

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİMDALI
UYGULAMALI PSİKOLOJİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI VE BİLİŞSEL DUYGU DÜZENLEMENİN
KADINLARDAKİ EVLİLİK UYUMUNA ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Hatice ÜSTÜNER**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Gül ÇÖRÜŞ**

**İSTANBUL
Temmuz 2022**

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİMDALI
UYGULAMALI PSİKOLOJİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI VE BİLİŞSEL DUYGU DÜZENLEMENİN
KADINLARDAKİ EVLİLİK UYUMUNA ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Hatice ÜSTÜNER**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Gül ÇÖRÜŞ**

**İSTANBUL
Temmuz 2022**

Onay sayfası

TEZ ETİK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Çocukluk Çağı Travmaları ve Bilişsel Duygu Düzenlemenin Kadınlardaki Evlilik Uyumuna Etkisinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Gül ÇÖRÜŞ’ün sorumluluğunda tamamladığımı, verileri / örnekleri kendim topladığımı, deneyleri / analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı / yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Hatice ÜSTÜNER

ÖNSÖZ

Öğrencisi olmaktan onur duyduğum verdiği destekle kendime olan inancımı arttıran, teşvik eden, anlayış katan kıymetli tez danışman hocam Dr. Öğr. Görevlisi Gül ÇÖRÜŞ'e en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Bu tezin hazırlanma aşamasında yanımda olan, beni cesaretlendirip destekleyen canım arkadaşım Kadriye BİTİKÇİOĞLU'na teşekkür ederim.

Hayatımda iyi ki var dediğim canım kardeşim Ahmet ÜSTÜNER'e vermiş olduğu maddi, manevi destekleri ve sevgisi için aynı zamanda bütün aileme teşekkür ederim. İyi ki varsınız...

Son olarak verdikleri içten destekle bu çalışmanın var olmasını sağlayan tüm katılımcılara teşekkürlerimi bir borç biliyorum.

Temmuz, 2022

Hatice ÜSTÜNER

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TEZ ETİK BEYANI	i
ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR	vi
TABLO LİSTESİ	vii
ÖZET.....	xi
ABSTRACT	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Önemi	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.2.1. Araştırmanın problemi	4
1.2.2. Araştırmanın alt problemleri	4
1.3. Araştırmanın Sayıltıları	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.5. Tanımlar	5
2. GENEL BİLGİLER.....	7
2.1. Çocukluk Çağı Travmaları.....	7
2.1.1. Çocukluk Çağı Travmaları.....	7
2.1.2. Fiziksel İstismar	9
2.1.2.1. Fiziksel istismar risk faktörleri ve sonuçları	11
2.1.3. Cinsel İstismar	13
2.1.3.1. Ensest	16
2.1.3.2. Cinsel istismar risk faktörleri ve sonuçları.....	17
2.1.4. Duygusal İstismar	19
2.1.5. Çocuk İhmali	21
2.1.6. Çocuk istismar ve ihmalinin nedenleri ve çocuklar üzerindeki etkisi	23

2.2. Bilişsel Duygu Düzenleme	27
2.2.1. Duygu.....	27
2.2.2. Duygu Düzenleme	27
2.2.3. Bilişsel Duygu Düzenleme.....	32
2.2.3.1. Uyumlu bilişsel duygu düzenleme stratejileri	32
2.2.3.2. Uyumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejileri	34
2.2.4. Bilişsel Duygu Düzenleme ile İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar.....	35
2.2.5. Bilişsel Duygu Düzenleme ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	36
2.3. Evlilik Uyumu	37
2.3.1. Evlilik Nedir?	37
2.3.2. Evlilik Uyumu	40
2.3.3. Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler.....	41
2.3.4. Evlilik Uyumu Hakkında Yurtdışında Yapılan Çalışmalar	43
2.3.5. Evlilik Uyumu ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar.....	45
3. GEREÇ VE YÖNTEM	48
3.1. Araştırmanın Modeli.....	48
3.2. Örneklem.....	48
3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması	51
3.3.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu	51
3.3.2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği.....	51
3.3.3. Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği	52
3.3.4. Evlilik Uyum Ölçeği.....	52
3.4. Verilerin Toplanması.....	53
3.5. Verilerin Analizi.....	53
4. BULGULAR.....	55
4.1. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Evlilik Uyumu Ölçeği, Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri Ölçeği.....	55
4.2. Araştırmanın Bağımlı Değişkenleri Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Evlilik Uyumu Ölçeği ve Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği Arasında İlişkinin Var Olup Olmadığını Saptamak Amacıyla Uygulanan Çalışma Neticeleri.....	114

5. TARTIŞMA.....	118
5.1. Evlilik Uyumu Çocukluk Çağı Travmaları Bilişsel Duygu Düzenlemenin Demografik Verilerinin Tartışması	118
5.2. Çocukluk Çağı Travmaları İle Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin Tartışılması	123
5.3. Bilişsel Duygu Düzenleme ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin Tartışılması	124
5.4. Bilişsel Duygu Düzenleme ve Çocukluk Çağı Travmaları Arasındaki İlişkinin Tartışılması	125
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	128
6.1. Sonuç	128
6.2. Öneriler	133
KAYNAKLAR.....	134
EKLER.....	148
ÖZGEÇMİŞ	158

KISALTMALAR

Akt.	: Aktaran
APA	: Amerikan Psikiyatri Topluluğu
BDDÖ	: Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği
ÇÇTÖ	: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği
DSM-S	: Ruhsal Bozuklukların Sayısal ve İstatistiksel El Kitabı
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
EUÖ	: Evlilik Uyum Ölçeği
WHO	: World Health Organisation

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 3.1. Demografik Veriler	49
Tablo 3.2. Katılımcıların Demografik Bilgileri	50
Tablo 4.1. Örneklem Grubunun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Alt Boyutlarının ve Toplam Puanlarının Dağılım Normalliğini İncelemek İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Test Sonuçları	56
Tablo 4.2. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının yaş değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak maksadıyla yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları	57
Tablo 4.3. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının eğitim durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak maksadıyla yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları	59
Tablo 4.4. Örneklem grubunun çocukluk çağı tr kişilerin doğduğu yere göre değişip değişmediğini saptamak için yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları	62
Tablo 4.5. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının yaşanılan yer değişkenine göre bir farklılaşma durumunu saptamak için yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları	64
Tablo 4.6. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının evlenme yaşı değişkenine göre bir farklılaşma durumuna yönelik yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları	65
Tablo 4.7. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının evlilik yılı değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek için yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları	66
Tablo 4.8. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının evlilik sayısı değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını bulmak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları	68
Tablo 4.9. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının toplam puanlarının evlenme usulü değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Bağımsız Gruplar t Testi analizi sonuçları	69
Tablo 4.10. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının alt boyut puanlarının evlenme usulü değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini saptamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları	69
Tablo 4.11. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının çocuk sayısı değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları	70

Tablo 4.12. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının toplam puanlarının çalışma durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Bağımsız Gruplar t Testi analizi sonuçları	72
Tablo 4.13. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının alt boyut puanlarının çalışma durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları.....	72
Tablo 4.14. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının gelir değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları	73
Tablo 4.15. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının çalışma süresi değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için Kruskal Wallis-H analizi sonuçları.....	75
Tablo 4.16. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının eş çalışma durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları.....	77
Tablo 4.17. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının eş gelir değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları	78
Tablo 4.18. Örneklem Grubunun Evlilikte Uyum Ölçeği Toplam Puanlarının Dağılımlarının Normallliğini Kontrol Etmek amacıyla Gerçekleştirilen Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları.....	79
Tablo 4.19. Örneklem grubunun evlilikte uyum düzeylerinin yaş değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları	80
Tablo 4.20. Örneklem grubunun evlilikte uyum düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları.....	81
Tablo 4.21. Örneklem grubunun evlilikte uyum düzeylerinin doğduğu ve yaşadığı yer değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları.....	82
Tablo 4.22. Örneklem grubunun evlilik uyumlarının evlenme yaşı değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları	82
Tablo 4.23. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının evlilik yılı değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları	83
Tablo 4.24. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının evlilik sayısı ve evlenme usulü değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları.....	84
Tablo 4.25. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları	84

Tablo 4.26. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının alt boyut puanlarının çalışma durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için uygulanan Mann Whitney U analizi sonuçları.....	85
Tablo 4.27. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının gelir değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini saptamak maksadıyla yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları.....	86
Tablo 4.28. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının çalışma süresi değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini saptamak için yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları.....	86
Tablo 4.29. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının eş çalışma durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak maksadıyla yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları.....	87
Tablo 4.30. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının eş gelir değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini anlamak için yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları.....	88
Tablo 4.31. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme ölçeği alt boyutlarının dağılımlarının normallliğini kontrol etmek maksadıyla uygulanan Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları.....	88
Tablo 4.32. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin yaş değişkenine göre bir fark olup olmadığını bulmak için yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları.....	90
Tablo 4.33. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini bulmak için yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları.....	92
Tablo 4.34. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin doğduğu yer değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak maksadıyla Kruskall Wallis-H analizi sonuçları.....	95
Tablo 4.35. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin yaşadığı yer değişkenine göre bir fark olup olmadığını anlamak için yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları.....	97
Tablo 4.36. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin evlenme yaşı değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini anlamak için Mann Whitney U analizi sonuçları.....	99
Tablo 4.37. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin evlilik yılı değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini bulmak için yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları.....	100
Tablo 4.38. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin evlilik sayısı değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını anlamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları.....	101
Tablo 4.39. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin evlenme usulü değişkenine göre bir fark ortaya koyup koymadığını anlamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları.....	103

Tablo 4.40. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin çocuk sayısı değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini bulmak için yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları.....	104
Tablo 4.41. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin çalışma durumu değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini anlamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları.....	106
Tablo 4.42. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin gelir değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini bulmak için yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları.....	108
Tablo 4.43. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin çalışma süresi değişkenine göre bir fark olup olmadığını anlamak için yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları.....	110
Tablo 4.44. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının eş çalışma durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak amacıyla uygulanan Mann Whitney U analizi sonuçları	111
Tablo 4.45. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin eş gelir değişkeninin durumuna dair bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için uygulanan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları	113
Tablo 4.46. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları ile Evlilikte Uyum Ölçeği puanları içerisindeki korelasyon matrisi	115
Tablo 4.47. Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği puanları ve Evlilikte Uyum Ölçeği puanları içerisindeki korelasyon matrisi	115
Tablo 4.48. Bilişsel Duygu Durum Düzenleme Ölçeği puanları ıve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları arasındaki korelasyon matrisi	116

ÖZET

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI VE BİLİŞSEL DUYGU DÜZENLEMENİN KADINLARDAKİ EVLİLİK UYUMUNA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmada çocukluk çağı travma yaşantısı ve bilişsel duygu düzenlemenin evlilik uyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Konya merkezde yaşayan yaşları 20 ila 60 arasında değişen en az 1 senedir evli olan kadın katılımcılardan meydana gelmektedir. Bu çalışma kapsamında veri toplama aşamasında örneklem grubunun çocukluk döneminde maruz kalınan istismar ve ihmal durumlarını saptamak amacıyla çocukluk çağı travmaları ölçeği, kullandıkları uyumlu ve uyumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejilerini bulmak maksadıyla bilişsel duygu düzenleme ölçeği, evlilikteki uyum düzeylerini saptamak için evlilik uyum ölçeği ve katılımcıların ekonomik düzeyleri, eğitim durumu, yaş, evlenme yılı, çocuk sayısı ile alakalı bilgilerin olduğu sosyodemografik bilgi formu kullanılmıştır. Çalışma sonucu elde edilen verilerin istatistiki analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Man-Whitney U testi, Spearman Sıralama Korelasyon analizi, Bağımsız Gruplar T testi Kruskal Wallis H test uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular da evlilik uyumu çocukluk dönemi travmaları ile bilişsel duygu düzenleme puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki durumunun var olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada çocukluk dönemi toplam puanları ile evlilik uyumu puanları arasındaki ilişki incelendiğinde, istatistiki açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye rastlanılmıştır. Bu duruma göre çocukluk çağı travmaları ölçeği ve ölçeğin alt boyutlarından alınan puanlar yükseldikçe evlilikte uyum puanlarının arttığı söylenebilir. Evlilikte uyum toplam puanları ile bilişsel duygu düzenleme ölçeğinin alt boyutları olan pozitif tekrar odaklanma, plana tekrar odaklanma puanları arasında pozitif; evlilikte uyum toplam puanı ile tekrar gözden geçirme puanı arasında ise pozitif yönde manada bir ilişki saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Bilişsel Duygu Düzenleme, Çocukluk Çağı Travmaları, Evlilik Uyumu.*

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF CHILDHOOD TRAUMAS AND COGNITIVE EMOTION REGULATION ON MARITAL ADJUSTMENT IN WOMEN

The aim of this research is to investigate the effect of childhood trauma experienced suspend cognitive emotion regulation in women.

The sample of the study consist of 101 women between the ages of 20 and 60 years old who have been married for at least one year in order to collect data witness a group of study childhood trauma questionnaire was used to identify experiences of neglect and abuse cognitive emotion regulation questionnaire was used to identify the adaptive and non-adaptive cognitive emotion regulation strategies marital adjustments scale was used to identify where to adjustment in women in addition to sociodemographic information form, including age, education type of marriage, length of marriage, number of children economical status related questions.

SPSS 22.0 package program was used for the analyses relationships between variables were analysed with Man-Whitney U test, Spearman's RHO correlation analyses, Kruskal Walls H test and T Test.

Results of the study have the revealed that childhood traumas cognitive emotion regulation in marital adjustment are correlated with eachother. Marital adjustment were found to be positively related to the childhood traumas, accordingly as childhood traumas, total score and sub-scale score increase, marital adjustment score also increases.

In addition were found a positive relationship between marital adjustment total score and strategies positive reappraisal refocus and planing. The results of the study have been discussed in the light of the revelant literature.

Keywords: *Childhood Traumas, Cognitive Emotion Regulation, Marital Adjustment.*

1. GİRİŞ

Evlilik, kişilere güven duygusu vererek onlara daha düzenli ve kararlı bir hayat sağladığı için en önemli ilişki şekillerinden biri olarak bahsedilir. Evlilik uyumu eşlerin insan ilişkilerinde, birbirlerine olan davranış ve tutumlarında, cinsel hayatlarında, aile bağlarında uyum sağlayabilmeleri olarak tanımlanmıştır (Özügürlü, 2013). Evliliğin istendik ve zorunlu niteliklerinin dengeye ulaşımı evlilik uyumu olarak adlandırılmaktadır. Bireylerin yaşadıkları ilişkiler içerisinde hissettikleri bireysel mutluluk, hoşnutluğun ve eşler arasında var olan iletişimin elzem bir unsurudur. İki farklı kişiliğe sahip bireylerin ortak amaçları elde etmek için bütünlük içerisinde birbirlerini tamamlamaları ve mutluluğu elde etmeleridir. Uyumlu bir evlilik yaşayışı, eşlerin karşılıklı uyuşmaları, paylaşımları, sorumluluklarını yerine getirmeleri ile elde edilip korunması gereken bir beraberliktir (Şener ve Terzioğlu, 2002).

Evlilik ve evlilik uyumu hakkında çalışmalar yapmak; bireysel ve ailesel iyilik halinin hayati öneminin vurgulanmasından dolayı sağlam evlilikler biçimlendirildiğinde ve sürdürüldüğünde topluma kazandırılan faydalardan ötürü önemlidir. Evlilik uyumu hakkında yapılan çalışmalar ayrıca evlilikten doğan sıkıntıları bastıran, boşanmayı önleyen, eşler için işlevsel savunma müdahaleleri ortaya konulması ihtiyacından da kaynaklanmaktadır (Bradbury et al. 2002, akt. Fidanoğlu 2006).

İnsanın temelde olan ihtiyaçlarından biri de güvenilir, destekleyici ve aynı zamanda sağlıklı duygu odaklı ilişkiler geliştirmektir. Hayatımızda bahsettiğimiz bu kavramların eksikliğinin yansıması, başta kendi benliğimizde de gerçekleştirme sürecimizin suçluluk ve güçsüzlük hisleriyle dolu olmasıdır. Bu dönemdeki çocuğun başta anne-babalarıyla bulunan ilişki bağının çocuğun yaşamını sürdürebilmesi ihtiyacıyla hayati önemdedir. Bu çağ içindeki çocuğun kuvvetli ve sarsılmaz bir ilişkisel bağ oluşturma ihtiyacı geliştirdiği anne ve babasıyla aynı zamanda çocuklarının ruhsal gelişiminde hem sarsıcı hem de yıkıcı ciddi etki oluşturmaktadırlar (Ruppert, 2014).

Çocukluk çağı travmaları; 18 yaşına gelmeden önce cinsel, fiziksel, duygusal ihmalin ve istismarın beraberinde anne babanın vefatı, anne babadan uzak kalma, ayrılma, göç durumu yaşama, şiddete tanıklık etme, doğal afetler ve ani durumlar olarak açıklanmaktadır.

Çocuğa karşı yapılan kötü davranış, anne babalar, bakım sağlayanlar ya da diğer bireylerden kaza harici oluşan, çocuklar üstünde duygusal yahut fiziksel yıpranma ihtimali oldukça fazla olan ve onaylanan normlara aykırı kapsamda, isteyerek ya da istemeyerek gerçekleştirilen veya gerçekleştirilmesi zorunlu olacağı durumda gerçekleştirilmeyen eylemleri kapsar (Yurdakök ve İnce, 2010). Çocuk istismarı için toplumsal yapı ve kültürle ilişkili olarak gelenekler ve inanışlar kapsamında birçok farklı uygulamaların olmasının açıklamada güçlükler ortaya çıkarmasına karşın, kaza harici, tekrar etme olasılığının da fazla olması ve çocuğun psiko-sosyal gelişimiyle birlikte zihinsel ve fiziksel sağlığının da olumsuz bir yönde etkilendiği noktasında birleştirmektedir (Çelik ve Hocaoglu, 2018).

Duygu düzenlenmesi yaşanan durumların ve duygusal tepkilerin duygular aracılığıyla yeniden değerlendirilmesidir. Deneyimlenen durumlar ve verilen tepkilere duygularla yeniden yön verilip şekillendirmektedir. Duygusal düzenleme süreci üzerinde bilişsel ve davranışsal etkiler fazlasıyla mevcuttur (Gross ve Munoz, 1995). Duygu düzenleme; duyguların tanınmasını, etkili ve sağlıklı bir şekilde kullanılmasını ve hangi durumlarda hangi duygusal tepkilerin verilip yaşandığının tanımıdır (Gross and Thompson, 2007). Duyguların düzenlenmesinde bireylerin sosyo-kültürel yaşantılarının yanı sıra kişisel farklılıkları da önemlidir, bu sebeple bilişsel duygu düzenleme bireyin etkilendiği sosyo kültürel ve toplumsal durum açısından değerlendirilmektedir (Buttler and Gross, 2009). Duyguların düzenlenmesi süreci içerisinde bireyin geliştirmiş olduğu probleme karşı çözümleri esastır. Kişinin geliştirdiği ve ortaya koyduğu stratejilerden faydalanıp kullanılır ve kişi tarafından geliştirilen bu stratejiler işlevini fonksiyonel bir şekilde yerine getirdiği sürece duygu düzenlemeye de fayda sağlamaktadır. Duygu durumlarını düzenleme stratejilerini doğru ve sağlıklı geliştiren kişilerin, süreç içerisinde karşılaştığı zorluklara karşı baş edebilirliği yüksek tekrar gündelik yaşama uyum sağlama kabiliyeti de bir o kadar güçlü olacaktır. Duygularını düzenleme de bu süreci sağlıklı ve işlevsel yönetemeyen kişiler de kendilerini sürekli bir yaşam mücadelesi içinde hissetmekte olup ve duygu

değişimlerine uyum sağlamakta zorlanmaktadırlar (Goleman 2018, akt. Harmancı ve Aytar, 2021).

Bu çalışma ile evlilik uyumunun artırılıp sağlıklı ilişkiler kurulabilmesi için gerekli farkındalığın yaratılmasında çocukluk çağı travmaları ve bilişsel duygu düzenlemenin etkisinin araştırılması hedeflenmektedir.

1.1. Araştırmanın Önemi

Aile problemlerine neden olan öğelerin araştırılması açısından özellikle vurgulanan etkenlerden var olan evlenme ve evlilik uyumu bireylerin aile yapısı içi ve aile yapısının dışı hayatlarının kıstasıdır (Fışıloğlu, 1992).

Eşlerin başta kendilerini ve aile kurumunu da ilgilendirebilecek konularda beraber ortak bir düşünceye sahip olup, işe yarar ve fonksiyonel bir iletişim şekli oluşturdıkları ve karşılıklı çıkan problemleri sağlıklı bir yapıda beraber çözüm bulabilmeleri evlilikte uyum olarak tanımlanmaktadır (Şener ve Terzioğlu, 2002; Yalom 2014; Yalçın 2014; Şendil ve Korkut, 2008).

Günümüzde evlilik uyumunu etkileyen iletişim dilindeki farklılıklar, demografik etkenler ve depresyon gibi birçok faktör vardır. Bunların en önemlilerinden biri de çocukluk çağı travmalarıdır. Çocukluk çağı travmaları kavram olarak 0-20 yaş arasındaki çocuğa bakım verenler ya da ebeveynlerinden zarar verici, zorlayıcı ve kısıtlayıcı davranışlar içerisinde bulunması çocuğun ihmali ve istismarı olarak tanımlanır (Bayraktar, 2016; Hermann, 2016).

Çocukluk çağındaki stres verici yaşantı deneyimleri çocuğun bu durumlara maruz kalma süresi ve yaşanan olayın şiddeti travma oluşumunu etkilemektedir. Literatüre bakıldığında çocukluk çağı travmaları bireylerin evliliği sürdürmeleri için gerekli olan uyum üzerindeki etkisi ile değerlendirilmiş ancak bu çalışmaya konu olan bilişsel duygu düzenleme stratejilerin etkisinin de dâhil edildiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Yapılan bu çalışmada ki temel amaç, bireylerin çocukluk döneminde yaşadıkları olumsuz yaşantıların ve bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin evlilik uyumu üzerindeki etkisinin incelenmesidir.

Çocukluk çağı travmaları ve bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin evlilik uyumu üzerindeki etkisine bakılırken bununla birlikte alt amaç olarak yaş, evlilik biçimi, evlilik süresi, sosyoekonomik ve eğitim durumları, sahip olunan çocuk sayısı gibi değişkenler evlilik uyumu üzerindeki etkilerine de bakılmıştır.

Bu çalışma sonucunda elde edilen bulgularla evlilik içerisinde var olan ve çözilemeyen problemlerden doğan ve oluşan sorunlar için gerçekleştirilen aile danışmanlığı ve evlilik alanlarında ki uygulamalara ve kişisel araştırmalara gündeme uygun ve farklı bir bakış açısı kazandırılması amaçlanmıştır.

1.2.1. Araştırmanın Problemi

Çocukluk dönemi travmaları ve bilişsel duygu düzenleme kadınlarda ki evlilik uyumuna etkisi nedir?

1.2.2. Araştırmanın Alt Problemleri

Çocukluk çağı travmaları ve evlilik içerisindeki uyumu arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?

Çocukluk çağı travmaları ve bilişsel duygu düzenleme stratejileri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?

Evlilik uyumu ve bilişsel duygu durum düzenleme yöntemleri arasında istatistiki açıdan bir ilişki bulunmakta mıdır?

Çocukluk çağı travmaları ile yaş, eğitim durumu, yaşanılan yer, evlenme şekli, evlilik yılı, gelir seviyesi vb. sosyodemografik etmenler arasında bir ilişki bulunmakta mıdır?

Evlilik uyumu ile eğitim durumu, yaş, yaşanılan yer, evlenme şekli, evlilik yılı, var olan çocuk sayısı, gelir seviyesi arasında bir ilişki bulunmakta mıdır?

Bilişsel duygu düzenleme stratejileri ile evli kadınların yaş, eğitim durumu, yaşanılan yer, evlenme şekli, evlilik yılı, var olan çocuk sayısı, gelir seviyesi arasında bir ilişki bulunmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Sayıltıları

1. Çalışmaya dahil olan araştırma grubunun temsil niteliği taşıdığı,
2. Kullanılan ölçeklerin çalışmada ölçülmesi hedeflenen değişkenleri tam olarak ölçme özelliğine sahip oldukları,
3. Araştırmaya dahil olan katılımcıların araştırma gereçleri olan, çocukluk çağı travmaları ölçeği, sosyodemografik bilgi formu, evlilik içerisinde uyum ölçeği ve bilişsel duygu düzenleme ölçeğindeki soruları doğru ve içten bir şekilde yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma bulguları kullanılan istatistiksel analizler ile sınırlıdır.
2. Araştırma içerisinde uygulanan, çocukluk çağı travmaları ölçeği, sosyodemografik bilgi formu, bilişsel duygu düzenleme ölçeği, evlilikte uyum ölçeğinin tanımladığı içerikten ibaret olması araştırmanın sınırlılıklarından biridir.
3. Bu araştırma Konya il merkezindeki, en az 1 yıldır evli olan kadınlarla sınırlıdır.
4. Pandemi şartlarının yarattığı karantina yaşantısı daha fazla örnekleme ulaşma noktasında bir sınırlılık oluşturmuştur.
5. Araştırmanın yapıldığı Konya ilinin içe kapanık sosyokültürel yapısı araştırma örnekleme ulaşmakta sınırlılığa neden olmuştur.

1.5. Tanımlar

Bilişsel Duygu Düzenleme: Sıkıntı verici duyguların ve problemlerin deneyimlenmesi sırasında farkındalığın oluşmasıdır (Thompson, 1991).

Bilişsel Duygu Düzenleme: Duyguların sürecini değiştirip yoğunluğunu ve etkisini yönlendirerek kontrol edilebilir hale getiren süreçlerin bütününe denir (Gross ve Thompson, 2007).

Çocukluk Çağı Travmaları: Çocuğun ebeveynleri veya bakımını üstlenen kişiler karşısında fiziksel varlığını biyopsikososyal gelişimini ve ilişkilerinde temel güven duygusunu olumsuz bir şekilde etkileyen davranışlara maruz kalmasıdır (WHO, 2006).

Evlilik uyumu: Çiftlerin belirlenen süreç içerisinde kendilerine uyan bir şekilde değişmesi günlük yaşantılara uyum sağlarken evlilik ilişkisinin sağlıklı ve mutlu bir biçimde sürdürülebilmesidir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Çocukluk Çağı Travmaları

2.1.1. Çocukluk Çağı Travmaları

DSM-V tanısına bakıldığında travma; bireyin travma yaratacak olaya karşı direkt maruz kalması ya da duruma şahit olması; ailesi veya sosyal çevresinden birilerinin travmatik bir duruma karşı maruz kaldığını öğrenmesi, travmatik olayın nahoş detaylarına maruz kalarak ciddi bir yara alması ya da şiddete maruz bırakılmasıdır (APA, 2013). Travma kelimesine bakıldığı zaman tıp terimleri literatüründe fiziksel yaralar yerine geçerken; duygusal veya ruhsal bağlamda ise beklenmedik bir anda ortaya çıkan ve bireyde korku, dehşet, çaresizlik gibi duygular uyandırarak duygusal ve bilişsel fonksiyonlarının belirgin bir düzeyde sınırlanması ve rutin yaşamını sürdürememesine sebep olan ruhsal zedelenmeler olarak kullanılmaktadır. Diğer bir anlatımla psikolojik travmalar kişilerin belirli bir durum, düşünce veya imgeleri saplantılı bir biçimde irdeledikleri olaylardır (Ruppert, 2008, akt. Karataş, 2020). Travma kişinin duygu, davranış ve inançlarında da olumsuz tutum ve değişikliklere sebep olarak, fiziksel ve ruhsal sağlığının da olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır (Bayraktar, 2016). Travma sırasında beyin yapısının belli bir kısmı düzen ve kontrol tutumunu sürdürse de durum sonlandıktan sonra kişinin denetim kaybını belirli aralıklarla yeniden yaşadığı gözlenmiştir (Tutkun, 1998). Bununla birlikte çocukluk çağında tekrarlayan travma, kişiliği olumsuz yönde etkileyerek şekillendirir. İstismarcı bir ortamda yaşamak zorunda olan çocuk, çevresiyle uyum zorlukları yaşar. Bireyin kendisini koruması ve bakması açısından yetersiz olabileceğinden, bakım veren kişilerin koruma ve desteklemesinin yetersizliğini gelişmemiş bir psikolojik savunma yöntemi ile karşılamak zorunda kalır (Herman, 2016).

Çocuk istismarı konusu yazılı tarihin başlangıcından bu zamana birçok kaynaklarda yer almasına rağmen, insanların konuya dikkati son yüzyıl içinde gerçekleşmiştir (Jain, 1999). İlk kez Kempe 1962’de “hırpalanmış çocuk” (battered

child) terimini belirtmiş olup ve sonra ise bu kavram kendi yerini “çocuk istismarı” (child abuse) kavramına bırakmıştır (Pressel, 2000). Bugüne gelindiğinde bu konu hakkında görülen en önemli gelişme 1989’da Birleşmiş Milletlerce onaylanan “Çocuk Hakları Sözleşmesi” dir. Bu sözleşmenin 19. maddesinde yer alan çocuğun bakımından yükümlü kişi ya da kişilerden gelebilecek birçok türlü olumsuz duruma karşı korunmasını, bu sözleşmeyi onaylayan ülkelerin sorumluluğu ve yetkisinde olması gerektiği şartı ortaya konulmuştur (Polat, 2002).

Türk Ceza Kanunu’nda çocuk ihmal ve istismarı hukuksal boyutu ile ilgili bazı maddeler yer almaktadır. Çocuğun kendisine yönelik suç işlenerek istismar ve ihmalin meydana geldiği durumlar; kişi özgürlüğünü, hayatını ve bedensel bütünlüğü ihlal edilmiş suçlar, ırza geçme ve kaçırma, fuhuşa sürüklenme, terk etme, terbiye ve disiplin yöntem ve araçlarını olumsuz bir tutumda kullanma, kötü davranış gibi alanlarda ilgili çeşitli birçok kanun maddeleri oluşturulmuştur (Akyüz, 2000).

Çocuk istismarı ve ihmali; anne baba veya bakım veren bir yetişkin tarafından çocuğa doğrultulan, toplumsal kurallar ve profesyonel kişilerce uygun olmayan ya da hasar verici olarak tanımlanan, çocuğun da gelişimini engelleyecek veya kısıtlayacak eylem ve eylemsizliklerin bütünüdür (Taner ve Gökler, 2004). Çocuk ihmali ve istismarı; ebeveynin veya bakım verenin çocuğu bilerek fiziksel yıkıma uğratma, kendi menfaati için yararlanma, çocuğun hayati bakımını ihmal etme, fiziksel ve zihinsel gelişimini önleyici çeşitli uygulamalarda gerçekleştirmeyi içerir (Aral ve Gürsoy, 2001). Çocuk istismarının en önemli tanımlayıcıları; sürekli bir şekilde tekrar etmesi, bilinçli ve kasıtlı olması, çocuğun zihinsel, fiziksel, sosyal olarak zarar görmesidir. Çocuk ihmalinin tanımlayıcıları ise çocuğa bakım vermekle yükümlü olanların çocuğun bakımı, korunma ve beslenme, giyim, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçlarının sağlanamaması çocuğu hayatta yalnız bırakmasıdır. İhmal davranışları pasif, istismar ise aktif davranıştır (Aral, 2001).

Çocuğun büyüme ve gelişimi sürecinde olumsuz biçimde etki eden birçok değişik eylem olarak kabul edilen çocuk istismarı, insanlık tarihi sürecinde farklı kültürde ve toplumsal yapıda karşımıza çıkmaktadır. Fiziksel, duygusal ve cinsel istismar ve ihmal olarak görülebilir. Eldeki kanıtların eksikliği, doğru olmayan ve eksik bilgiler, toplumsal kültürel değerler, istismarın gerekli şekilde dikkate alınmamasına ve kabul edilen bir hale gelmesine yol açabilmektedir (Kara ve ark., 2004; Howe, 2005).

Ruhsal travma konusu ile alakalı ortaya konan araştırmaların çoğunluğunun gelişmiş olan avrupa toplumlarında yetişkin nüfusla alakalı olduğu göze çarpmaktadır. Buna karşın, gelişmekte olan ülkeler bağlamında, çocuklar fazlasıyla ruhsal travmatik olaylara maruz kalmaktadır (Zoroğlu ve ark., 2001). Ülkemizde çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili araştırmaların son 10 yılda artış gösterdiği belirlenmiştir (Bakır ve Kapucu, 2017). Türkiye’de istismar ve ihmali önleme çalışmaları ise oldukça yenidir. Genellikle Adli Tıp, pediatri, çocuk ve ergen ruhsal sağlığı alanlarının uzmanları tarafından araştırmalar gerçekleştirilmektedir. 1991’de kurulan “Çocuğu İstismardan Koruma ve Rehabilitasyon Derneği (ÇİKORED) ve Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği” ihmal ve istismar alanında araştırmalar yapan önemli kuruluşlardandır. Çocuk istismarını önleme ve istismara uğramış çocuğu koruma hizmeti “Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK)” tarafından gerçekleştirilmektedir (Kara ve ark., 2004).

2.1.2. Fiziksel İstismar

UNICEF (2002) tanımlamasına göre fiziksel istismar; kazara olmayan çocuğun büyümesini ve gelişiminin devamlılığını zarara uğratabilecek her türlü şiddet hareketidir.

18 yaşından küçük çocuk veya gencin sağlık durumuna zarar teşkil edecek biçimde fiziksel zarara uğratılması, yaralanması veya yaralanma ihtimali bulundurması fiziksel istismar olarak tanımlanmaktadır. (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009). Bir yetişkinin otoriteyi sağlamak, cezalandırmak veya öfkesini dışavurmak amacıyla çocuğun vücut bütünlüğünde hasar oluşturacak biçimde çocuğun zarar görmesidir (Zeytinoğlu ve Kozcu, 1990). Başka bir tanımda fiziksel istismar; itaati sağlama veya cezalandırma için elle veya herhangi bir alet kullanarak vurmak, iterek, sarsarak, yakarak, ısıarak çocuğun vücudunda iz bırakılması veya zarar verilmesidir (Topbaş, 2004).

Çocuğun psikolojik ve bedensel bütünlüğünün bozulmasına sebep olacak davranışlar elle ya da bir cisimle vurma, tekmeleme, hırpalama, iteleme, bağırma, zehirlenme, yakma ve ısırma gibi davranışlar bulundurmakta ve çocuğun annesi, babası ya da çocukla ilgilenen öğretmeni veya bakımdan mesul kişiler tarafından gerçekleştirilebilmektedir (Polat, 2001; WHO, 2006). Bunun yanı sıra çocuğun diline acı biber sürmek, iteklemek, kulak ve saç çekmek, çocuğun vücudundan bir yerine

parmakla vurmak orta derece fiziksel istismar olarak görülürken, çocuğa oldukça sert tutumda el ve ayakla şiddet göstermek, yakmak ve boğmaya çalışmak gibi eylemler şiddetli derecede fiziksel istismar olarak görülmektedir. (Topbaş, 2004).

Alanyazında istismar konusu ile alakalı gerçekleştirilen ek araştırma çalışmaları, çoğunlukla fiziksel istismar ile ilgili olduğu görülmektedir. Fiziksel istismar, fiziksel bulgular sebebiyle en kolay fark edilen ve en çok rastlanan istismar türüdür. Bununla birlikte kültürel ve toplumsal etkiler, bahsedilen istismar davranışlarının çocuğun terbiyesi ve disipline edilmesinde gerekli olduğunu varsaydığı için istismar olarak tespiti zorlaşmaktadır (Gökler, 2006; Topbaş, 2004). Verilen fiziksel cezanın çocuğun kişilik gelişiminde önemli etkisi olduğunun düşünülmesi, verilen cezaların da çocuğa saygı kavramını öğreteceği düşüncesiyle, çocukların sadece fiziksel cezalardan anlayacağı gibi toplumsal inanışların fiziksel istismarın devam etmesinde de önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir (Öner, 1996).

Disiplin amacıyla veya başka nedenlerle çocuğun şiddete maruz kalmasına birçok kültürde sık rastlanmaktadır. Dünya geneline baktığımızda 168 bağımsız örnekleme gerçekleştirilmiş 111 çalışmayı içinde bulunduran (9,698801 kişi) bir metaanaliz araştırmasında, dünya genelindeki çocukların %22.6'sının fiziksel istismara maruz kaldığı saptanmıştır (Stoltenberg et al., 2013). ABD'de hastalık kontrolü ve önleme merkezinin yaptığı "Olumsuz Çocukluk Çağı Deneyimleri" adlı araştırması da Amerikan toplum yapısında da fiziksel istismarın %28.3 aralığında var olduğu sunulmuştur. (ACE, 2010).

Türkiye'deki kültürel ve geleneksel özelliklere bakıldığında çocuk dövme gibi istismar davranışlarının toplum tarafından da kabul edildiği görülmektedir. "Dayak cennetten çıkmadır" ve "Kızını dövmeyen dizini döver" gibi "Öğretmenin vurduğu yerde gül biter" benzeri atasözleri bu durumlara örnektir. (Topbaş, 2004). Ülkemizde UNICEF öncülüğünde gerçekleştirilen (2010) "Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet" konu alanlı çalışmada 7-18 yaş grubundaki çocuklarda özellikle duygusal istismarın %51, fiziksel istismarın %43, cinsel istismarın %3 oranında var olduğu belirlenmiştir.

Türkiye'de insanların şiddet tecrübeleri incelendiğinde ve tesadüfi örnekleme ile meydana getirilen İzmir'deki yetişkin araştırma örnekleminde; kişilerde fiziksel şiddet en fazla öğretmen (%32,5), baba (%28,5), anne (%25,4), arkadaş (%13,8),

eş(%10,2), polis(%14,9) ve asker(%17,6) taraflarından karşımıza çıkarken; sözlü şiddet anne(%41,7), baba(%38,3), öğretmen(%31,5), arkadaş(%21,2), eş(%20,2), polis(%18,7) ve asker(%16,49) tarafından uygulandığı ortaya konulmuştur (Göregenli, 2004 akt. Irmak Yılmaz, 2008).

İstanbul'da 49 okuldaki 6.7.8. sınıf öğrencileriyle (n=440) yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiş olup uygulanan çalışmada çocukların evlerinde gördükleri şiddet %73,4 şeklinde bulunmuştur. (Cankur ve ark., 2012).

Güler ve arkadaşları (2002) tarafından yapılan bir çalışmada anneler tarafından çocuklara uygulanan ihmal ve fiziksel istismar davranışlarına bakıldığında her dört anneden birinin (%28) çocuklarının taleplerini görmezden geldiği veya ilgilenmediği, annelerin %32,2'sinin ise çocuk rahatsızlandığında durumu kötüleşene kadar beklediği ve durumu kötüleştikten sonra bir doktora götürdüğü, annelerin %53,8'inin çocuklarına tokat atma, %23,1'inin de şiddet eğilimi gösterdikleri vurma ve çimdikleme gibi davranışlar sergiledikleri görülmüştür. Başka bir araştırmada genç annelerin %78'inin çocuklarına fiziksel istismar gösterdikleri ve annelerin öğrenim düzeyleri azaldıkça çocuklarına karşı daha fazla fiziksel istismarda bulundukları gözlenmiştir (Bulut, 1996).

Fiziksel istismarda cinsiyetler arası belirli farklar görülmesine de kızların erkeklerden daha fazla fiziksel istismara maruz kaldığı, özellikle ergenlik çağında fiziksel istismar oranının kız çocuklarında daha fazla görüldüğü belirtilmektedir. Kızlar çoğunlukla ebeveynleri, öğretmenleri, akranları ve abi-ablaları tarafından; erkekler ise akranları, öğretmenleri, babaları, abi-ablaları veya yabancı birilerinden istismara maruz kalmaktadırlar (Bilginer ve ark., 2013; Taner ve Gökler, 2004).

2.1.2.1. Fiziksel istismar risk faktörleri ve sonuçları

Fiziksel şiddet karşısında çocukların fiziksel ve ruhsal bütünlüklerine karşı gerçekleştirilen saldırı olarak kabul edilir. (Özgentürk, 2014). Kültürümüzde eğitim aracı olarak dayanın kabul görmesi, şiddet gören çocuğun aslında terbiye edildiği ve sevildiği gibi anlayışlar sebebiyle diğer toplumlara göre ülkemizde istismarda daha yüksek rakamların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Fiziksel istismarla karşılaşma durumuna yönelik risk faktörleri incelendiğinde ebeveyn, çocuktan ve herhangi bir olay veya sebepten kaynaklanmasına yönelik olmak üzere 3 ana başlık altında birleştirilebilir:

1. Ebeveynden doğan durumlar; annenin babanın genç ve tecrübesizliği, çocuk gelişimi ve yetişmesiyle ilgili bilgilerinin eksikliği, düşük eğitim seviyesi, çocuğa karşı gerçekçi beklentilerinin olmaması (Kara ve ark., 2004), eşlerin birbirleriyle ve evlilikleri ile alakalı sorunlar gösterilebilir (Yavuzer, 2001). Çocuklarına fiziksel şiddet gösteren ebeveynlerin kendi çocukluk dönemlerinin oldukça zor geçtiği, sevgisiz ve ilgi açısından yetersiz büyüdükleri saptanmıştır. Bu ebeveynler çocuklarının kendilerine ihtiyacı olduğu düşüncesini reddeder ve bu nedenle çocuklarıyla yakınlık kurmayı ihmal ederler (Özgentürk, 2014). Çocukluğunda istismar geçmişi olan annelerin, fiziksel istismar göstermesi ihtimallerinin oldukça yüksek olduğu görülmüştür (Kutlu ve ark., 2007).

2. Çocuktan kaynaklanan risk faktörleri; çocuğun istem dışı gebelik sonucu olması (Yavuzer, 2001), çocuğun cinsiyetinin istenilen cinsiyet olmaması, huzursuz, kolik ve uyku düzensizliği olan çocuk olması (Kara ve ark., 2004).

3. Durumlardan kaynaklanan nedenler incelendiğinde ise maddi sıkıntılar, işsizlik ve kriz içeren durumlar, çok fazla çocuğa sahip olmak (Polat, 2001), aile içi şiddet ve geniş aile yapısının olduğu görülmektedir (Kara ve ark., 2002).

Aile içi şiddet çalışmaları; çocuk ve ergenlik dönemlerinde fiziksel şiddete maruz kalmanın ileriki yaşlarda kendi çocuğuna ve eşe yönelik şiddet göstermede etkili olduğunu göstermektedir. Davranış problemi var olan çocuğun saldırgan davranışlarında; anne babanın tutarlı olmayan disiplin davranışları, şiddet göstermeleri ve çocuğa karşı gösterilen ilgisiz tepkilerin etkisi büyüktür (Aral, 2001).

Çocuk ve ergenlere yönelik gerçekleştirilen araştırmalarda failin yakınlık düzeyi, uzun süreli ve devamlı istismarın şiddet derecesi risk faktörü olduğu bununla birlikte ebeveynlerle iletişim, bağlanma stilleri, benlik saygısı, baş etme mekanizmaları ve akran ilişkilerinin koruyucu etmen olarak faydalı olduğu vurgulanmaktadır (Irmak Yılmaz, 2008).

Zoroğlu ve arkadaşları (2001), yaptıkları araştırmada çocuklukta meydana gelen istismar ve ihmalin ergenlikte kendine özkıyım girişi ve dissosiyatif bozukluk, zarar verme davranışında bulunan katılımcıların önceki yaşantılarında %16,5 ihmal, %15,8'i duygusal istismar ve %13,5'i fiziksel istismar, %10,7'si cinsel istismara karşı maruz kaldıkları görülmüştür.

Fiziksel istismara maruz kalan çocuklarda bazı davranış sorunlarına rastlandığı görülmektedir. Davranışsal ve duygusal sorunlar, iletişimi başlatmada zorlanma, yeme sorunları, çekingenlik, intihar ihtimalinin arttığı, depresyon, yaygın anksiyete bozukluğu, madde ve alkol kullanımı, çocuk suçluluğu ve akademik performansta azalma gibi davranışlar bunlardan bazılarıdır (Sugaya et al., 2012, akt. Demirtürk Selçuk ve Karadeniz, 2020). Fiziksel istismara maruz kalan çocuklarda oldukça yüksek derecede kronik şiddet sebebiyle gelişimsel ve fizyolojik sağlık problemleri daha fazla ortaya çıkmaktadır. Sürekli devam eden stres faktörü çocukların ilk olarak sinir sistemi yapısına etki etmesi üzerine sonrasında bağışıklık yapısı sistemlerini sağlıklı ve olumsuz açıdan etki ederek hasara yol açabilmektedir (Howe, 2005).

Fiziksel istismar gören çocuklarda davranış bozuklukları, korku ve kaygı, tuvalet sorunları, uyku ve dil-konuşma bozuklukları ve tikler görülebilmektedir. Bunun yanı sıra bedensel yakınmalar, akademik problemler, ruhsal problemler, intihar girişimi, alkol ve madde kötüye kullanımı gibi davranışlar da fiziksel istismarla ilişkilendirilebilmektedir (İzmirli ve Polat, 2000). Fiziksel istismara uğramış çocuk içine kapanık, özgüvensiz ve çaresiz davranışlar sergilerler. Okul hayatında uyumsuzluk, okuldan kaçma, yeme bozuklukları, öfke kontrolünde zorlanma, riskli ortamlarda bulunma ve depresyon görülebilir (Zoroğlu ve ark., 2001).

Çocukluk çağı travma yaşantısına sahip bireylerin; intihar, majör depresif bozukluk, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), dissosiyatif bozukluklar, madde kötüye kullanımı gibi psikolojik hastalıklar yaşadıkları gözlenmiştir (Silverman et al., 1996). Aynı zamanda kaygı bozuklukları ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu gibi ruhsal bozukluklar da gözlemlenmiştir (Taner ve Gökler, 2004).

2.1.3. Cinsel İstismar

Cinsel istismarı kavramsal olarak incelediğimizde UNICEF (2010), erişkin bireylerin bazı cinsel gereksinimlerini gidermek için çocukla, kendisinin izni olmaksızın, ilişki kurmaya zorlaması ve maddi çıkar göz etmek amacıyla çocuğu fuhuş ve pornografiye yönlendirmesine sebep olması olarak ifadelendirmiştir. Çocuk üzerindeki olumsuz etkileri ciddi boyutlarda ki cinsel istismar, yetişkin olan birinin çocuktan cinsel uyarı veya haz için yararlanması onu fuhuşa zorlaması ya da

pornografik suçlarda cinsel bir obje olarak görülüp kullanması olarak tanımlanmaktadır (Çalışkan ve Sağlam, 2015). Başka bir tanım da çocukluk çağındaki cinsel istismar; cinsel ve psiko-sosyal gelişim dönemini tamamlamamış çocuk veya ergene başka bir yetişkin bireyin güç kullanması, şantaj yapip ve kandırması, cinsel haz ve dürtü için kullanması şeklinde açıklamaktadır (Polat, 2001).

Cinsel istismar; bir çocuğa başka bir yetişkin tarafından ya da gelişimsel olarak çocuktan yaşça oldukça büyük başka bir çocuktan cinsel doyum ve hazzı sağlamak dürtüsüyle, henüz gelişimsel olarak hangi manaya geldiğini kavrayamadığı, kabul edemeyeceği, yasalara ve toplumsal yapının değer yargılarına uymayan cinsel davranışlara maruz kalmasıdır (Topbaş, 2004). Çocuğun fiziksel, zihinsel ve duygusal olarak anlayamayacağı, onayıyla veya zorla cinsel şiddete dahil edilmesi cinsel istismar olarak nitelendirilir (Dano, 2010).

Cinsel istismar tanım çerçevesi; çocuğa toplumsal normlar ve yetişkinlerce gösterilen, fiziksel ve psiko-sosyal açıdan uygun olmayan, olumsuz tutum ve davranışların bütünü olarak kabul edilir (Bakır, 2018). Taciz ve tecavüz, ensest, çocuk pornografisi, teşhir, cinselliğe kışkırtıcı konuşmalar ve sekse kadar değişen davranışlar cinsel istismar spektrumu içerisinde (Tıraşçı ve Gören, 2007).

Cinsel istismar; fiziksel teması içeren ve içermeyen olmak üzere ikiye ayrılır. Teşhir, gözetleme, cinsellik bazlı konuşmalar, cinsel birliktelik, cinsel birlikteliğe teşebbüs, oral veya genital temas ya da sürtünme, genital bölgenin okşanması, çocuğun cinsel aktivite ve pornografiye maruz bırakılması cinsel istismar olarak ifadelendirilmektedir (Bilginer ve ark., 2013). Yapılan istismarın oldukça sık ve uzun vadeli olması, bu durumun güç kullanılarak yapılması, penetrasyonun olması ve istismarcının tanınıyor olması çocuk üzerinde çok daha yakıcı ve olumsuz etkilere sebebiyet vermektedir (Amstadder and Vernon, 2008).

Çocukluk çağında olan cinsel istismarın yapısı sebebiyle anlaşılması en zor çocuk istismarı türlerindendir. Çocuk, yaşadığı bu istismar konusunda paylaşımda bulunmadıkça ortaya çıkması oldukça zor olmaktadır. Bununla birlikte meydana getirdiği suç hissi, utanma gibi tepkiler nedeniyle büyük çoğunlukla saklanmakta olup bu etkenle de doğru ve ulaşılabilir istatistiksel bilgilere varmak da oldukça güçleşmektedir (İşeri, 2008; Putnam, 2003). Cinsel istismar olaylarında, istismar

yüksek bir oranda ailedeki kişiler ve yakın akrabaları tarafından yapılmaktadır (Jain, 1999). Cinsel istismar vakalarında istismarcının genellikle çocuğun tanıdığı kişilerden olması durumun ciddiyetini arttırmakta ve hem istismarın açığa çıkmasını hem de çocuğun istismardan korunmasını zorlaştırmaktadır (Çalışkan ve Sağlam, 2015). İstismarcıların genel özelliklerine bakıldığında; aile içinde ve dışarıda içe kapalı kişilik yapısı, düşük öz benlik saygısı, düşük eğitim ve sosyo-ekonomik düzeye sahip oldukları görülmektedir. Empati duyguları ve doyum erteleme kapasiteleri düşük, engellenmeye karşı toleranssızdırlar (Aktepe, 2009).

Cinsel istismar olayları gelişim dönemi olarak özellikle çocukluk döneminde karşılaşılabilecek risklerden biri şeklinde görülmektedir. Gerçekleştirilen çalışmaların sonuçlarına bakıldığında, toplum içerisinde kadınların ve erkeklerin birçoğunun geçmişte benzer istismara maruz kaldıkları görülmektedir.

Toplumsal araştırmalarda 18 yaşından önce erkeklerde %4-9, kadınlarda ise %12-35 oranında cinsel istismara maruz kalma hikayesi olduğu görülmüştür (Putnam, 2003). Herhangi bir ruh sağlığı kuruluşuna başvuran kadın hastaların %35-70'inin çocukluk döneminde cinsel istismar öyküsüne sahip oldukları araştırmalarda görülmektedir (Briere et al., 1992). Cinsel istismarın yaygınlığına ilişkin bulgular sunan başka bir araştırmada dünya genelinde kadınların %10-40'ı, erkeklerin de %5-20'sinin çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kaldığı sunulmaktadır (Çalışkan ve Sağlam, 2015; Aktepe, 2009). Küresel çapta bakıldığında kız çocuklarının %25'nin, erkek çocuklarının da %15'nin ergenlik dönemi öncesi dönemde cinsel istismara uğradığı belirtilmektedir. Ülkemizdeki oran %9-15 arasındadır (Topbaş, 2004). Yapılan birçok çalışmanın sonuçlarına bakıldığında 2002 yılına kadar maruz kalınan cinsel istismar oranları ülke bağlamında Norveç'de %37, Yeni Zelanda'da %36, Kanada'da %32, İrlanda'da %34, Avustralya'da %24, İngiltere'de %21 ve Amerika'da %16 olarak saptanmıştır (İnsan Hakları Derneği, 2008'den akt. Bilgi, 2014). Ülkemizde ise cinsel istismara maruz kalan çocuklardaki yaş ortalamaları 13,7'dir. Kötüye kullanılan çocukların % 71,6'sı 14-17 yaş aralığındaki çocuklar olup, bu çocukların % 88,3'ü kız çocuğu görülmektedir (Küçük, 2016).

2.1.3.1. Ensest

Cinsel ilişki bakımından kültürel ve sosyal bakımdan engelli sayılan, kendi içlerinde resmi ya da gayri resmi akraba ilişkisi ve kan bağı ilişkisi olan kişiler arasındaki cinsel yakınlaşmaları tanımlar (Akduman ve ark., 2005). Aile yapısı içinde gerçekleşen cinsel istismar olayına ensest denir. Çocuğun aile yapısı içinde ebeveyn veya akrabalar tarafından istismara maruz kalması en ağır cinsel istismar çeşididir (Polat, 2007). Ensest durumu için kabul gören tanım; taciz eden kişinin cinsel olarak uyarılması veya haz amacıyla çocuğa ya da yetişkine yöneltilmiş her türlü fiziksel ve fiziksel olmayan tüm davranışları kapsar (Çavlin ve ark., 2010).

Sonsuz güven duyulan biri tarafından çocuğun istismara maruz kalması, çocukta düş kırıklığı ve ihanete uğrama hissi yaratarak güven zedelenmesine sebep olmaktadır (Akyüz ve ark., 2005). Ensest saldırganının, çocuğun kendisini güvende hissettiği ortamında ve güvendiği bir yakını olması dolayısıyla, mağdurun istismarı ifade etmesini zorlaştıran bir etkidir. Aynı zamanda toplum tarafından onaylanmaması ve aile yapısının parçalanma korkusu ensestin ortaya çıkarılmasını zorlaştırırken, uzun yıllar sürmesine sebep olabilmektedir (Akduman ve ark., 2005; Öztürk ve ark., 2000).

Tedavi olan veya hükmü verilmiş çocuk cinsel istismarı suçluları ile gerçekleştirilen bazı araştırmalarda; hükümlülerin aile yapıları içerisinde büyük çoğunlukla öz veya üvey evlatlarını istismara maruz bıraktıklarını göstermektedir (Ertur ve Yayı, 2011). Yapılan bir araştırmada ensest saldırgan kişilerin %57'sini öz baba, %4'ünü öz abi, %13'ünü de birinci derece akrabaları, %26'sını da ikinci dereceden olan akrabaları kapsamaktadır (Sezgin, 1993).

Aile içi cinsel istismar ve taciz, büyük çoğunlukla arka planda gizli kalan ve süregelen bir eylemdir (Saygılı ve Gönenli, 2008). Türkiye de ki bu klinik araştırmaları ve okul sahası araştırmaları haricinde istatistiksel bulgular ensestin gizlenmesi aynı zamanda da ulusal kayıtların eksikliği sebebiyle kısıtlıdır (Çavlin Bozbeyoğlu, 2009).

Araştırmalar enseste tüm sosyo-ekonomik gruplardan ailelerde rastlandığını göstermiştir. Ensestin olduğu ailelerin bir çoğunun küçük aile olduğu, bununla birlikte tek anne-baba veya geniş ailelerde de yaşanabileceğini göstermektedir. Kız çocuklarının sürekli kapatıldığı, erkeklerin her anlamda ön planda tutulduğu aileler,

göç olgusu, işsizlik problemi ve annenin koruyucu görevlerini yapamadığı aileler enstest için risk faktörüdür (Çavlin Aylin ve ark., 2010). Enstestin uzun dönem de etkilerine bakıldığında uyuşturucu madde bağımlılığı, cinsel hayatta problemler, eş tercihinde dengesizlik bulunmaktadır.

2.1.3.2. Cinsel istismar risk faktörleri ve sonuçları

Araştırmalarda fiziksel, zihinsel olarak özürli olan, sosyal olarak dışlanmış, kolay itaate meyilli, ilgi görmeye gereksinimi yüksek, gelişim dönemine göre erken yaşta cinsel olgunluğa ulaşmış çocukların cinsel istismarla karşı karşıya kalma risklerinin oldukça daha yüksek ve cinsel istismarın herhangi bir sosyo-demografik özellikle bağlantısı olmadığı ortaya konulmuştur (Zara Page, 2004; Aktepe ve ark., 2013).

Çocukluk cinsel istismarı risk grubu olarak; evlilik sorunları olan, ebeveyn olarak sorumluluklarını yerine getirmeyen bu nedenle aile içi çatışmaların sık yaşandığı aileler gösterilmektedir (Aktepe, 2009). Aynı zamanda çocuk cinsel istismarında anne baba da alkol ve maddenin kötüye kullanımı, suçluluk oranları ve anti-sosyal davranışlar görülmekle birlikte, depresyon oranı oldukça yüksektir (Zara Page, 2004; Krawczyk, 2008). Annenin pasif, bağımlı, olgunlaşmamış, çocuklarının güvenliğini sağlamaktan aciz biri olması, ebeveynlerin sağlıklı bir cinsel yaşamlarının olmaması, ebeveynlerin çocukla beraber odayı veya yatağı paylaşması, annenin gece işinde çalışması dolayısı ile çocukların üvey baba ile kalması risk faktörleri arasındadır (Polat, 2007). Çocukluk dönemi içerisinde maruz kalınan cinsel istismarın ve aile yapısının; ebeveynin birliktelik durumu, ailenin kültürel-gelir düzeyi, anne baba ve çocuk bağı, yetişkin dönemdeki psikolojik sağlamlığına etkisi araştırıldığında çocukluk çağındaki cinsel istismarın psikolojik somatizasyon belirtilerinin hepsi ile anlamlı ilişkisinin olduğu sonucuna varılmıştır (Krawczyk, 2008).

Çocukluk çağında maruz kalınan cinsel istismarın belirtileri bireylerin yetişkin zamanlarında karşılırlarına çıkmaktadır. Özellikle depresyon, utanç, güvensizlik, yaygın anksiyete, yalnızlık duygusu, düşük benlik algısı olduğu, madde bağımlılığı, impulsif-kompulsif davranışlar, ilişkisel sorunlar, uyku ve yeme bozuklukları, zarar verme ve intihar gibi belirtiler ortaya çıkabilmektedir (Kutchinsky, 1999 akt. Bal ve Gülgör, 2019; Ovayolu ve ark., 2007; Browne, 1996;

Jakubczyk et al., 2014). Bunlarla birlikte mağdurlarda ortaya çıkan korkulu rüyalar, fobiler, bedensel şikayetler, korku ve kaygı durumlarının kliniğe yansımaktadır (Tamer ve Gökler, 2004).

Bireylerde sınırdaki kişilik bozukluğu bulguları olan bireylerin % 85-95'inde çocukluk dönemi cinsel istismar yaşantısı olduğu saptanmıştır. Aynı şekilde cinsel istismar eyleminde bulunan bireylerin geçmişinde de % 60-95'lik bir oranda cinsel istismar yaşantısı bulunmaktadır (Nurcombe, 2000). Akbaş ve arkadaşlarının (2009) yaptıkları çalışmada; cinsel istismar mağduru çocukların %98'inin psikiyatrik bozukluk tanısı aldıkları, genellikle depresif bozukluk ve travma sonrası stres bozukluğu bulguları gösterdikleri, kız çocuklarının %13,5 oranında intihar girişiminde bulundukları ortaya konulurken, erkek çocuklarında intihar girişimi gözlenmemiştir.

Cinsel istismara maruz kalan çocukların çoğunlukla; utanç, suçluluk, dışlanma kaygıları, kendine ya da çevresindekilere zarar verileceğine dair tehdit edici unsurlar, ebeveynlerinin sevgi ve ilgisini kaybetme ve ailelerinin parçalanacağına dair korkular çocuğun istismarın saklamasına neden olmaktadır (Beyazıt ve Ayhan, 2015). Cinsel istismar kurbanı çocukların benlik algıları utanç, suçluluk, kötülük gibi duygular nedeniyle olumsuz yönde etkilenmektedir. Çocuk olay sonrası önce kendisinin de suç aramaktadır ve bu durumdan utanç yaşamaktadır. Aile ve toplum yapısında ki suçlayıcı tavır, çocuğun ciddi anlamda duygusal olarak yaralanmasına ve yaşanan duygunun daha derinde hissedilmesine sebebiyet vermektedir (Goldman ve Grimbeek, 2015).

Cinsel istismar durumuna maruz kalmakla mağdur bireyler arasında ilişki oluşturma ve sosyal düzen ilişkilerini devam ettirebilme kabiliyeti derinden sarsılmaktadır. Bu kişiler yakın ilişki kurmakta zorluk çekmekte veya aşırı yakınlık ihtiyacıyla ilişkilerinde fazla talepkar ve denetleyici olabilmektedirler (Tackett, 2002).

Cinsel istismara maruz kalan çocuklardaki davranışsal ve duygusal etkileri açıklayan çalışmalarda çocukların korku tepkisi, yaygın anksiyete ve depresyon, kızgınlık, düşmanlık, post travmatik stres bozukluğu yaşadıkları (Browne, 1996), bununla birlikte uygunsuz cinsel davranışlar; sürekli genital organları ile oynamak, cinsel ilişki taklidi, insanlara sürtünmek ve mastürbasyon yapmak, yüksek riskli

cinsel davranışlar, cinsel istismara maruz kalmış kişilerde oldukça sık karşılaşılmaktadır (Kara ve ark., 2004). Cinsel tacize uğramış kadınlarda daha erken yaşlarda başlayan cinsel yaşam, ergenlik çağında görülen gebelikler, birden fazla cinsel partner ve bununla bağlantılı olarak cinsel yolla bulaşan hastalıkların görülmesinde artış saptanmıştır (Fergusson et al., 1997).

Cinsel istismar mağduru çocuklar travmatize olduklarından erken yaşlarda erotik davranışlar gösterir, cinsel içerikli oyunlar oynar, şiddete karşı ses çıkarmayan ve onaylayıcı davranışlarla birlikte kendisi de şiddet göstermeye meyilli olur. Yetişkinlik hayatında riskli davranışlar göstererek pek çok partnerle şiddet içerikli cinsel ilişki ve yıkıcı davranışlar sergilerler (Miller et al., 1995; Colman and Widom, 2004).

2.1.4. Duygusal İstismar

Duygusal ihmal ve istismar Dünya Sağlık Örgütü tarafından (WHO, 2006) çocuğun niteliğinin, mevcut kapasitesinin ya da isteklerinin sürekli bir şekilde terslenmesi ve kötülenmesi, sosyal ilişkilerinden ve kaynaklarından uzaklaştırılması, çocuğa devamlı olarak kapasitesinin üstünde isteklerde bulunularak sosyalliği açısından zarar verilmesi, terk edileceği ile ilgili şantaj yapılması, çocuğun yaşına ve gücüne aykırı taleplerde bulunulması, çocuğun toplumsal olarak da aykırı olan çocuk bakım teknikleri ile yetiştirilmesi şeklinde açıklanmıştır. UNICEF ise, çocuğun özelliklerinin ve isteklerinin kötülenmesi, sosyal çevresi ve ilişkisi bağlamında mevcuttaki kaynaklardan sürekli olarak mahrum edilmesi, çocuğun gelişim dönemine ve kapasitesine orantısız isteklerin talep edilmesi ve çocuğun toplum kurallarına aykırı olmayan yöntemlerle yetiştirilmesi olarak ifade etmiştir (Güler ve ark., 2002).

Duygusal ihmal ve istismar, anne baba ve çocuğun sadece bir olay ya da tekrarı gözlemlenen birkaç olaydan ziyade, anne baba ve çocuk bağının bütüncül yapısından oluşmaktadır. Bu tür ilişkilerde; çocuğun duygusal ve psikolojik gelişimine ve sağlığına çeşitli şekillerde zarar verme riski ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte duygusal istismar ve duygusal ihmal fiziksel temas içermeyebilir ve davranış kadar eylemsizlikle de ilgili olmaktadır (Glaser, 2002).

Duygusal istismar, çocukların veya ergenlerin psikolojik açıdan zarar veren tutumlar veya davranışlarla mağdur edilmeleri; duygusal sağlıkları açısından ise

ihtiyaç duydukları ilgi, şefkat ve sevgi görmemelerinin sonucunda zarar görmeleridir (Polat, 2007). Baktığımızda duygusal istismar ve ihmal karşımıza sürekli çıkmasına karşın tanımlanması, anlaşılması ve hukuksal açıdan da kanıt sunulması oldukça zordur. Diğer istismar türlerine göre duygusal istismar daha fazla görülmektedir, sanılanın aksine diğer çocukluk çağı ihmal ve istismarlarına göre daha yıkıcı özelliğe sahiptir (Güler ve ark., 2002).

Garbarino ve arkadaşlarının 1986'da yaptıkları çalışmada duygusal istismar 5 ana davranış formundadır;

Reddetme: bakım veren kişi, çocuğun değerini ve isteklerinin meşruluğunu reddeder.

İzolasyon: bakım veren kişi, çocuğu her türlü sosyal ilişkiden, arkadaşlıklardan mahrum bırakarak çocuğu dünyada yalnız olduğuna inandırır.

Korkutma: bakım veren yetişkin, çocuğu sözel olarak suçlayarak korku ortamı yaratıp çocuğun dünyanın değişken ve düşman olduğuna inanmasını sağlar.

Görmezden gelme: bakım veren yetişkinin, çocuğun hayatı ihtiyaçlarını ve sorumluluklarını görmezden gelmesidir. Böylece çocuğun duygusal büyümesini entelektüel gelişimini yıkıma uğrattır.

Sömürme ve yozlaştırma: bakım veren yetişkin, çocuğu yanlış yönlendirerek çocuğun yıkıcı anti-sosyal davranışlar sergilemesine ve normal sosyal ilişki kuramamasına sebep olur.

Literatürde duygusal ihmal ve istismar konusu incelendiğinde çocuğun kimliğine zarar veren davranışlar aşağılama, reddetme, argo kullanma, terk etme, tehdit etme ve şantaj, korkutma ve küçük düşürme, dikkate almadan konuşma, hoş olmayan lakaplar takma, bağımlı kılma, üstün otorite oluşturma, fazla koruyuculuk tutumu sergileme, ses yükseltme, duygusal gereksinimlerini gidermeme, yaşının üstünde beklentiler oluşturma, kardeşler içerisinde ayrımcılık, önemsiz görme ve aile içi şiddete maruz kalma olarak belirtilmiştir (Beyazova ve Şahin, 2001; WHO, 2006; Runyan ve ark., 2002). Hakaret ve alay etmek, hoş olmayan lakap takmak, tehdit etme ve şantaj, ses yükseltmek, baskı oluşturma ve küçük düşürmek, herhangi birileriyle kıyaslamak en fazla görülen duygusal istismar davranışları olarak belirtilmektedir (UNİCEF, 2010).

Duygusal istismar; çocuğun kimliğini zedeleyen ve manipüle ederek yanlış yönlendiren davranışları ve aşırı emirleri, bunun yanı sıra psikolojik gelişimini duraklatan sözel istismarı kapsar (Topbaş, 2004). Çocuğu kardeşleri ile kıyaslamak, aşırı korumacı tutum sergilemek, çocuğun yapabileceğinden daha fazla duygusal ve fiziksel sorumluluk yükleme, çocuğun özgürce hareket edip kendisini ifade etmesine engel olma, çocuğun üzerinde korku ile baskı kurmak, çocuğun sürekli olarak eleştirilmesi, ayıplanması ve kişiliğinin görmezden gelinmesi gibi davranışlar çocuklar üzerinde yetişkinler tarafından uygulanan duygusal istismar davranışlarıdır (Polat, 2007). Duygusal istismarla karşılaşan çocuklarda aile ve aile çevresinden uzaklaşma, gergin ruh halinde olma, bağımlı kişilik, değersizlik hisleri geliştirme, saldırgan ve uyumsuz davranış ve tutumlarda bulunmaya oldukça sık rastlanır. Duygusal istismar, cinsel ve fiziksel istismar ya da ihmalle birlikte rastlanabileceği gibi yalnız da görülebilir. Aynı zamanda duygusal istismara ilişkili olarak oluşan sorunlar ve bozukluklar fiziksel istismar kadar zedeleyicidir; fakat belirtileri de oldukça saklıdır (Polat, 2001). Duygusal ihmal ve istismara maruz kalmış çocuklarda; öz dışavurum, içe atım, toplumsal hayatlarındaki ilişkilerde sorunlar, özgüven sorunları, intihar davranışlarına yatkın olmak ve daha birçok psikiyatrik bozukluğa rastlanılmaktadır (Taner ve Gökler, 2004).

2.1.5. Çocuk İhmali

Çocuk ihmali; ebeveynlerin ve çocuğa bakım veren bireylerin çocuğun hayati gereksinimlerini göz ardı etmeleri neticesinde çocuğun gelişiminin zarar görmesidir (DSÖ, 2006). İhmal genel olarak kötü bakım olarak tanımlanır. Anne baba veya bakım veren kişiler tarafından çocuğun başlıca gereksinimleri var olan bakım ve korumanın yerine getirilmesi, bedensel ve duygusal eğitimle alakalı gereksinimlerin önemsenmemesidir (Polat, 2007).

Başka bir tanımda da ihmal; çocuğun fiziksel ve psikolojik olarak gelişmesi için ihtiyaç duyduğu gereksinimlerin yerine getirilmemesi veya ebeveynin ve bakım verenin sorumluluğunu uygun şekilde yerine getirmemesi, çocuğun temel ihtiyaçlarını ve isteklerini görmezden gelmesi, çocuğu ihmal etmesi olarak tanımlanır (Tıraşçı ve Gören, 2007; Colman and Widom, 2004). Çocuğa gerekli duygusal yardımı sağlamamak, sevgi ve alaka göstermemek çocuğu karşılaştığı zorluklarda tek başına bırakmak (Taner ve Gökler, 2004) ve çocuğun karşılaştığı birkaç sosyal ve

sağlık sorunlarını fark etmeyip görmezden gelmek ve normal değerlendirmek, yalnız bırakıp desteklememek çocuk ihmalidir (Kara ve ark., 2004).

İhmal davranışı; ailenin ve kurumsal olarak devletin çocuğun yetişmesi ve sağlıklı gelişebilmesi için gerekli ihtiyatlı ve sağlıklı koşulları oluşturmak için gayret göstermemesi, çocuğun en başta zaruri ihtiyaçları olan beslenme, sağlık, yaşam alanı, giyim, güvenlik, denetim gibi hayati ihtiyaçlarının karşılanmaması ve çocuğun tehlikelere karşı korunmamasıdır. İhmal konusu özellikle büyüme ve gelişim eksikliği olan, psiko-sosyal uyum sorunu yaşayan, eğitim ve öğretim gereksinimleri giderilmeyen çocuklarda karşımıza çıkabilmektedir (Erkmen, 1999; Kara ve ark., 2004; Tıraşçı ve Gören, 2007). İhmal en sık bildirilen (%11.5) ruhsal travmadır (Zoroğlu ve ark., 2001). İhmal; gelişimsel olarak bireylerin yaşantılarında, bilişsel boyutta, sosyal ve duygusal fonksiyonlarda, eğitim ve öğretim almada, davranışsal ve duygusal girişimin de, sosyal ilişkilerinde, kendini sunma veya kendine bakım verme becerileri konusunda büyük problemler olarak görülmektedir (Tanner and Turney, 2003).

Çocuk ihmali iki türdür; fiziksel ve duygusal ihmal olarak ele alınmaktadır.

18 yaşından küçük olan çocuk ve gençlerin iyi beslenememesi; giyimi temizliği ve bakımında zarar görmesi fiziksel ihmal olarak tanımlanmaktadır (Kaplan et al., 1999). Çocuğun yalnız bırakılması, hastalandığında tedavi edilip ilgilenilmemesi, sağlığına özen gösterilmemesi vb. halinde fiziksel ihmal olarak değerlendirilmelidir (Yurdakök ve İnce, 2010). Çocuğun sağlık sorunları ile ilgili ihtiyaçlarını gidermeyi kabul etmeme, erteleme, yetersiz ve eksik bakım verme ile çocuğu terk etme davranışı fiziksel ihmale örnektir (Dedeler ve ark., 2016).

Çocuğun psikolojik-sosyal ihtiyaçlarına cevap vermeme, duygusal açıdan görmezden gelme, gerekli ilgi ve şefkati göstermeme ve sosyal yaşantı için gerekli olan kuralları öğretmemek duygusal ihmal olarak tanımlanır (Şar, 1998). Çocuğun ruhsal iyi oluşunun önemsenmemesinin yanı sıra, çevresindeki insanlar tarafından herhangi bir istismar davranışına maruz kaldığında onu koruyup kollamamayı, görmezden gelmeyi de içermektedir (Aral ve Gürsoy, 2001). Ebeveynleri tarafından duygusal olarak reddedilen, sevilmeyen ve ihmal edilen çocukların gelişimleri daha yavaş, özgüvenleri daha düşük olur (Iwaniac, 2005).

Çocuğun sevgi, ilgi ve duygusal güven gibi psikolojik gereksinimlerine gerekli dönütün verilmemesi, duygusal anlamda eksiklik ve psikolojik olarak ulaşılmazlık, çocukla birlikteyken başka aile üyelerine karşı gösterilen şiddet eylemleri, çocuğun yasal olmayan madde kullanımına izin verilmesi, ihmalin duygusal boyutunu içermektedir (Dedeler ve ark., 2016). Duygusal yönden ihmal edilmiş çocuklarda akademik başarıların, sağlıklı bir şekilde gelişimlerini tamamlayan çocuklardan oldukça düşük olduğu saptanmıştır (Yurdakök ve İnce, 2010).

Çocuk ihmal ve istismarı; çoklu psiko-sosyal, bireysel ve çevresel sebepleri olan, ailesel ve toplumsal bir fonksiyon bozukluğudur. İhmal ve istismara uğramış olan çocuklar, hayatları boyunca benlik duygularını dumura uğratan duygusal, sosyal ve davranışsal problemler yaşamaya daha yatkın olurlar (Lundahl et al., 2006). İhmale dayalı yoksunluklarda çocuğun gelişimi durmakta, psikolojik ve fizyolojik gelişimsel olarak geriye gidişler söz konusu olabilmektedir (Öztürk, 2004). İhmal edilen bebek ya da çocuklarda pasiflik, apati, azim-coşku ve esnekliğin olmamasına bunun yanı sıra duygu düzenleme zorlukları yaşanmasına sebebiyet verir (Çelik ve ark., 2018).

Çocuğun duygusal ve fiziksel bağlamda ihmal edilmesi birçok açıdan gelişimine büyük zararlar vermektedir. Çocuğun fiziksel ve duygusal açıdan kısıtlanması, ihmal edilmesi psikolojik ve sosyal olarak kendisine güçlü ve güvende hissetmesini sağlayan duyguların sağlıklı gelişmemesine neden olur (Howe, 2005).

İhmalin sebeplerini inceleyen çalışmalara göre genel tanı; ihmalin genellikle daha çok toplumsal yapı, maddi sorunlar ve çevresel koşulların sonucu olarak bilinçsizlik, eğitimsizlik, yoksulluktan kaynaklı olduğudur (Zeytinoğlu ve Kozcu, 1990). İhmalin daha çok kaotik ve uygun olmayan ev ortamı ile karakterize edildiği ve genellikle çevresel stres faktörlerinin yoğun olduğu tehlikeli olabilecek hayat koşulları ile yüzleşilen ortamlarda gerçekleşmektedir (Çelik ve ark., 2018).

2.1.6. Çocuk İstismar ve İhmalinin Nedenleri ve Çocuklar Üzerindeki Etkisi

Çocuğun bilinçli veya bilinçsiz olarak ihmal ve istismara maruz kalmasının aile yapısı ve toplumsal yapı açısından çeşitli nedenleri bulunmaktadır ve bunların arasında en önemlileri sosyo-ekonomik ve kültürel etmenlerdir (Polat, 2001). Çocuk istismar ve ihmalinde içinde bulunulan kültürün çocuğa karşı bakışı da büyük önem

taşımaktadır. Bazı kültürlerde çocuk tek başına bir birey olarak algılanmayarak ebeveynin bir uzantısı olarak değerlendirilmeleri dolayısıyla; çocuk ihmal ve istismarını görmezden gelip normalleştirmelerine ve şiddeti çocuğu disipline etme aracı olarak değerlendirmelerine yol açmaktadır (Holman, 2005). Çocuk istismarı bir şiddetin bir döngü halinde yaşanmasıyla öğrenilen ve kuşaktan kuşağa aktarılan bir davranıştır. Çocuklarını istismara maruz bırakan kişilerin çocukluklarında istismar yaşadıkları yapılan araştırmalarda ortaya konulmuştur (Özgentürk, 2014). “Türkiye’de Çocuk İstismarı” araştırmasının neticelerine odaklanıldığında çocuklar ebeveynlerinden sırasıyla en çok duygusal şiddet, fiziksel şiddet ve ihmal görmektedir (Unicef, 2010). WHO (2006) tarafından yapılan “Türkiye’nin Çocuk Karnesi “ çalışmasında ise son beş yılda çocuk istismar ve ihmalinin artma eğilimi gösterdiği, çocuklara karşı istismar ve ihmal vakalarında artış olduğu ve Türkiye’nin çocuk pornografisi bağlamında riskli bir ülke olduğu belirtilmiştir. 2006-2011 seneleri içerisinde yapılan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yayınlanan başka bir çalışma raporu sonucunda da korunma kararı verilen çocukların %18,6’ sının anne babalarından istismar ve ihmeline uğradıkları için koruma altına alındıkları sunulmuştur.

Çocuk ihmal ve istismarında genel olarak etkili olan üç ana faktör mevcuttur:

1. Ebeveynden kaynaklı nedenler
2. Çocuk özelliklerinden kaynaklı nedenler
3. Çevresel özelliklerden kaynaklı nedenler

Çocuğa istismar uygulayan ebeveynlerin genel karakteristik özellikleri; genellikle benmerkezci olmaları, kişisel haz ve mutluluklarına odaklanarak kişisel tatminlerini çocuğunkinden üstün tuttukları, çocuğu kendi gereksinimlerini karşılayacak bir araç olarak gördükleri, çocuğa dair katı ve gerçekçi olmayan beklentilere sahip oldukları, bunun yanı sıra sorumluluklarını yerine getirmedikleri görülmektedir. (Kara ve ark., 2004). Bununla birlikte istismarcı ebeveynlerin kişisel özelliklerine bakıldığında kendi çocukluk dönemlerinde katı ve cezalandırıcı bir disiplin anlayışıyla aşırı stres altında, çocuk gelişimi hakkında yetersiz kapasiteye sahip aile yapısı içerisinde büyüdükleri görülmektedir (Rodriguez, 2010). Bu anne babaların kendi hayatlarındaki çocukluk dönemlerinde istismara uğramış olmaları sebebiyle düşük benlik saygısına sahip oldukları, boşanma ve işsizlik gibi kriz

durumları ile baş etmede yetersiz duygular geliştirdikleri, sosyal destek eksikliği ve izolasyon yaşantılarına sahip oldukları görülmektedir (Özgentürk, 2014). Bunların yanı sıra düşük gelir seviyesi, göç olgusu, dezavantajlı sosyal aile yapısı, düşük eğitim seviyesine sahip olmak, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı, aile içi iletişimin zayıf olması, aile içi şiddet, boşanma, kötü barınma koşulları ve ekonomik zorluklar gibi bireysel ve toplumsal sorunlar istismarı tetikleyen önemli unsurlardır (Kara ve ark., 2014). Bazı durumlarda yeni çocuk sahibi olmuş genç ve deneyimsiz ebeveynler aşırı stresten tahammül edememe, tecrübesizlikten çocuklarının ihtiyaçlarını anlayamama, duygusallık ve yakınlık hissinin olmamasından dolayı istismar ve ihmal davranışları gösterebilirler (Demirtürk Selçuk, Karadeniz, 2020).

Çocuğun sürekli ağlaması, çocuğun kronik hastalığının olup sürekli bakıma muhtaç olması, hiperaktivite veya mental rahatsızlığının olması, çocuktaki sosyal beceri eksikliği anne babayı zorlayıcı etkilere sahiptir. Ebeveynlerin eğitim seviyesinin düşük olması çocuk istismarında önemli bir etken iken aynı zamanda genç ve olgunlaşmamış anne babaların çocuklarını istismar etme oranlarının yüksek olduğu, genellikle çocuğun gelişimi için gerekli olan desteği sağlayamadıkları ve çocuğun kapasitesine uygun olmayan aşırı beklenti içerisinde oldukları bilinmektedir (Güler ve ark., 2002).

Çocuk istismar ve ihmalinin yaşandığı ailelerde ebeveynlerin sorunlarla başa çıkma becerilerinin yeterince gelişmemiş olduğu, çocuğun babadan yakınlık ve sevgi görmediği, çocuk yetiştirme tutumlarının değişken olduğu, ebeveynlerde şizofreni, depresyon, alkol bağımlılığı, kaygı ve stres bozukluğu gibi psikolojik bozuklukların gözlemlendiği belirtilmektedir (Beyhan, 2002). Çocuğa uygulanan cinsel istismarda da; aile bireyleri arasındaki ilişki, ebeveynlerden birinin veya ikisinin ölmüş olması, eşler arasındaki geçimsizlik, alkol kullanımı, ailenin çok kalabalık olması eğitim ve ekonomi seviyelerinin düşük olması önemli etkenlerdir (Polat, 2001). Sosyo-ekonomik düzey ve cinsel istismar arasındaki ilişki net olarak tespit edilemese de annenin eğitim düzeyinin düşüklüğü ciddi bir risk faktörü olarak değerlendirilmektedir (Aktepe, 2009).

Çocuk istismarının tekrar etme durumunun olması, çoğunlukla çocuğa en yakın çevresi tarafından uygulanıyor olması aynı zamanda çocuk üzerinde yaşamının ilerleyen senelerinde ki olumsuz etkileri nedeniyle tanınması ve tedavi edilmesi en güç travma türlerindendir (Demirtürk Selçuk, 2020). Çocuklar şiddet türlerinden bir

veya daha fazlasına aynı zamanda maruz kalabilmektedir. Fiziksel şiddet türüne uğramış çocukların eş zamanlı olarak psikolojik şiddete uğradıkları belirlenmiştir. Fiziksel şiddete maruz kalan çocukların iletişim kurmakta zorlandıkları, duygu yoğunluklarının az olduğu bununla birlikte duygusal şiddetten fazlasıyla etkilendikleri ve duygularını öfke içeren davranışlarla ifade ettikleri ortaya konulmuştur (Tıraşçı ve Gören, 2007).

21 ülkede 55.299 birey üstünde uygulanan bir araştırmada; çocukluk dönemi istismarlarının intihar düşüncesi ve girişimi davranışlarını yükselttiği, fiziksel ve cinsel istismarın intihar davranışı üzerinde güçlü bir etkiyi barındırdığı saptanmıştır (Deveci ve ark., 2005). Çocukluk çağı travmaları, olumsuz bir şekilde çocuğun yetişkin yaşantısına ruhsal ve bedensel, davranışsal ve sosyal açılarından etki etmektedir (Zara Page, 2004).

Çocukluk çağında istismar ve ihmale uğrayanlarda ileriki dönemlerde benlik saygısında ve özgüvende düşüş, duygusal ve fiziksel tepkilerde hasarlar, cinsel davranışlarda anomalilik, kişilik bozuklukları, intihar ve kendine zarar veren yıkıcı davranışlar görülmektedir (Stuewig and McCloskey, 2005). Çocukluk çağında cinsel istismara uğramak, duyguları tanıma ve duyguları ifade etme becerilerinin gelişimini engellemektedir. Bu nedenle yetişkinlik çağında duygu düzenleme bozuklukları yaşamak açısından önemli bir risk faktörüdür (Luterek et al., 2005). Cinsel istismar öyküsüne sahip bireylerin yakın ilişkilerde mutsuz oldukları, özellikle tecavüze uğrayanların çift ilişkilerinde çok memnuniyetsiz ve umutsuz oldukları saptanmıştır (Mullen et al., 1993). Çocukken kötü muameleye uğramış çocuklar bu durumu yaşamamış olan akranlarına kıyasla yakın ilişkileri tehdit edici ve zorlayıcı olarak tanımlamışlardır. Bu kişilerin sosyal ilişkilerinin zayıf olduğu gözlemlenmiştir. İstismar öyküsü olan çocukların yaşatları arasında dışlandıkları ve daha az popüler oldukları ve bununla bağlantılı olarak da daha fazla çatışma yaşadıkları, uyum problemleri gösterdikleri saptanmıştır (Colman and Widom, 2004). İstismara uğrayan çocukların ikili ilişkilerde yaşadıkları problemlerin temelinde güvenme ve bağlanma konusunda yaşadıkları derin çatışmalar vardır. Kendisine yakın güven duyduğu, sevdiği biri tarafından istismar edilen çocuk, insanlarla ilişkilerinde ruhsal çatışmalar yaşadığı için iletişim kurmakta zorlanır (James, 1994). Anlaşıldığı üzere istismar ve ihmal, çocukların hayatlarında onarılmaz, geri dönülemez yaralar

açmakta istismar ve ihmalden ötürü ne olursa olsun yetişkinlikte görülecek fiziksel, ruhsal ve psiko-sosyal birçok probleme kaynaklık etmektedir.

2.2. Bilişsel Duygu Düzenleme

2.2.1. Duygu

Duygu; bireylerin istek, eğilim ve ihtiyaçları yönünde oluşan bir yorumlama süreci olarak betimlenmekle birlikte duygu kavramı bir hissiyat ve buna dair olan belirli tefekkür, biyo-psikolojik nitelik ve davranış olarak tanımlanır (Goleman, 1999). Duygular bireylerin varlığı için yaşamsal önemlidir. Hem gündelik hayatı devam ettirmeye hem de bireylerin sosyal ilişkilerindeki farklı süreçleri düzenlemeye yardımcı olur (Gross and Jazaieri, 2014). Duyguların dile getirilmesinde, durum içerisinde meydana gelen gerçek duygu değil, karar verirken sosyal durum devreye girer. Bu şekilde duygusal dışavurum, duygusal tecrübeye oranla daha sosyal görülmektedir (Gross, 2014). Duygularımız yaşanan çevrenin özelliklerine dikkat ederken davranışsal, düşünsel ve duygusal olarak bireyin karar vermesinde, harekete geçmesinde ve doğru tepkiyi vermesinde önemli yere sahiptir (Gross, 1998). Duyguların doğru şekilde aktarılmasında, süreç içinde meydana gelen o anki duygunun değil, sosyal durumun karar verdiği belirtilmekte, bu nedenle duygusal dışavurumun, duygusal deneyime oranla daha sosyal olduğuna kanaat getirilmektedir (Onat ve Otrar, 2010).

2.2.2. Duygu Düzenleme

Duyguların bireyin varoluşla uyumuna yardım edecek şekilde düzenlenmesi, hayatta geliştirilen elzem kabiliyetlerden biridir. Bu durum zaman içerisinde duygu düzenleme kavramını meydana getirmiştir. Gross (1998) duygu düzenlemenin, kişinin hangi duyguları ne zaman, ne gibi olaylarda ve hangi şekilde deneyimleyip, aktardığını etkileyen tüm süreçleri içerdiğini belirtmektedir.

Bireylerin hayat süreçlerinde hayallerini hayata geçirirken sıkı ve kısa zamanlı olarak deneyimledikleri duygusal davranışlarında, değerlendirme ve dönüştürme aşamalarındaki tüm dışsal ve içsel tepkisel süreçleri duygu durum düzenleme şeklinde belirtilmektedir (Thompson, 1994). Gratz ve Roemer ise (2004) duygusal düzenlemeyi; duyguların farkında olup onları anlamayı, kabul etmeyi,

pozitif ve negatif duyguların yaşantılanması ve ayırt edilmesi onunla birlikte güçlü duyguların düzenlenebilmesini sağlayan bir yapı olarak tanımlamışlardır.

Duygu düzenleme fizyolojik tepkiler, bilinçli olarak tepkilerin değiştirilmesi, dikkatin başka tarafa yönlendirilmesi, başa çıkma becerilerinin geliştirilmesi ve bireyin duygu durumu üzerindeki ortamın etkisinin fark edilmesi ile gerçekleşebilmektedir (Thompson, 1994). Garnefski ve arkadaşlarının (2001) ifadesi ile duygunun deneyimlenmesi olasılığı ve türü, kişinin durumu bilimsel anlamda değerlendirme tarzına bağlıdır. Yüksek olumsuz duyguların hissedilmesine yol açabilecek stresli hayat olaylarına karşı kullanılan uyumlu etkin bilişsel stratejiler, bireyin duygularını yönetebilmesini sağlayarak olası yıkım meydana getirebilecek sonuçları önlenmesinde etkili olur. Bireyin duygularını düzenleme düzeyi yüksek olduğunda, kişinin iyilik hali üzerinde pozitif etki yaparak iyilik etkisini artırır. Bu durumun aksi halinde, iyilik hali üzerinde negatif etkiye sahip olarak bireyin çeşitli fiziksel sorunlar yaşamasına yol açmaktadır (Gros ve John, 2003).

Duygu düzenleme aynı anda birçok bileşenin sonucu olarak ortaya çıkar, kişinin değerlendirme biçimine göre şekillenerek duyguları aktive eden tepkimelere cevap vermeden önce kişinin bireysel anlamlandırma sürecini gerçekleştirir (Garnefski et al., 2001).

Gross'a (2002) göre duygu düzenleme süreci yeniden değerlendirme ve bastırma şeklinde ele alınmaktadır. İlk basamak olan yeniden değerlendirmede kişide duygusal süreci meydana getiren durum kabul edilmemekte; duyguyu ortaya koyan süreci analiz edilir ve duygular o yönde değişikliğe uğrar, bu nedenle de bireyin duygu düzenlemesinde önemi bir yere sahiptir. Duyguyu meydana çıkartan durumu duygu içinde barındırmayan olumlu bir çerçevede anlamlandırabilmeye yeniden değerlendirme adı verilmiştir. İkinci basamak olarak tanımlanan bastırma mekanizması ise; duyguyu çıkartma, açıklama eylemlerinin engellenmesi şeklinde ifade edilmiştir (Akt. Çelik, 2020). Duygu düzenlemede bireysel farklılıklar oldukça önemlidir. Duygu düzenleme sürecinde baskılamayı kullanan bireyler, kullanmayanlara göre olumsuz duyguları deneyimlemeye yatkındırlar. Bireyin özgüven yetersizliği ile birlikte içsel ve dışsal tutumunda duygusal dengesizlikler görülmektedir. Bununla birlikte yeniden değerlendirme davranışlarında bulunan bireylerin duygu deneyiminin davranışsal dışavurumunu azaltarak olayların pozitif

yönlerine odaklanmasını sağlamaktadır. Böylelikle birey üzerinde olumsuz duyguların etkisini azaltabilmektedir (Gross and John, 2003).

Duygu düzenleme stratejileri içerisinde aynı zamanda farklı sayılarda düzenleme süreci gerçekleşmektedir. Bireyin sahip olduğu duygularını düzenlemesi, iletişimde bulunan bireylere karşı duyguların düzeltilmesi, duyguların derininde var olan gizli etkilerini düzenleyebilmesi gerekmektedir (Thompson ve Calkins, 1996). Duygu düzenleme içsel ve dışsal süreçlerden oluşur. Yetişkin literatürde duyguların içsel bir süreç olduğu ve kişinin yaşadığı durumların sonucu olarak verdiği duygusal tepkilerini düzenlemesini içerir. Bununla birlikte gelişim literatüründe duyguların dışsal bir süreç olduğu, bebeklikten çocukluğa doğru geçen dönemde ebeveynlerin tutumu ve çevresel etkilerle şekillendiği ve öğrenildiğine odaklanılmıştır (Gross and Thompson, 2007). Karmaşık yapıdaki duyguların düzenlenmesinde üç özellik bulunmaktadır. İnsanların tam sağlık halini sürdürmek ve amaçlarına ulaşabilmek için istenmeyen duygularını azaltabilir, olumlu duygularının şiddetini arttırabilirler. Bireylerin duygu düzenlemeye ilişkin becerileri bilinçli bir şekilde geliştirilebilir. İlk anda duygu düzenlemede ortaya çıkan stratejik tercihler daha sonrasında bilinçli bir farkındalığa dönüşmektedir. Duyguların yönetilmesi ancak bireyin yararına ilişkin yapılan işlevsel değerlendirme ile elde edilebilir (Öztürk ve ark., 2018, akt. Uluer 2021).

Duygular, bireyin ve çevrenin etkileşimi sırasında meydana gelen düzenli tepkiler olduğundan, duygu düzenleme stratejilerinin hangi zamanda uygulandığı verilen tepkilerin çeşitliliği açısından önemlidir (Gross, 2002). Duygu düzenleme stratejileri kullanıldığı zamana göre iki genel başlığa ayrılmıştır. Bunlar; öncül odaklı ve sonuç odaklı stratejilerdir. Öncül odaklı yöntemler; duygu tepkileri tamamen meydana gelmeden ve davranışlar ya da fiziksel tepkiler değiştirilmeden önce kullanılan stratejilerdir. Öte yandan sonuç odaklı stratejiler ise; duygular gerçekleşirken muhtemel fizyolojik ve davranışsal tepkiler meydana geldikten sonra görülmektedir (Gross, 2002, akt. Bulut, 2018).

Duygu düzenleme; davranışsal, biyolojik ve sosyal süreçleri kapsamak ile birlikte bilinçli ve bilinçsiz zihinsel süreçleri de kapsamaktadır. Duygu düzenlemenin fiziksel etkilerine bakıldığında; nabzın hızlanması, solunumun artması, kalp çarpıntısı, terleme ve bunlara eşlik eden ve duyguların kendi kendilerini düzenlemesine yardımcı olan diğer belirtiler sayılabilir. Davranışsal süreçlerin etkisi

incelendiğinde ise; bireylerin bağırarak, çığlık atmak, ağlamak ya da içe kapanmak gibi tepkilerle başa çıkma davranışları gösterdikleri gözlenmektedir. Sosyal açıdan davranışlarına yansımaları ise; bireylerin hayatlarında kolaylık sağlayıp kişiler arası ilişkilerinde maddi manevi tatmine ulaşmayı hedeflemeleri olarak görülmektedir. Bu biyolojik, davranışsal ve sosyal tepkilerin duygularda oluşturduğu etkilerinin yanı sıra algıda seçicilik, bellek çarpıtmaları, yansıtma ve inkar davranışları da bu duruma eşlik edebilmektedir (Garnefski et al., 2001). Yapılan çalışmalara bakıldığında; olumsuz yaşam tecrübelerine sahip bireylerin duygu düzenleme yöntemlerini hedefe yönelik olarak kullanma konusunda güçlükler yaşadıkları, işlevsel olmayan stratejileri tercih ettikleri durumlara yönelik kısa çözüm yolları buldukları ve bu nedenle kişilerin çeşitli ruhsal hastalıklar dolayısıyla psikolojik sağlıklarının etkilendiği görülmüştür (Akyıl, 2019).

Duygu düzenleme kavramına ilişkin bütüncül ve yaygın şekilde kabul edilen bir kavramlaştırma Gratz ve Roemer tarafından yapılmıştır. Yazarlar, duygu düzenleme güçlüklerini 4 boyuttan oluşan bir yapı olarak değerlendirmektedirler. Bu boyutlar; 1. Kişinin duygu açısından farkında olması ve duygularını anlaması. 2. Duyguları benimsemesi 3. Olumsuz olan duygular var olduğunda dürtüsel davranışlarını yönetmesi ve amaç yönelimli olabilme kabiliyeti. 4. Duygu düzenleme stratejilerini esnek bir şekilde kullanabilmesi ve amacına hizmet etmesi adına duygusal durum tepkilerini ayarlayabilmesidir (Akt. Alpay ve ark., 2017).

Gratz ve Roemer (2004) duygu düzenleme zorluğu yaşayanlar duygularının farkında değildir. Duygularını anlayamamakta ve deneyimlenen duyguları kabul etmemektedirler. Bununla birlikte olumsuz duyguların tecrübe edildiği durum sırasında dürtü kontrolü sağlanamadığından o an ki duruma uygun duygusal tepkiyi verememektedirler. Bu süreçte kişinin farkındalığı yetersiz olduğundan olumsuz duygular yaşanırken amaç odaklı davranışlar gerçekleştirilememektedir. Karşılaşılan durumlarda duygu düzenleme güçlüğüne yaşanması bireylerin problemlerle yüzleşip üstesinden gelebilmesini güçleştirmekte ve kişilerin fonksiyonel baş etme yöntemlerini uygulamasını engellemektedir.

Koole (2009) ise duygu düzenleme stratejilerini üç grupta toplamıştır:

İhtiyaç Yönelimli: Kişinin gereksinimleri eşliğinde gerekli olan duygu durum düzenleme yöntemini seçerek davranmasıdır. Duygusal yemek yeme, mutlu olunan

hatıraların düşünülmesi ve yaşanan stres verici durumun sonucunda yaklaşma davranışları göstermek misal şeklinde sunulabilir.

Amaç Yönelimli: Kişinin hedefleri eşliğinde duruma cevap olarak kullanacağı duygu düzenleme stratejisini seçmesidir. Duyguların ve düşüncelerin bastırılması, bilişsel değerlendirmenin yeniden yapılması dikkatin başka yöne çekilmesi örnek olarak verilebilir.

Kişi Yönelimli: Kişinin karşılaştığı duruma dair durumu kabullenici ve durum içerisinde yeni davranışsal tepkilerle duygu düzenleme davranışları benimsemesidir. bireyin dikkat yönelimli çalışmalar yapması fizyolojik ve duygusal tepkilerine yeniden düzenlemeye yardımcı nefes egzersizleri yapması, sanatla ilgilenmesi, meditasyon yapması veya spor gibi kendini ifade edici davranışlar edinmesidir.

Gross (1998) ise; beş farklı başlıkta duygu düzenleme süreçlerini ele almıştır. Bu başlıklar; durum seçimi, durum değiştirme, dikkat dağıtma, bilişsel değişim, tepki düzenleme şeklinde incelenmektedir:

1) Durum Seçimi: Kişinin yüzleştiği duruma dair kaçma, ya da yaklaşma tepkileri geliştirerek ortaya çıkabilecek duygu yoğunluğunu isteğine göre azaltıp çoğaltmasıdır. Durum seçiminde kişi seçimsel olarak olumsuz duygulara sebep olacak durumlardan kaçınır.

2) Durum Değiştirme: Yaşanılan durumun duygusal etkisini değiştirmek için durum değişimini kapsar. Özellikle fiziksel çevrenin değiştirilmesi ile durum değişikliği sağlanmış olur.

3) Dikkat Dağıtma: Bireyin deneyimlediği durumun duygusal etkisinin olumsuzluğunun giderilmesi için dikkatin başka yöne verilmesi ve böylelikle durumdan uzaklaşılmasıdır. Özellikle bebeklikten yetişkinlik sürecine kadar içerisinde bulunan durumu değiştirmenin mümkün olmadığı zamanlarda kullanılmaktadır.

4) Bilişsel Değişim: Yaşanılan durumda kişinin durumu farklı değerlendirerek, düşüncesini değiştirip bundan etkilenen duygusunu değiştirmesini içerir. Yapılan bilişsel algı değişikliği ile duruma verilen duygusal önem değiştirilmektedir.

5) Tepki Düzenleme: Bireyin yaşadığı durumu değerlendirmesinde ortaya çıkan fizyolojik, davranışsal ve tepkisel duygu değişimini ifade etmektedir. Duygu düzenleme sürecinde en fazla görülen tepki düzenleme sürecidir (Gross and Thompson, 2007).

2.2.3. Bilişsel Duygu Düzenleme

Bilişsel duygu düzenleme; bireyin yüzleştiği durum veya olay karşısında herhangi bir duygusal tepki göstermeden deneyimlediği süreci bilişsel olarak değerlendirip işledikten sonra reaksiyon vermesidir (Onat ve Otrar, 2010). Duygu durum düzenlemenin bilişsel aşamalarını hedef alan, bilişsel duygu durum düzenlemede bilişsel süreçler, kişilerin duygularını düzenlemeleri alanında yardım sağlarlar. Bu süreç gerçekleşen olay veya durumun birey tarafından nasıl algılanıp değerlendirdiğine göre şekil almaktadır (Garnefski et al., 2001). Bilişsel duygu düzenleme; bireyin içinde bulunduğu durumun, yeniden değerlendirilmesiyle durumun sebep olduğu duygusal etkinin, durumun algılanış tarzının ve durumla başa çıkmak için bireyin kendisiyle ilgili düşüncelerini değiştirerek yeni bir bakış açısı yaratmasıdır (Werner and Gross, 2010).

Bilişsel duygu durum düzenleme yöntemleri uyumlu kabul edilebilecek yöntemler ve uyumsuz olan yöntemler olarak ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan pozitif tekrar odaklanma, pozitif yeniden değerlendirme, kabul stratejileri, plana tekrar odaklanma ve bakış açısına yerleştirme stratejileri uyumlu stratejiler şeklinde değerlendirilirken; felaketleştirme, ruminasyon, kendini ve başkalarını suçlama uyumsuz stratejiler şeklinde değerlendirilmektedir (Garnefski et al., 2001).

2.2.3.1. Uyumlu bilişsel duygu düzenleme stratejileri

Kabul: Yaşanan olumsuz bir deneyimi ve olayı kabul ederek buna yönelik bilişsel düşüncelere yönelmektir. Kabul işlevsel bir baş etme tepkisi olarak deneyimlenen bir olayın gerçekliğini kabul ederek o durumun üstesinden gelmek adına itici güç etkisine sahiptir. Bilişsel duygu düzenleme ölçeğinde yer alan maddeleri; 2.madde: “Artık bu durumun bittiğini kabullenmek zorunda olduğumu düşünürüm”, 11.madde: “Durumu kabullenmek zorunda olduğumu düşünürüm”, 20.madde: “Bu olay hakkında hiçbir şey değiştiremeyeceğimi düşünürüm”, 29.madde: “Bununla yaşamayı öğrenmem gerektiğini düşünürüm”.

Pozitif Tekrar Odaklanma: Yaşanılan olayı düşünmek yerine, kişiye daha keyif veren durumlar üzerine düşünülmesidir. Gerçek olaylar hakkında düşünmeden olumlu konulara yönelilmesini ifade eder, depresyon belirtileri ile negatif orantılıdır. Bilişsel duygu düzenleme ölçeğinde yer alan maddeleri; 4. madde: “Yaşadıklarımın daha hoş şeyler düşünürüm”, 13. madde: “Olayla hiç alakası olmayan şeyler düşünürüm”, 22. madde: “Başımdan geçen olay yerine hoş şeyler düşünürüm”, 31. madde: “Hoş olayları düşünürüm”.

Plana Tekrar Odaklanma: Kişinin yüzleştiği olumsuz durum karşısında başa çıkma stratejileri geliştirerek, olayın nasıl ele alınacağını kapsamaktadır. Negatif olayın nasıl ele alınacağına dair düşünce sürecidir. Depresyon belirtilerini azaltmada pozitif etkiye sahiptir. Bilişsel duygu düzenleme ölçeğinde yer alan maddeleri; 5.madde: “Yapabileceğim en iyi şeyi düşünürüm”, 14. madde: “Bu durumla en iyi nasıl baş edebileceğimi düşünürüm”, 23. madde: “Bu durumu nasıl değiştirebileceğimi düşünürüm”, 32. madde: “Yapabileceğim en iyi şeyle alakalı bir plan düşünürüm”.

Pozitif Yeniden Gözden Geçirme: Deneyimlenen durumun birey için kişisel gelişim fırsatı olarak değerlendirilerek buna göre durumun olumlu yanlarına odaklanmayı ifade eder. Bilişsel duygu düzenleme ölçeğinde yer alan maddeleri; 6. madde: “Bu olaydan bir şeyler öğrenebileceğimi düşünürüm”, 15. madde: “Başımdan geçenlerin bir sonucu olarak daha güçlü bir insan haline gelebileceğimi düşünürüm”, 24. madde: “Bu durumun olumlu yanlarının da olduğunu düşünürüm”, 33. madde: “Bu durumun olumlu yanlarını araştırırım”.

Bakış Açısına Yerleştirme: Yaşanılan olayı diğer deneyimlerle kıyaslayarak olayın değerini düşürerek durumu ciddiye almamayı içerir. Bilişsel duygu düzenleme ölçeğinde yer alan maddeleri şu şekildedir; 7. madde: “Her şey çok daha kötü olabilirdi diye düşünürüm”, 16. madde: “Diğer insanların çok daha kötü tecrübeler yaşadıklarını düşünürüm”, 25. madde: “Başka şeylerle karşılaştırıldığında bunun o kadar da kötü olmadığını düşünürüm”, 34. madde: “Kendime yaşamda daha kötü şeylerin de olduğunu söylerim”.

2.2.3.2. Uyumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejileri

Kendini Suçlama: Negatif olarak değerlendirilen bir durumda bireyin kendisine karşı yargılayıcı düşüncelere sahip olmasıdır. Birey genel olarak yaşantısında deneyimlediği durumlara karşı kendini suçlamaya yönelik davranışlar göstermeye meyillidir. Bilişsel duygu düzenleme ölçeğinde yer alan maddeler şu şekildedir; 1. madde: “Bunun suçlusu kendimim diye düşünürüm”, 10. madde: “Bu olayın tek sorumlusunun kendim olduğumu düşünürüm”, 19. madde: “Bu olayda yaptığım hataları düşünürüm”, 28. madde: “Gerçek nedenin kendimle ilgili olduğunu düşünürüm”.

Ruminasyon: Yaşanan olumsuz durum hakkında yinelenen duygu ve düşüncelere sahip olmaktır. Kişi yaşadığı durumların üstesinden gelmekte zorlandığından dolayı sürekli zihinsel ve ruhsal olarak kendisini durumla meşgul eder. Bilişsel duygu düzenleme ölçeğinde yer alan maddeler şöyledir; 3. madde: “Bu yaşadığım ile ilgili ne hissettiğimi düşünürüm”, 12. madde: “Zihnim yaşadığım olay hakkında ne düşündüğüm ve hissettiğim ile ilgili sürekli meşgul olur”, 21. madde: “Bu olayla ilgili neden böyle hissettiğimi anlamak isterim”, 30. madde: “Bu ben de canlandırdığı duygularla boğuşurum”.

Felaketleştirme: Deneyimlenen durumun kötü yanlarına odaklanılarak durumu daha fazla sıkıntılı ve dehşetengiz hale getirmektir. Felaketleştirmenin depresyon ve duyguya yönelik problemlerle bağlantısı güçlüdür. Bilişsel duygu düzenleme ölçeğinde yer alan maddeleri; 8. madde: “Yaşadığım durumun başka kişilerin başına gelenlerden daha kötü olduğunu düşünürüm”, 17. madde: “Başıma gelen olayın ne kadar korkunç olduğunu düşünüp dururum”, 26. madde: “Yaşadığım bu şeyin birinin başına gelebilecek en kötü şey olduğunu düşünürüm”, 35. madde: “Sürekli olarak bu olayın ne kadar korkunç olduğunu düşünürüm”.

Başkalarını Suçlama: Bireyin yaşadığı olay veya durumla alakalı sorumluluğu başkalarına yükleyerek diğerlerini suçlamasıdır. Birey yaşadığı ruhsal ve duygusal durumların ağırlığının üstesinden gelmek için olaydaki kendi sorumluluğunu görmezden gelerek çevresel etkileri ve diğerlerini sorumlu tutarak suçlayıcı davranışlar geliştirir.

2.2.4. Bilişsel Duygu Düzenleme ile İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Garnefski ve Kraaij (2001)'in, ruhsal sorunlar ve bilişsel duygu düzenlemenin incelendiği araştırmasında; pozitif yeniden değerlendirme, ruminasyon, felaketleştirme ve kendini suçlama stratejileriyle anksiyete ilişkisinde manalı oranda ilgi olduğu sunulmuştur. Aynı çalışmada pozitif yeniden değerlendirme ile anksiyete, felaketleştirme, ruminasyon ve kendini suçlamada daha düşük seviyede anksiyete düzeyi belirlenmiştir.

Başka bir çalışmada uygun olmayan duygu düzenleme stratejilerini kullanan kişilerin depresyon, uyuşturucu madde kullanımı, kaygı-duygu durum bozuklukları, yeme bozuklukları gibi psikiyatrik durumlara daha çok deneyimledikleri ortaya konulmuştur (Gross ve Munoz, 1995).

Wolfe et al. (2001) tarafından duygu düzenleme zorluğu ve çocukluk çağı travmaları değişkenleri arasında bulunan ilişki araştırılmıştır. Ortaya çıkan bulgularda çocukluk çağı travmasına sahip bireylerin; duygularını kontrol etme, uyum sağlayıcı davranışlar geliştirerek sosyal çevre ile olumlu ilişkiler yürütebilmenin olumsuz etkilendiği, bununla bağlantılı olarak gerçekleşen problemlerin daha fazla görülebileceği ortaya çıkmıştır.

Kraaij et al. (2008) depresyon ile bilişsel başa çıkma stratejilerinin birbirleri ile bağlantısını irdelemiştir. Çocuk sahibi olamayan 169 kadın üzerinde yapılan bu çalışmadan katılımcılara bilişsel Duygu düzenleme ölçeği ve SCL- 90 önce uygulanmış olup çıkan sonuçlarda kendini suçlama, ruminasyon, facialaştırma stratejilerini kullanan kişilerin depresif belirtilerinin oldukça yüksek bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Martin ve Dahlen (2005) yaptıkları çalışmada bilişsel duygu durum düzenleme ile anksiyete, stres, depresyon ve öfke içerisindeki bağlantıyı saptamışlardır. Çalışmada facialaştırma, ruminasyon, bireyin kendini suçlama ve pozitif yeniden gözden geçirme vb. bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin negatif hislerin oluşmasında çok etkili oldukları ve uyumsuz duygu düzenleme stratejilerinin psikopatolojilere sebep olduğu ortaya konulmuştur.

Raes ve Herman (2008) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarında ruminasyon ve duygusal istismar arasında manalı bir bağlantı olduğu, duygusal

istismar ve depresif davranışlar arasında da cüzi aracılık tesiri olduğu sonucunu ortaya koymuşlardır.

2.2.5. Bilişsel Duygu Düzenleme ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Alpay ve arkadaşlarının (2017) yaptıkları çalışmada çocukluk dönemi travmaları ve duygu durum düzenleme güçlüklerinin alt boyutları içerisinde, Duygu durum düzenleme zorluklarının alt boyutları ile depresif semptomlar ve TSSB içerisinde sağlam bir yapının oluştuğunu ortaya koymuşlardır. Araştırma da aynı zamanda çocukluk dönemi psikolojik travmaları ve depresyon, TSSB belirtileri arasında kısmi düzeyde aracılık rolünün bulunduğu görülmüştür.

Kocabıyık ve arkadaşları da (2017) “bilişsel duygu durum düzenleme tarzlarını ilişkisel bağımlı benlik ve beraberinde cinsiyet kurgusu” açısından incelemişlerdir. 432 genç yetişkin katılımcı üzerinde yapılan araştırmanın bulgularında; bilişsel duygu durum düzenleme stratejilerinin alt boyutlarının (ruminasyon, kendini suçlama, tekrar plana odaklanabilme, onaylama, pozitif tekrar gözden geçirme ve bakış açısına yerleştirme) ile ilişkisel bağımlı olan benlik kurgusu arasında yüksek düzeyde pozitif korelasyon olduğu ve kadınların ilişkisel bağımlı benlik kurgusu seviyelerinin erkeklere oranla yüksek olduğu bulunmuştur.

Öztürk (2019) tarafından üniversite öğrencilerinde duygu düzenleme stratejileri ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkin incelendiği 404 lisans öğrencisi üzerinde yapılan çalışmalarda; psikolojik dayanıklılık ile bilişsel duygu durum düzenleme ilişkisinde manalı bir ilişki saptandığı görülmüştür. Psikolojik dayanıklılık ile bilişsel duygu durum düzenlemenin “kendini ve başkalarını suçlama, kabul, felaketleştirme” alt boyutları arasında negatif düzeyde korelasyona rastlanırken, pozitif tekrar odaklanma, pozitif yeniden gözden geçirme, plana tekrar odaklanma ve bakış açısına uyarlama yönünde olumlu yönlü bir ilişki bulunmuştur.

“Yetişkin bireylerde bilişsel duygu durum düzenleme yöntemleri ile bilinmezliğe tahammülsüzlük ve çocukluk dönemi anne baba tutumları arasında varolan ilişkilerin incelendiği çalışmada (Uçar, 2019) belirsizliğe tahammül edememe ve ebeveyn tutumları kavramının bilişsel duygu düzenleme stratejilerini etkileyen elzem bir etken olduğu ve ebeveyn tutumlarının etkisi kadın katılımcılarda erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur.

Fırat (2021) tarafından yapılan başka bir çalışmada da evli olan kişilerin duygu düzenleme kabiliyetleri ve yılmazlık seviyeleri ile yaşam doyumlarının ilişkisi incelenmiştir. 410 katılımcı ile yapılan araştırmanın bulgularında; bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin olumsuz değerlendirilen alt boyutlarının, yılmazlık ve yaşam doyumu arasında negatif düzeyde bir korelasyon olduğu ve bununla birlikte yılmazlık ve yaşam doyumu arasında pozitif düzeyde korelasyon saptandığı görülmüştür.

Çocukluk çağı travmaları, bilişsel duygu düzenleme ve psikolojik iyi oluş arasında olan ilişkinin ele alındığı araştırmada ortaya çıkan bulgulara; bu üç değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin var olduğu ve aynı zamanda duygusal istismar ve ihmal, fiziksel ihmal ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif bir ilişki bulunduğu ortaya konulmuştur (Akyıl, 2019).

Bedirhanbeyoğlu (2018) yaptığı çalışmada çocukluk dönemi travmaları, bilişsel duygu durum düzenleme yöntemleri ile riskli davranışlar arasındaki bağlantıları incelemiştir. Çalışmanın neticesinde çocukluk dönemi travmalarının riskli eylemler ile pozitif yönde anlamlı bir korelasyonun olduğu; adaptif bilişsel duygu durum düzenleme stratejileri ile ise negatif düzeyde manidar bir korelasyonun çıktığı anlaşılmıştır. İntihar yönelimi ve duygusal istismar arasındaki ilişkide facialaştırma ve kendini suçlamaya yönelik yöntemlerin, fiziksel istismar ve anti-sosyal eylemler içindeki ilişkiye bakıldığında başkalarını suçlama yaklaşımının etki gösterdiği görülmüştür.

2.3. Evlilik Uyum

2.3.1. Evlilik Nedir?

Evlilik, kişilere güven duygusu vererek onlara daha düzenli ve kararlı bir hayat sağladığı için en önemli ilişki olarak kabul edilir. Evlilik; gelenek, görenek ve sosyal normların uygun karşıladığı çerçevede kadın ile erkeğin yaşamlarını birleştirdikleri sosyal bir uzlaşma olarak tanımlanmaktadır (Ersanlı, 1990). Evlilik; toplumsal kurallar ve yasaların belirlediği şekilde, iki kişinin hayatlarını birleştirdikleri kendine özgü ilişkiler bütünüdür. Bir başka tanımda ise, insanların cinsel birlikteliklerini yasal hale getiren ve toplum tarafından da onaylanan bir anlaşma olarak ifade edilmektedir (Fışıloğlu, 1992). Diğer bir tanımda da evlilik; iki

karşı cinsten bireyin bir araya gelerek hayatı paylaşmak ve çocuk dünyaya getirip yetiştirmek amacıyla yaptıkları bir antlaşmadır. Evlilik, toplumsal olarak devlet nezdinde yasal yükümlülükleriyle birlikte toplum içerisinde de gelenek ve görenekler ve dini anlayışlara göre de bireylere sorumluluklar yüklemektedir (Özgüven, 2000).

Özgüven'e (2000) göre; evlilik kurumu insanın fiziksel, psikolojik ve sosyal temel gereksinimlerini karşılamaktadır. Fiziksel olarak birey, evlilik kurumu aracılığıyla biyolojik açıdan cinsellik güdüsünü tatmin ederken aynı zamanda soyun devamı için çocuk sahibi olma ve yetiştirme gereksinimini de karşılar. Psikolojik olarak da evlilik, kişiye sevgi ihtiyacını ve yakın ilişki kurma ihtiyacını karşılama imkanı vermektedir. Evlilik sayesinde bireyler, sosyal olarak ihtiyaç duydukları desteği alıp verme, korunup kollanma ihtiyacının karşılanması, sosyal olarak statü elde etme gibi yaşamsal ihtiyaçların karşılanmasını sağlamaktadır.

Evliliğin gereklilikleri ve sebepleri muhakeme edildiğinde evlilik hayatının iki bireyin psikolojik, sosyal ve biyolojik ihtiyaçlarını doyumayı hedeflediği görülmektedir. Cinsel gereksinimlerin giderilmesinin ve kuşağın sürekliliğinin beraberinde aşk, eşlik etme, toplumun beklentileri ve ekonomik faktörler de evlenme sebeplerinin arasında yer aldığı ifade edilmektedir. Bu fonksiyonelleri sebebiyle her çağda etkinliğini devam ettiren evlilik, yakınlık, hoşgörü, duyguların ifadesi ve empati tarzında elzem öğeler barındıran sosyal ve duygusal destekle çiftlerin psikolojik, sosyal ve fiziksel iyi oluşlarına yardımcı olmaktadır (Ersanlı ve Kalkan, 2008, akt. Hacı, 2011).

Yalom (2002) evliliğin ve evliliğe yüklenen mananın tarihsel bağlam içerisinde ortaya çıkan değişimini şöyle aktarmaktadır; kadının öncelikli görevi antik dünyada soyun sürekliliğini sağlamaktı. Evlilik, evin bakımını sürdürmeyi ve anne-baba olmayı sağlayan bir kurum olmasından dolayı değer görmekteydi. Bireylerin bir duygu birliği oluşturma isteğini yerine getirmesi beklenmekteydi (Akt. Baş, 2019).

Evlilik çeşitli kültürlerde farklı şekillerde anlamlandırılmıştır. Roma dünyasında evlilik, vatandaşlık görevlerinden biriydi. Hristiyanlığın yükselişi ile Avrupalı ailelerin önemli olan pek çok niteliği temelden farklılaşmıştır. Orta Çağ Avrupası'nda Hiyerarşik ilişki dolayısıyla evli kadın eşine tabii iken, evlilik erkeklerin hem yasal hem de dini anlamda eşlerinin hükmedici efendileri olduğunu tasdikleyen bir kurul özelliğindeydi (Baş, 2019).

Modern topluma geçiş aşamasında evlilik ile birlikte aile kurumu, köklü bir değişim yaşamıştır. Eskinin alışma topluluğu zamanla duygu topluluğu kişilik özelliğini kazandı. Burjuva ailesinin meydana gelmesiyle birlikte, “aile i alanların duygusal şekilde doldurulması” günümüz modern aile algısının belirleyici faktörü olan kişisellik ve özel yaşamın oluşturulması söz konusu olmaya başladı (Beck & Beck Gernsheim, 2012 akt. Baş, 2019).

Bugün modern zamandaki evlilik; ilişkide ve eş seçme konusunda özgürlük, cinsel alanda eşit olma ve yakın ilişki tarzında niteliklerle açıklanmaktadır. Evlilik zaman geçtikçe znelleşmekte ve çiftler bu ilişkilerinde kimin ne yapacağı konusunu önceden tayin etmek istemektedirler (Tutarel Kışlak, 1999).

Ülkemizde genel olarak evlenecek bireylerin eş seçimi iki türlü olmaktadır. İlk olarak bireyin evleneceği kişiye başkasının aracılığı olmadan kendi tercihleri ve etkileşimiyle belirleyerek ailesinin desteğini ve onayını alması “anlaşarak” evlenmesidir. İkinci olarak görücü usulü olarak bilinen aile büyükleri ve yakınlarının aracılık ederek yaptıkları eş seçimidir (zgven, 2000).

Görücü usulü evlenme, genellikle gelenekselliğin fazla olduğu yerlerde karşılaşılan bir evlenme türüdür. Bu evlenme tarzında eş seçme davranışı evlenecek kişinin ebeveynleri veya çevresindeki yakınları aracılığıyla başlatılmaktadır. İlk temel değerlendirme kızı’n marifetleri, güzelliği, mizacı ve namusu konusundadır. Erkeğin kızı beğenmesi sadece yeterli olmamaktadır. Diğer aile üyelerinin de onaylaması gerekir (Sezen, 2005). Günümüzde bu gelenek devam etmekle birlikte, modern hayatın getirileri içerisinde kültürün değişmesi ile tanışarak (flört) evlenme özellikle şehirlerde ve eğitim seviyesinin arttığı çevrelerde yaygınlaşmıştır. Kız ve erkek belirli bir zaman arkadaşlık yaparak birbirlerini yeterli düzeyde tanıdıktan sonra, ailelerinin desteğiyle evlenmektedirler (Sezen, 2005). Bunlarla birlikte ülkemiz kültüründe farklı sosyo-demografik çevrelerde; kız kaçırma, başlık parası karşılığında evlenme, beşik kertme, berdel, kuma getirme, taygeldi, levirat evliliği, yakın akraba evliliği gibi evlilik eşitleri de görülmektedir.

Evliliğe dair kuramsal yaklaşımlara bakıldığında, Walster’in romantik aşk kuramı, Wilson’un sevginin evrimi kuramı, psikodairdinamik model, Miller ve Steinberg’in kişiler arası iletişime dair sosyal biliş kuramı, Bowlby’nin biyolojik kökenli bağlanma kuramına dayanan sosyal öğrenme modeli, Stuart’ın pekiştireç

modeli ile Fincham, Bradbury ve Baucom tarafından geliştirilen evlilikte yükleme kuramı bulunmaktadır (Akt. Hacı, 2011).

2.3.2. Evlilik Uyum

Evlilik uyumu, çiftlerin evlilik hayatındaki memnuniyetini ve mutluluğun uyumlu bir şekilde yaşanmasını tanımlar (Tutarel Kışlak, 1997).

Evlilik uyumu, evlilik süresince çiftlerin birbirlerine uyum sağladıkları dinamik bir süreçtir. Çiftler arasındaki bağlılık, sevgi ve fikir birliği evlilik bağına güçlendirerek evlilik uyumunu etkilemektedir. Evlilikte uyumun olması hem çift arasındaki mutluluğu hem de doyumu arttırarak zamanla zorlaşan hayat şartlarından dolayı bozulabilecek psikolojilerini korumaya yardımcı olur. Evlilik uyumu, Öztürk ve Akar (2014) tarafından eşlerin birbirlerine karşı uyumlu, pozitif duygu ve anlayışlarının olması günlük hayattaki yaşantılarını zevk alarak birlikte yapabilmeleri ve çatışma çözme becerisine sahip olmaları olarak tanımlanmıştır.

Evlilik uyumu, çiftlerin iyi iletişim kurması, birbirleri hakkında pozitif düşünce ve duygulara sahip olmaları, bununla birlikte sorunları ve çatışmaları kolaylıkla çözebilmeleri olarak tanımlanır (Yılmaz, 2001).

Evlilik uyumu, genel olarak evli çiftlerin evlilikteki başarısı ve işlevselliğini ifade eden bir tanımdır. Evlilik mutluluğu ve doyumu kavramları da evlilik uyumu içerisinde değerlendirilmektedir (Kalkan, 2002). Evli bireyler evlilik hayatı içerisinde birbirlerini anlamak, karşılıklı ihtiyaçların giderilmesinde çaba göstermek ve mutlu etme yönünde davrandıklarında, çiftlerin daha mutlu ve uyumlu olduğu gözlenecektir (Özgüven, 2000).

Evlilik uyumunun yüksek kalitede yaşanabilmesinin en önemli koşullarından biri, çiftler arasında beklentilerin, duygu ve düşüncelerin iyi bir şekilde aktarıldığı iletişim yoludur (Şener ve Terzioğlu, 2008). Evlilik uyumu ifadesi ile birbirleriyle iletişim kurabilen, aileyi ve bireyleri alakadar eden konular hakkında düşünce birliği oluşturabilen ve problemlerini pozitif bir biçimde çözebilen, mutlu ve tatminkar bir evlilik hayatı nitelendirilmektedir (Erberk ve ark., 2005).

Evlilik uyumu, devam eden birlikteliğin durumunu ve yönünü kavramsallaştırmakta, sürekliliği ve süreklilik içerisinde devam eden hareketi anlatmaktadır. Bu yüzden eşler arası uyumu, kötü veya iyi uyum olarak

yorumlayabilecek bir süreklilik olarak ifadelendirebiliriz (Spanier, 1976). Evlilik hayatında mutlu olunabilmesi için çiftlerin ekonomik kazançlarının yönetilmesi, evle ilgili görevlerin yerine getirilmesini kararlaştırma ve kararı uygulama süreci, çocuklarla ilgili sorunlar, gündelik etkinliklerin dışındaki vakitlerde birlikte vakit geçirilmesi ve değerler gibi konularda davranış, düşünce ve duygularda ortak karara varmaları önem arz etmektedir (Şener ve Terzioğlu, 2002).

Evlilikte uyum hususunun evlilik ve aile ilişkileri hakkında yapılan çalışmalarda önemli bir yeri bulunur. “Evlilikte uyum” konusu, evlilik alanında en fazla çalışılan konulardan biri niteliğindedir. Eşler arası uyum, eşlerin ilişkilerinde sorun oluşturan farklılıklar, kişiler arasında anksiyete ve gerilimler, eşler arasında doyum, eşler arasında sadakat, çift olma açısından önem gerektiren konularda fikir birliği nitelikleriyle değerlendirilebilecek sürecin çıktısı olarak tanımlanabilmektedir (Spanier, 1976, akt. Fidanoğlu, 2006).

2.3.3. Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler

Bir evliliğin gönüllü ve zoraki özelliklerinin dengeye getirilmesi evlilik uyumu olarak tanımlanmaktadır. Mutlu çiftler ne kadar birbirlerini sevdikleri için evlendiklerini ifade etseler de her evlilikte yasalara ve gelenek-göreneklere dayalı zorunluluklar bulunur. Bir evlilik zaman içerisinde tamamen zorunlu bir ilişki haline dönüşür ve heyecanını kaybederse, o oranda da eşler arasında çatışmalar yaşanır (Tutarel Kışlak, 1999). İki insanı başlangıçta bir araya getiren duygu ve düşünceler zaman içerisinde bireyleri birbirlerinden ayrılmaya yönlendiren düşünce ve duygulara evrilebilmektedir. Evlilik araştırmalarında değişkenlerin farklılaşması evlilik ve aşamaların iyi analiz edilip kavranması için önemlidir (Fidanoğlu, 2006). Evlilik uyumu yalnızca evlilik yaşantısını değil beraberinde çiftin kişisel hayatlarını ve psikolojik iyi oluş hallerini de etkilemektedir. İnsanların evliliklerinde yaşadıkları çatışmalar ve olumsuzluklar nedeni ile sıklıkla psikolojik rahatsızlık gösterdikleri ve destek aldıkları görülmektedir (Rhoden, 2003).

Evlilik, temelde bir iletişim sistemidir. İletişim sayesinde sağlıklı düşünce alışverişi ve güven ortamı sağlanarak evlilik uyumu arttırılır. Eşler arasında iletişim, yetersiz olduğunda ise ikili ilişkilerde zorlantılar ve yüksek oranda çatışmalar görülür. Çiftler, yapıcı iletişim ve çatışma çözme davranışları gösteremediklerinde, duygularını, düşüncelerini kusurlu ve eksik ilettiklerinde uyumsuzluk yaşamaları

kaçınılmazdır (Özgüven, 2000). Uyumlu ve mutlu bir evlilik, tüm unsurlardan önce yeterli ve sağlıklı bir iletişim beraberinde eşlerin bundan elde ettikleri doyumla sağlanmaktadır. Evlilikte uyumun ve kalitenin artırılması hususundaki noktalardan biri, çiftlerin her ikisini de memnun eden iletişim stilleri ve seviyesi üzerinde anlaşmaları, görüş birliğine ulaşmaları ve memnuniyet sağlamalarıdır (Lasswell ve Lasswell, 1991, akt. Şener ve Terzioğlu, 2008).

Çiftlerin evliliklerinde sağladıkları uyuma bağlı olarak oluşan evlilik huzuru ve mutluluğu evli bireylerin psikolojik sağlığını korumakta da çok etkilidir. Eşlerin aile hayatlarına ait konuları organize etme ve uygulamada fikir birliğinde olmaları, aile içi ilişkilere iş birliği ile yaklaşmaları, sağlam ve sağlıklı bir aile yapısının inşa edilmesinde önem arz etmektedir (Şener, 2002). Özgüven'e (2000) göre eşler arasında yaşanan zorlantı ve çatışmalar ikili ilişkilerin bir parçasıdır. Çiftlerin bu duruma karşı yaklaşımlarına göre yapıcı ve yıkıcı sonuçlar doğurmaktadır. Eşler arasında çatışmalara yönelik beş davranış kalıp mevcuttur:

1. Çiftlerin kendi isteklerini önemsemeden karşı tarafın isteklerini yerine getirerek uyma davranışı göstermesidir.
2. Evli bireylerin hem kendi hem de eşlerinin isteklerine cevap vermek amacıyla iş birliği davranışı göstermeleridir.
3. Çiftlerden bir tarafın karşı tarafın isteğinin bir miktarını yerine getirebilmek için kendi isteklerinin bir miktarından vazgeçip ortak yolu bularak uzlaşma çabasıdır.
4. Çiftlerin çatışma yaratan duruma veya karşılıklı isteklerine karşı kayıtsız kalarak ilgi göstermesidir.
5. Eşlerin birinin kendi isteklerini karşı tarafa dayatarak zorlamasıdır.

Birçok araştırma, kişilerin fiziksel ve mental sağlığı için son derece kritik olan evlilik hayatının verimliliğini yükseltmek için neyin gerekli olduğuna dair kavramsal tanımlamaların yanı sıra evlilik uyumunu etkileyen faktörlerin neler olduğuna dair araştırmalar yapmaya yöneltmiştir. Evlilik uyumunu etkileyen birçok faktör mevcuttur. Kişilerin eğitim düzeyi, büyüdükları sosyal yapı, meslek, inanç, kişilik özellikleri, psikolojik yapıları gibi dinamik faktörler çiftlerin birbirine karşı uyumuna etki etmektedir (Kubilay ve Oktan, 2015).

Özgüven (2014) evlilik uyumunu etkileyen etkenleri; tanışma ve nişanlılık süresinin uzunluğu, toplumsal konum ve eğitim seviyesinin artışı, evlenme yaşı ve evliliğin aile ve çevre tarafından onaylanması olarak belirtmektedir. Uyumlu olmayan çiftler genellikle memnuniyetsiz, savunmacı aynı zamanda engelleyici eylem sergilerler. Eşin söylemlerini de negatif değerlendirme yönünde eğilim gösterirler (Kalkan, 2002). Evlilikte sadece ilişkinin niteliği değil aynı zamanda çiftlerin stresle baş etmede kullandıkları yöntemlerin de evlilik uyumu ile psikolojik sağlık üzerinde etkisi bulunmaktadır (Yüksel ve Dağ, 2015). Çiftler arasında ortaya çıkan çatışmalar hoşgörülü ve işlevsel bir şekilde hem etkileşim hemde iletişim maksadıyla kullanılırsa ailelerin dengesi ve ahengi hayat süresince süreklilik gösterir. Bu durumun aksi yaşanırsa, eşler çatışmaların artmasına yol açacak biçimde birbirlerine davranırlarsa, evlilik uyumu bozulur, zorlanmalar ve çatışmalar ortaya çıkar (Ersanlı, 1990).

Sağlıklı ve anlamlı bir iletişim uyumlu bir evlilik devam ettirilebilmesinde ön şart olarak değerlendirilmektedir. Çiftlerin duygularını paylaşabilmeleri, kendilerini güvenli bir şekilde ifade edebilmeleri, karşılaştıkları yaşam olayları hakkında fikir alışverişinde bulunabilmeleri, evlilik uyumunu arttırmada kilit öneme sahiptir. Evlilik süresince eşler arasında rol dağılımları hayatın farklı alanlarında sorumluluklarını yerine getirebilme, evlilik hayatındaki gerçekçi olmayan beklentilerden uzak durulması da evlilik uyumunu etkileyen önemli etmenlerdir (Ersanlı ve Kalkan, 2008). Sağlıklı bir evlilik ilişkini devam ettirme konusunda eşlerin öncelikle problemlerini fark etmeleri, çözümlemeleri, anlaşmazlıklarla baş etmeleri alanında desteklenmeleri gerekmektedir (Hoşgör, 2013).

2.3.4. Evlilik Uyumu Hakkında Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Yurtdışında evlilik üzerine yapılmış araştırmalar, çok kapsamlı olmakla birlikte bunlardan bazıları farklı değişkenler ve evlilik uyumu üzerine yapılmıştır. Evlilik uyumu ile ilgili yurtdışında yapılan bazı araştırmalar; demografik değişkenlere göre (Jose ve Alfansa, 2007; Levensan et al., 1993), iletişim (Rhoden, 2003), depresyon (Crowter, 1985; Zeeshan et al., 2019), bağlanma stilleri (Gallo & Smith, 2001), cinsiyet rolleri (McGovern & Meyers, 2002), duygusal yakınlık (Boden-Fischer & Niehuis, 2009) konularını kapsamaktadır.

Evlilik uyumunun ile depresyon arasındaki ilişkide erişkin bireylerin bağlanma şekillerinin düzenleyici etkisini meydana getirmek için, Scott ve Cordova (2002) tarafından 91 evli çift üzerinde yapılan araştırma bulgularında; katılımcı kadın ve erkek bireylerde kaygılı ve kaçınan bağlanma tiplerinin düzenleyici etkisinin olduğu, güvenli bağlanma şeklinin ise sadece kadınlarda düzenleyici etkisinin olduğu saptanmıştır.

Birtchnell ve Kennard (1983) 40-49 yaş aralığındaki ruhsal sorunu olan hastaların evlilik uyumlarını el almışlardır. Bunun sonucunda ruhsal rahatsızlıkları olan kadınların, evlilik uyumlarının ruhsal rahatsızlıkları bulunmayanlara oranla az saptanırken; evlilik uyumsuzluğu fazla olan hastaların ruhsal iyilik durumlarının, uyumlu evliliği olanlara oranla kötü halde olduğu bulunmuştur (Akt. Yıldız, 2012). Johnson ve Jacob'un (2000, akt. Fidanoğlu, 2006) gerçekleştirdiği, depresyon ile evlilik uyumu ilişkisini ortaya koyduğu kontrol gruba sahip araştırmada, evlilik uyumunu depresyonun negatif yönde etkilediği, sosyo-demografik değişkenlerin fayda göstermediğini, lakin erkek ve kadın depresyon durumlarının evlilik uyumu bakımından farklılık ortaya koyduğunu görmüşlerdir. Godbout ve ark.,'da (2009), çocukluk döneminde şiddete uğrama, aile içinde şiddet, bağlanma stilleri ve ahengini inceledikleri çalışmalarında; örneklem olarak 315 erkek - 329 kadın olmak üzere toplamda 644 katılımcı ile yaptıkları araştırma sonucunda çocukluk çağında şiddete maruz kalmanın kişilerin bağlanma tarzları ve evlilik uyumları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ve aynı zamanda terkedilme endişesi ile yakın ilişki kurmaktan kaçındıklarını ortaya koymuşlardır.

Dehle ve Weiss (2002) tarafından gerçekleştirilen evlilik uyumu ve kaygı arasındaki bağlantının incelendiği çalışmada 45 evli kişi üzerinde anksiyete seviyelerini değerlendirmek amacıyla Beck kaygı envanteri, evlilik uyumlarını saptamak için evlilik uyum ölçeği uygulanmıştır. Çalışmanın bulgularında; bireylerde anksiyete seviyesi arttıkça çiftlerin evlilik uyumunda azalış olduğu, anksiyete ve evlilik uyumu arasında negatif bir korelasyon olduğu saptanmıştır. Whisman (2006), çocukluk travmalarının yetişkinlik yaşantısına etkilerini araştırdığı çalışmada; çocukluk zamanında fiziksel-cinsel istismar ve travmalara uğramış kişilerin evlilik uyumunun düşük olduğu, evlilikte boşanma oranlarının oldukça yüksek olduğunu bulmuştur. Maneta et al. (2015) tarafından ise çocuklukta uğranılan duygusal istismarın evlilik uyumu üzerine etkisinin 156 evli çift üzerinden yaptıkları

araştırma ile ortaya koymuşlardır. Bu çalışmanın bulgularında; çocukluk çağında duygusal istismara uğramanın bireyin kendisinin ve eşin evlilik uyumunun düşük olması üzerinde etkili olduğunu göstermişlerdir.

2.3.5. Evlilik Uyumuna İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Evlilik uyumuna yönelik yapılan araştırmalar yakın dönemde ülkemizde de odak haline gelen bir araştırma konusu olmuştur. Bu alanda ülkemizde gerçekleştirilen ilk çalışmalar Batı literatüründen kültürümüze adapte edilen ölçek uyarlama çalışmalarıdır. Ülkemizde geçerlilik, güvenirlik çalışmaları yapılan ve sıkça araştırmalarda kullanılan belli başlı uyarlama ölçekler; evlilikte uyum ölçeği (marital adjustment scale), çift uyum ölçeği (dyadic adjustment scale), evlilikte sorun çözme ölçeği (marital problem solving scale), ilişki doyumu ölçeği (relationship assessment scale) gibi ölçeklerdir (Büyüksahin, 2004).

Türkiye’de evlilik uyumuna dair birçok yordayıcı değişken üzerine araştırmalar da yapılmıştır. Bunlardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz; cinsiyet, yaş, gelir, eğitim, ekonomik seviye, evlilik yılı, evlilik şekli, çocuk mevcudu gibi demografik değişkenler (Tutarel Kışlak ve Çabukça, 2002; Beşpınar, 2014; Çimen, 2007; Sezen, 2005; Yalçın, 2014; Yılmaz ve Avcı, 2015; Demiray, 2006), benlik algısı ve evlilik kalitesi (Gündoğdu, 2007; Yılmaz, 2001), empati (Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002; Erbek ve ark., 2005), iletişim (Şener ve Terzioğlu, 2008; Hoşgör, 2013; Hacı, 2011), bağlanma biçimleri (Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006), mükemmelliyetçilik (Tuncay, 2006), depresyon (Düzgün, 2009; Kahveci, 2016). Bunların yanı sıra çocukluk dönemi travmaları ile affetme davranışının evlilik uyumuna yordama durumunun araştırıldığı (Sevinç, 2020), 22-69 yaş aralığındaki 344 evli bireyle yapılan çalışmada çocukluk çağı travmaları ile affetmenin evlilik uyumunu anlamlı düzeyde etkilediği erkeklerin, birbirleriyle tanışıp evlenen çiftlerin, anne-baba olmayan katılımcıların evlilik uyumlarının manalı seviyede fazla bulunmuştur. Evlilik yaşı ve evli kalma zamanı yükseldikçe evlilik uyumunun yükseldiği bulgularına ulaşılmıştır.

Abalı (2017) tarafından yapılan evlilik uyumu ve yaşam kalitesinin çocukluk çağı travmalarının üzerindeki etkisinin incelendiği 232 katılımcı ile yapılan çalışmada, çocukluk dönemi travmaları ile evlilik uyumu arasında istatistiki olarak negatif yönde ilişki varken, evlilik uyumu ile yaşam kalitesi arasında olumlu ilişki

olduğu, çocukluk dönemi travmaları fazlaştıkça evlilik uyumunda düşüş olduğuna dair bulgulara ulaşılmıştır. Yüksel ve Dağ (2015) tarafından gerçekleştirilen, evli hanımların stresle baş etme stillerinin ve toplumsal cinsiyet kimliklerine dair inançlarının evlilik uyumu ve ruhsal semptomlar arasında etkileyici olup olmadığının araştırıldığı çalışmada kadınların evlilik uyumu ve deneyimledikleri ruhsal semptomlar arasında manalı bir ilişkinin bulunduğu, buna göre evlilik uyumu düştükçe ruhsal semptom düzeylerinin arttığı görülmüştür. Ayrıca evlilikte eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolünü benimsemenin, ruhsal belirtilerin üzerinde etkili olduğu bulunmuştur.

Başka bir çalışmada (Hoşgör, 2013) evli bireylerin öfke yansıtma şekilleri ile evlilik uyumu içerisindeki ilişkinin incelendiği 216 katılımcı ile yürütülen çalışmadır. Araştırmada katılımcılara veri elde etmek için; sürekli öfke-öfke ifade tarz ölçeği, evlilik uyumu ölçeği, araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarında sürekli öfke-öfke ifade biçimleri ile evlilik uyumu arasında istatistiki olarak manidar bir bulunmuştur. Aynı zamanda uygulanan sürekli öfke-öfke tarz ölçeğinin sonuçlarının katılımcıların; cinsiyet, meslek, eşlerin birbirleriyle yaşadıkları iletişim problemlerinin sıklığı, başka bireylerle yaşanan iletişim sorunları gibi değişkenlere göre farklılaştığı ve aynı şekilde evlilik uyum ölçeğinden alınan puanların da aynı değişkenlere göre değiştiği, çalışma sonuçlarında çiftler arasında iletişim problemi sıklığı, kök ailelerden gelen iletişim sorunların sıklığı ve evlilik süre zarfının evlilik uyumunun manalı yordayıcısı olduğu ortaya konulmuştur.

Karpuz-İlericiler (2015) tarafından evlilik uyumunun yetişkinlik çağındaki bağlanma biçimleri, erken dönemde yaşanan psikolojik travmalar ve uyumu sarsıcı şemaların ilişkisi ele alınmıştır. Araştırma sonucunda evli kişilerin evlilik uyumlarının bazı değişkenler açısından değerlendirildiğinde; gelir seviyesi, çocuk sahibi olma durumu, yaş ve evlilik süresi değişkenlerine göre manidar bir fark bulunmazken, eğitim ve cinsiyet faktörlerine göre evlilik uyumunun değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Akpınar ve Kırlioğlu (2020) 245 evli çiftle yaptıkları çalışmada; evlenme biçimine göre evlilik uyumu değişkeninde tanışarak evlenenler lehinde önemli farklılıklar olduğu, tanışarak evlenen bireylerin görücü usulü evlenen çiftlere göre daha pozitif iletişimde bulundukları ve evlenme tarzlarına göre eşlerin evlilik ilişkisinden duydukları memnun olma düzeyinin farklılaştığını ortaya

koymuşlardır. Yalçın H. (2014) yaptığı araştırmada kadınların evlilik uyumu ile sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada; sosyodemografik ölçek ve evlilik uyum ölçeği veri toplamada kullanılmıştır. Çalışma grubundaki kadın katılımcıların olumlu gelişen iş hayatlarının ev hayatlarını şekillendirebildiği, evlilik uyumlarının yaşa göre manidar seviyede farklılık bulunduğu, kadınların cinsel yaşamları ile evlilik süresi ve kocalarına yönelik duyguları arasında istatistiksel açıdan manidar bir ilişki bulunduğu ortaya konulmuştur. Demiray (2006) alışmasında da evli çiftler arasındaki uyumun bazı demigrafik değişkenler ile ilişkisine bakıldığı araştırmada 51 çift bilgi formu ve çift uyum ölçeğini doldurmuştur. Meydana gelen bulgularda çiftlerin evlilik süreleri, yaşları ve ailelerini ziyaret etmeleri ile evlilik uyumları ilişkisinde manidar bir sonuç bulunmuştur. Bazı demografik değişkenler ile iletişimin eşler arası uyuma etkisinin araştırıldığı şener ve Terzioğlu (2008) tarafından yapılan çalışmada ise, çiftlerin total uyum puan ortalamaları, erkeklerde kadınlardan daha fazla olduğu bulunmuştur. Çiftlerin evlilik uyum puan ortalamalarına bakıldığında ise; eğitim seviyesi, ekonomik düzeyi, 35 yaş ve üstünde olanlar grubuna kadar evlilik yaşı, aynı zamanda düşünce ve duygularının paylaşım derecesi arttıkça uyum oranının yükseldiği bulunmuştur.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu kısımda araştırma modeli, araştırma grubu ve araştırma için kullanılan veri toplama araçları ile ilgili bilgilere, verilerin toplanma süresi hakkındaki bilgilere ve gerçekleştirilen istatistiki değerlendirme bilgilerine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modellerine bakıldığında iki ya da ikiden fazla değişken arasındaki değişimin varlığını veya boyutunu saptamayı hedefleyen araştırma modeli ifade edilmektedir (Karasar, 2016). Araştırmanın bağımsız değişkenleri çocukluk çağı travmaları ve bilişsel duygu düzenleme stratejileri, araştırmanın bağımlı değişkeni ise evlilik uyumu olarak ele alınmıştır. Aynı zaman da araştırmada bağımlı ve bağımsız değişkenlerin demografik verilerle bağlantısı analize dâhil edilmiştir.

3.2. Örneklem

Konya il merkezinde ikamet eden minimum bir senedir evli olan 20- 60 yaş arasındaki 101 kadın katılımcıdan oluşmaktadır. Örneklem sayısı Konya il merkezinde ki en alt değerle ele alınmıştır.

Analizlerdeki örneklemi oluşturan kişilerin demografik verileri aşağıdadır:

Tablo 3.1. Demografik Veriler

Demografik Bilgiler		n	%
Evlenme Yaşı	17-25 Yaş	80	79,2
	26 Yaş ve üzeri	21	20,8
	Toplam	101	100,0
Evlilik Sayısı	İlk Evlilik	93	92,1
	İkinci Evlilik	8	7,9
	Toplam	101	100,0
Evlenme Usulü	Görücü usulü	39	38,6
	Tanışarak	62	61,4
	Toplam	101	100,0
Çalışma Durumu	Çalışıyor	57	56,4
	Çalışmıyor	44	43,6
	Toplam	101	100,0
Eş Çalışma Durumu	Çalışıyor	98	97,0
	Çalışmıyor	3	3,0
	Toplam	101	100,0
Çalışma Süresi	0-5 Yıl	56	55,4
	6-10 Yıl	18	17,8
	11 Yıl ve üzeri	27	26,7
	Toplam	101	100,0
Yaş	20-30 Yaş	141	34,3
	31-40 Yaş	145	35,3
	45 Yaş ve üzeri	125	30,4
	Toplam	101	100,0
Gelir	0-3000 TL	64	63,4
	3001-5000 TL	22	21,8
	5001 TL ve üzeri	15	14,9
	Toplam	101	100,0
Eş Gelir	0-3000 TL	26	25,7
	3001-5000 TL	36	35,6
	5001 TL ve üzeri	39	38,6
	Toplam	101	100,0
Çocuk Sayısı	Çocuğu yok	5	5
	1 çocuk	25	24,8
	2 çocuk	37	36,6
	3 çocuk ve üzeri	34	33,7
	Toplam	101	100,0
Evlilik Yılı	1-9 Yıl	30	29,7
	10-19 Yıl	42	41,6
	20 Yıl ve üzeri	29	28,7
	Toplam	101	100,0

Tablo 3.1’de sunulan, örneklem grubunun 80’i (%79,2) 17-25 yaş aralığında; 21’i (%20,8) 26 yaşın üzerinde evlendiğini belirtmiştir. 93 kişi (%92,1) ilk evliliği olduğunu, 8 kişi (%7,9) ikinci evliliği olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların 39’u (%38,6) görücü usulü evlendiğini, 62’si (%61,4) tanışarak evlendiğini belirtmiştir. Çalışma durumu incelendiğinde katılımcıların 57’si (%56,4) eşlerinin ise 98’i

(%97,0) çalışmakta olduğu; katılımcıların 44'ünün (%43,6) eşlerinin ise 3'ünün (%3,0) çalışmadığı görülmektedir.

Çalışma süresi açısından bakıldığında 56'sının (%55,4) 0-5 yıldır, 18'inin (%17,8) 6-10 yıldır, 27'sinin (%26,7) ise 11 yıl veya daha fazla süredir çalıştığı görülmektedir. Katılımcıların 30'u (%29,7) 20-34 yaş aralığında, 46'sı (%45,5) 35-44 yaş aralığında, 25'i (%24,8) 45 yaş ve üstü olduğunu belirtmiştir.

Gelir durumu incelendiğinde, katılımcıların 64'ü (%63,4) 0-3000 TL gelire sahip olduğunu, 22'si (%21,8) 3001-5000 TL arasında gelire sahip olduğunu, 15'i (%14,9) 5000 TL ve üstü gelire sahip olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların eşlerinin ise 26'sının (%25,7) 0-3000 TL gelire sahip olduğu, 36'sının (%35,6) 3001-5000 TL arasında gelire sahip olduğu, 39'unun (%38,6) 5000 TL ve üstü gelire sahip olduğu görülmektedir.

Çocuk sayısı incelendiğinde katılımcıların 5'inin (%5,0) çocuğu olmadığı, 25'inin (%24,8) 1 çocuğu bulunduğu, 37'sinin (%36,6) 2 çocuğu bulunduğu, 34'ünün (%33,7) 3 veya daha fazla çocuğa sahip olduğu görülmektedir.

Evlilik yılı açısından 30'unun (%29,7) 1-9 yıldır evli olduğu, 42'sinin (%41,6) 10-19 yıldır evli olduğu, 29'unun (%28,7) 20 yıl ve üzeri süredir evli olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.2. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Demografik Bilgiler		n	%
Eğitim Durumu	İlköğretim	20	19,8
	Ortaöğretim	24	23,8
	Ön Lisans ve Üzeri	57	56,4
	Toplam	101	100,0
Doğduğu Yer	Köy-Kasaba	22	21,8
	İlçe	31	30,7
	Büyükşehir	48	47,5
	Toplam	101	100,0
Yaşadığı Yer	Köy-Kasaba	4	4,0
	İlçe	23	22,8
	Büyükşehir	74	73,3
	Toplam	101	100,0

Eğitim durumu incelendiğinde katılımcıların 5'inin (%5,0) çocuğu olmadığı, 25'inin (%24,8) 1 çocuğu bulunduğu, 37'sinin (%36,6) 2 çocuğu bulunduğu, 34'ünün (%33,7) 3 veya daha fazla çocuğa sahip olduğu görülmektedir.

Doğduğu yer açısından katılımcıların 22'sinin (%21,8) köy kasabada doğduğu, 31'inin (%30,7) ilçede doğduğu, 48'inin (%47,5) büyükşehirde doğduğu görülmektedir.

Yaşadığı yer açısından katılımcıların 4'ünün (%4,0) köy kasabada doğduğu, 23'ünün (%22,8) ilçede doğduğu, 74'ünün (%73,3) büyükşehirde doğduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılım sağlayan kişilerin demografik bilgilerini elde etmek için araştırmacının hazırladığı Sosyodemografik Bilgi Formu katılımcıların travma geçmişini ölçmek için Çocukluk Çağı Travma Ölçeği duygu düzenleme becerilerini ölçmek için Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği ve evlilikteki uyum düzeylerini ölçmek amacıyla Evlilik Uyum Ölçeği uygulanmıştır.

3.3.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Bireysel bilgi formunun kullanım amacı, uygulanan anketlere gönüllü olarak katılan katılımcılar hakkında detaylı bilgiler edinmektir. Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, evlilik yaşı, evlilik sayısı, evlilik süresi, çocuk sayısı, evlilik türü gibi uygulanacak ölçekleri pekiştirmek üzere sorular oluşturulmuştur.

3.3.2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Araştırmada katılımcıların çocukluk çağında yaşadıkları travmalarını ölçmek amacıyla 1995'de Bernstein tarafından geliştirilen ve Türkiye'deki geçerlik ve güvenirlik araştırma çalışmaları Prof. Dr. Vedat ŞAR tarafından yapıp uyarlanan çocukluk çağı travmaları ölçeği (CTQ28) uygulanacaktır. Bu ölçek, çocukluk ve ergenlik çağında ihmal ve istismara yaşantılarını niceliksel olacak şekilde değerlendirmede faydalı olan öz bildirime dayalı bir ölçektir. Ölçeğin 5 alt boyutu bulunmaktadır. 28 maddeden oluşan bu ölçekte 3. 8. 14. 18. ve 25. maddeleri duygusal istismar alt boyutunu; 9. 11. 12. 15. ve 17. maddeleri fiziksel istismar alt boyutunu; 20. 21. 23. ve 24. ölçek maddeleri cinsel istismar alt boyutunu; 1. 2. 4. 6. ve 26. ölçek maddeleri fiziksel ihmal alt boyutunu; 5. 7. 13. 19. ve 28. ölçek maddeleri ise duygusal ihmal boyutunu belirlemektedir. 10. 16. 20. ölçek maddeleri ise Travma inkarı konusu ile alakalı olarak değerlendirilmiş ve total puan içine

alınmamıştır. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.93 olarak belirlenmiştir (Şar ve ark., 2012).

3.3.3. Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği

Katılımcıların bilişsel duygu düzeylerini ölçmek için 2001 'de Garnefski ve arkadaşları tarafından geliştirilen Türkiye'deki geçerlilik ve güvenirlik ölçümleri Onat ve Otrar (2010) tarafından yapılan bilişsel duygu düzenleme ölçeği uygulanacaktır. Ölçeğin 9 alt kategorisi bulunmaktadır; kendini suçlama alt boyutu (1. İtem, 10. İtem, 19. İtem, ve 28 İtem), kabul etme alt boyutu (2. İtem, 11. İtem, 20. İtem ve 29. İtem), ruminasyon alt boyutu (3. İtem, 12. İtem, 21. İtem ve 30. İtem), olumlu yeniden odaklanma alt boyutu (4. İtem, 13. İtem, 22. İtem ve 31. İtem), plana tekrar odaklanma alt boyutu (5. İtem, 14. İtem, 23. İtem ve 32. İtem), olumlu yeniden değerlendirme alt boyutu (6. İtem, 15. İtem, 24. İtem ve 33. İtem), bakış açısına yerleştirme alt boyutu (7. İtem, 16. İtem, 25. İtem ve 34. İtem), felaketleştirme alt boyutu (8. İtem, 17. İtem, 26. İtem ve 35. İtem) ve diğerlerini suçlama alt boyutu (9. İtem, 18. İtem, 27. İtem, 36. İtem) olarak isimlendirilmiştir. 36 itemden oluşan bu ölçek likert tipidir. Bu kriterlerden; kendini suçlama alt boyutu, felaketleştirme alt boyutu, diğerlerini suçlama alt boyutu ve ruminasyon alt boyutu uyumsuz değerlendirilen başa çıkma yöntemleri olarak ifade edilirken kabul etme alt boyutu, plana tekrar odaklanma alt boyutu, olumlu yeniden odaklanma alt boyutu, olumlu yeniden değerlendirme alt boyutu ve bakış açısına yerleştirme alt boyutu ise uyumlu stratejiler olarak belirlenmiştir (Gamefski et al., 2001). Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,784 olarak puanlanmıştır.

3.3.4. Evlilik Uyum Ölçeği

Bu çalışmada evli çiftlerin evlilik içerisindeki uyumlarını belirlemek için Locke ve Wallace (1959) tarafından oluşturulan evlilik uyum ölçeği kullanılacaktır. EUÖ, maddeleri hem iki seçenekli hem de likert tipi olmak üzere toplam 15 maddeden oluşmaktadır. Her madde 0-6 arasında puanlanacak olup, bu puanlar seçenek sayısına farklılık gösterebilmektedir. Bu duruma göre 1.item 0-6 puan, 2. ve 9. itemler 0-5 puan, 10. ve 14. itemler 0-2 puan, 11. ve 13. itemler 0-3 puan olarak değerlendirilmektedir. 12.itemde ise çiftlerden biri için evde bulunmak diğeri için dışarıda bir şeyler yapmak seçeneği seçilmişse 0 puan, çiftlerden ikisi için dışarıda bir şeyler yapmak seçeneği seçilmişse 1 puan, eşlerin ikisi için evde oturmak

seçeneği seçilmişse 2 puan olarak değerdendirilmektedir. 15.item ise 0-2 puan arasında değerdendirilmektedir. Ölçekten en yüksek 58 puan alınabilirken, alınabilecek en az puan 0'dır. Puanlar ölçekte uyumsuzluktan uyumluluğa doğru artmaktadır. Ölçek Türkçe'ye 1996 yılında Tutarel- Kışlak tarafından uyarlanmıştır (Tutarel Kışlak, 1999).

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması öncelikle Haliç Üniversitesi Etik Kurulu izni alındıktan sonra Mart- Temmuz 2021 ayları arasında toplanmıştır. Ölçekler uygulanmadan önce katılımcılara araştırmanın konusu ve amacı hakkında bilgilendirme yapılarak gönüllü onamları alındıktan sonra uygulanmıştır. Verecekleri bilgilerin gizli tutulacağına dair katılımcılara güvence verilmiştir. Katılımcıların ölçekleri anlayarak doğru bir şekilde doldurabilmeleri için ölçme araçları araştırmacının kendisi tarafından uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Çalışma verileri istatistiki analizinde SPSS 22.0 paket programları ile analiz edilmiştir. Araştırmanın birinci ikinci ve üçüncü alt problemlerinde, ölçekten alınan toplam puanların bağımsız değışkene göre farklılaşmasına yönelik yapılan analizlerde,

- Ölçekten alınan puanlara ait dağılımların normal olması, bağımsız değışkene ait iki alt grup olması ve alt grupların sayısının 30'dan fazla olması kriterlerinin sağlanması durumunda Bağımsız Gruplar t Testi,
- Ölçekten alınan puanlara ait dağılımların normal olması, bağımsız değışkene ait iki alt grup olması ve alt grupların sayısının 30'dan fazla olması kriterlerinin sağlanmaması durumunda Mann Whitney U testi gerçekleştirilmiştir.
- Ölçekten alınan puanlara ait dağılımların normal olması, bağımsız değışkene ait üç alt grup olması ve alt grupların sayısının 30'dan fazla olması kriterlerinin sağlanmaması durumunda Kruskal Wallis H testi gerçekleştirilmiştir.

- Kruskall Wallis H Testi uygulaması sonrası manalı farklılığın değerlendirilmesinde ikili karşılaştırma tekniği olan Mann Whitney U Testi gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın dördüncü, beşinci ve altıncı alt problemlerinde sürekli iki değişken arasında ilişkinin olup olmadığının değerlendirilmesine yönelik analizlerde,

- Ölçeklerden alınan verilerde normal dağılım koşulunun sağlanmamasından dolayı non-parametrik test olan Spearman Sıralama Korelasyon Analizi gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmanın hedefleri doğrultusunda bu bölümde, veri toplama araçlarından çıkan veriler üzerindeki analiz sonuçları değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerin analiz ve incelemesi bilgisayar ortamında SPSS 22.0 paket programında yürütülmüş olup, istatistiksel manidarlık değeri .05 olarak belirlenmiştir.

Araştırma sonuçları iki ayrı kısımda açıklanmıştır. İlk kısımda, çalışmanın bağımlı değişkenlerinden Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Evlilik Uyumu Ölçeği, Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri Ölçeği puanlarının demografik kriterlere göre bir fark oluşturup oluşturmadığını tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen analiz sonuçları açıklanmıştır. Bu kısımda araştırmanın birinci, ikinci ve üçüncü alt problemlerine yönelik elde edilen bulgular sunulmuştur.

İkinci aşamada, araştırmanın bağımlı değişkenlerinden Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları ve Evlilik Uyumu Ölçeği puanları içerisinde, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları ile Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri Ölçeği puanları arasında, Evlilik Uyumu Ölçeği puanları ile Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri Ölçeği puanları içerisinde manalı bir ilişki olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Evlilik Uyumu Ölçeği, Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri Ölçeği

Elde edilen puanların demografik özellikler temelinde değişip değişmediğini saptamak amacıyla yapılan analiz sonuçları;

Bu aşamada öncelikle araştırmanın birinci alt problemi, “Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları bireylerin yaş, eğitim düzeyi, yaşanılan yer, evlenme şekli, evlilik yılı, sahip olunan çocuk sayısı, gelir seviyesi vb. sosyodemografik değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?” olarak belirlenmiştir. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmaları algı düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılaşma durumunu belirlemeye yönelik olarak uygulanan Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

beş alt boyutlu olup toplam puan ile değerlendirilmektedir. Araştırmada kullanılan ölçeğin alt boyut ve toplam puanlarına yönelik dağılım normalliğini belirlemeye yönelik gerçekleştirilen Kolmogorov Smirnov testi bulgularına Tablo 4.1’de yer verilmiştir.

Tablo 4.1. Örneklem Grubunun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Alt Boyutlarının ve Toplam Puanlarının Dağılım Normalliğini İncelemek İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Test Sonuçları

Değerler		Duygusal İstismar	Fiziksel İstismar	Cinsel İstismar	Duygusal İhmal	Fiziksel İhmal	Toplam Puan
N		101	101	101	101	101	101
Parametreler	$\bar{x}$	10,36	13,01	11,25	20,55	13,42	68,58
	ss	2,17	2,24	1,91	4,37	1,94	8,83
Kolmogorov-Smirnov Z		,161	,197	,211	,158	,163	,079
P		,000	,000	,000	,000	,000	,118

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere, Örneklem grubunun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği’nden ve ölçeğin duygusal ve fiziksel istismar, cinsel ve fiziksel ihmal alt boyutlarında ortaya çıkan puanların normal dağılımda olup olmadığını anlayabilmek için elde edilen sadece tek gruplu Kolmogorov-Smirnov test neticesinde dağılımların normal olan dağılımdan farklılığı anlamlı saptanmamıştır ($z=,079$; $p>.05$). Buna karşın ölçeğin alt boyutlarına ait puanların dağılımlarının normal dağılımdan farklılaştığı görülmektedir ($z=,161$; $z=,197$; $z=,211$; $z=,158$; $z=,163$; $p<.05$).

Bu bilgiden hareketle, örneklem grubunun Çocukluk Çağı Ölçeği’nden elde edilen bütün puanların ve ölçeğe ait alt boyut puanlarının yaş değişkeni durumuna göre değişip değişmediğini saptamak için yapılan analizlerde, yaş bağımsız değişkenine ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz sonuçları Tablo 4.2’de sunulmuştur.

Tablo 4.2. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının yaş değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Duygusal İstismar	20-34 yaş	30	49,62	6,586	2	,037*
	35-44 yaş	46	58,02			
	45 yaş ve üzeri	25	39,74			
	Toplam	101				
Fiziksel İstismar	20-34 yaş	30	42,03	7,212	2	,027*
	35-44 yaş	46	59,15			
	45 yaş ve üzeri	25	46,76			
	Toplam	101				
Cinsel İstismar	20-34 yaş	30	47,92	,707	2	,702
	35-44 yaş	46	53,42			
	45 yaş ve üzeri	25	50,24			
	Toplam	101				
Duygusal İhmal	20-34 yaş	30	55,62	7,061	2	,029*
	35-44 yaş	46	55,62			
	45 yaş ve üzeri	25	37,60			
	Toplam	101				
Fiziksel İhmal	20-34 yaş	30	49,07	3,837	2	,147
	35-44 yaş	46	56,62			
	45 yaş ve üzeri	25	42,98			
	Toplam	101				
Toplam Puan	20-34 yaş	30	52,13	9,279	2	,010*
	35-44 yaş	46	58,29			
	45 yaş ve üzeri	25	36,22			
	Toplam	101				

*p<.05

Tablo 4.2 incelendiğinde, örneklem grubunu meydana getiren kişilerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nden aldıkları toplam puanların ve alt boyutlara ait puanların bireyin yaşına göre anlamlı farklılık içerip içermediğini anlamak amacıyla non-parametrik Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Analize göre ölçeğin cinsel istismar ve fiziksel ihmal alt boyut puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki olarak manalı değerlendirilmezken ($\chi^2=,702$; $\chi^2=3,837$; $p>.05$); fiziksel ve duygusal istismar, duygusal ihmal alt boyut puanlarında ve ölçeğin toplam puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmuştur ($\chi^2=6,586$; $\chi^2=7,212$; $\chi^2=7,061$; $\chi^2=9,279$; $p<.05$).

Kruskal Wallis-H testi ortaya çıkan anlamlı sonuca yönelik farklılığın hangi alt gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları

uygulanmıştır. Buna yönelik herhangi bir analiz yöntemi bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U analizi gerçekleştirilmiştir. Grup sayılarının ikili kombinasyonları ile karşılaştırma yapılmaktadır (Eral ve Vehid, 2013) bununla birlikte aynı anda yapılan çoklu kıyaslamalarda 1. tür hata durumunun kontrolünde (Doğan ve Doğan, 2014), istatistiksel manidarlık uç değeri olan 0.05'in, uygulanacak karşılaştırma sayısına bölümünün manidarlık sınır değeri olacak şekilde kullanılması (Eral ve Vehid, 2013) olarak ifade edilen Bonferroni düzeltmesi gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızdaki bağımsız değişken grup miktarı üç olduğu için ikili kıyaslamalardaki Bonferroni düzeltmesi kapsamında manidarlık $0.05/3=0.0167$ olarak alınmıştır.

Duygusal istismar alt boyut puanlarındaki yaş değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 35-44 yaş arasındaki bireyler ile 45 yaş ve üzeri olan bireyler içerisinde 35-44 yaş aralığında olan bireylerin lehine anlamlı bir sonuç bulunmuştur ($U=365,500$; $p<.05$). 35-44 yaş aralığındaki bireylerin duygusal istismar alt boyut puanlarının 45 ve 45 yaş üzerindekiilere oranda daha fazla söylenebilir.

Fiziksel istismar alt boyut puanlarındaki yaş değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 20-34 yaş aralığındaki bireyler ile 35-44 yaş olan bireyler arasında 35-44 yaş aralığında var olan kişilerin lehine anlamlı sonuç bulunmuştur ($U=464,50$; $p<.05$). 35-44 yaş aralığındaki bireylerin fiziksel istismar alt boyut puanlarının 20-34 yaş skalasında bulunanlara oranla yüksek olduğu söylenebilir.

Duygusal ihmal alt boyut puanlarındaki yaş değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 35-44 yaş arasındaki bireyler ve 45 yaş ve üstü olan bireyler içerisinde 35-44 yaş aralığında ki kişilerin lehine anlamlı bir sonuç bulunmuştur ($U=374,00$; $p<.05$). 35-44 yaş aralığındaki bireylerin duygusal ihmal alt boyut puanlarının 45 yaş ve üzeri olanlarına göre oldukça yüksek olduğu belirtilebilir.

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği toplam puanlarındaki yaş değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 35-44 yaş arasındaki bireyler ve 45 yaş ve üstü olan bireyler içerisinde 35-44 yaş aralığında olan kişilerin lehine anlamlı sonuç bulunmuştur ($U=325,50$; $p<.05$). 35-44 yaş aralığındaki bireylerin çocukluk çağı

travmaları toplam puanlarının 45 yaş ve üzeri olanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Örneklem grubunun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği toplam puanları ile alt boyut puanlarının eğitim durumu değişkenlerine göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla yapılan analizlerde, eğitim durumu bağımsız değişkenine ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n < 30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz sonuçları Tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 4.3. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının eğitim durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak maksadıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Duygusal İstismar	İlköğretim	20	50,65	6,204	2	,045*
	Ortaöğretim	24	38,77			
	Ön lisans ve üstü	57	56,27			
	Toplam	101				
Fiziksel İstismar	İlköğretim	20	53,33	1,793	2	,408
	Ortaöğretim	24	44,17			
	Ön lisans ve üstü	57	53,06			
	Toplam	101				
Cinsel İstismar	İlköğretim	20	42,03	3,764	2	,152
	Ortaöğretim	24	47,73			
	Ön lisans ve üstü	57	55,53			
	Toplam	101				
Duygusal İhmal	İlköğretim	20	45,75	13,894	2	,001*
	Ortaöğretim	24	34,29			
	Ön lisans ve üstü	57	59,88			
	Toplam	101				
Fiziksel İhmal	İlköğretim	20	57,38	7,658	2	,022*
	Ortaöğretim	24	36,94			
	Ön lisans ve üstü	57	54,68			
	Toplam	101				
Toplam Puan	İlköğretim	20	47,55	12,336	2	,002*
	Ortaöğretim	24	34,50			
	Ön lisans ve üstü	57	59,16			
	Toplam	101				

*p<.05

Tablo 4.3 incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan bireylerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nden aldıkları genel toplam puanların ve alt boyutlarına ait puanlarına eğitim durumu bağımsız değişkenine durumuna göre manalı bir farkın durumunu tespit etmek için non-parametrik Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda ölçeğin fiziksel istismar ve cinsel istismar alt boyut puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki olarak manalı değerlendirilmezken ($\chi^2=1,793$; $\chi^2=3,764$; $p>.05$); duygusal istismar, duygusal ihmal, fiziksel ihmal alt boyut puanlarında ve ölçeğin genel toplam puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmuştur. ($\chi^2=6,204$; $\chi^2=13,894$; $\chi^2=7,658$; $\chi^2=12,336$; $p<.05$)

Kruskal Wallis-H testi ortaya çıkan anlamlı sonuca yönelik farklılığın hangi alt gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Buna yönelik herhangi bir analiz yöntemi bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U analizi gerçekleştirilmiştir. Grup sayılarının ikili kombinasyonları ile karşılaştırma yapılmaktadır (Eral ve Vehid, 2013) bununla birlikte aynı anda yapılan çoklu kıyaslamalarda 1. tür hata durumunun kontrolünde (Doğan ve Doğan, 2014), istatistiksel manidarlık uç değeri olan 0.05'in, uygulanacak karşılaştırma sayısına bölümünün manidarlık sınır değeri olacak şekilde kullanılması (Eral ve Vehid, 2013) olarak ifade edilen Bonferroni düzeltmesi gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızdaki bağımsız değişken grup miktarı üç olduğu için ikili kıyaslamalardaki Bonferroni düzeltmesi kapsamında manidarlık $0.05/3=0.0167$ olarak alınmıştır.

Kruskal Wallis-H test sonucunda ortaya çıkan anlamlı değişikliğin olan gruplardan hangisinde geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Var olan bu amaca özgü test metodu olmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U testi gerçekleştirilmiştir. Duygusal istismar alt boyut puanlarındaki eğitim durumu değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda ortaöğretim mezunu bireyler ile ön lisans ve üstü mezunu kişiler içerisinde ön lisans ve üstü mezun bireylerde anlamlı bir sonuç bulunmuştur ($U=440,500$; $p<.05$). Ön lisans mezunu bireylerin duygusal istismar alt boyut puanlarının ortaöğretim mezunlarına göre oldukça daha fazlaştığı belirtilir.

Duygusal ihmal alt boyut puanlarındaki eğitim durumu değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda ortaöğretim mezunu bireyler ile ön lisans ve üstü mezunu bireyler içerisinde ön lisans ve üstü mezun bireylerde anlamlı bir sonuç bulunmuştur ($U=339,00$; $p<.05$). Ön lisans mezunu bireylerin duygusal ihmal alt boyut puanlarının ortaöğretim mezunlarına göre oldukça daha yüksek olduğu belirtilir.

Fiziksel ihmal alt boyut puanlarındaki eğitim durumu değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda ortaöğretim mezunu bireyler ile ön lisans ve üstü mezunları bireyler içerisinde ön lisans ve üstü mezunları bireylerde anlamlı bir sonuç bulunmuştur ($U=446,50$; $p<.05$). Ön lisans mezunu bireylerin fiziksel istismar alt boyut puanlarının ortaöğretim mezunu olanlara göre oldukça fazlaştığı belirtilir.

Çocukluk dönemi travmaları ölçeği genel toplam puanlarındaki eğitim durumu değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda ortaöğretim mezunu bireyler ile ön lisans ve üstü mezunları bireyler içerisinde ön lisans ve üstü mezunları bireylerde anlamlı bir sonuç bulunmuştur ($U=355,50$; $p<.05$). Ön lisans mezunu bireylerin çocukluk çağı travmaları toplam puanlarının ortaöğretim mezunu olanlara göre daha fazla bulunduğu söylenebilir.

Örneklem grubunun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği genel total puanlarının ve alt boyut puanlarının doğduğu yer değişkenine göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla uygulanan analizlerde, doğduğu yer bağımsız değişkenine ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz değerleri Tablo 4.4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının kişilerin doğduğu yere göre değişip değişmediğini saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Duygusal İstismar	Köy-Kasaba	22	43,50	1,900	2	,387
	İlçe	31	53,34			
	Büyükşehir	48	52,93			
	Toplam	101				
Fiziksel İstismar	Köy-Kasaba	22	55,75	,812	2	,666
	İlçe	31	48,89			
	Büyükşehir	48	50,19			
	Toplam	101				
Cinsel İstismar	Köy-Kasaba	22	48,25	,873	2	,646
	İlçe	31	48,66			
	Büyükşehir	48	53,77			
	Toplam	101				
Duygusal İhmal	Köy-Kasaba	22	35,18	10,274	2	,006*
	İlçe	31	49,73			
	Büyükşehir	48	59,07			
	Toplam	101				
Fiziksel İhmal	Köy-Kasaba	22	49,55	,563	2	,755
	İlçe	31	54,23			
	Büyükşehir	48	49,58			
	Toplam	101				
Toplam Puan	Köy-Kasaba	22	39,39	5,267	2	,072
	İlçe	31	50,48			
	Büyükşehir	48	56,66			
	Toplam	101				

*p<.05

Tablo 4.4 incelendiğinde, örneklem grubunu meydana getiren kişilerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nden aldıkları genel toplam puanların ve alt boyutlarına ait puanlarındığı yer bağımsız değişkenine göre manalı farklılığın bulunup bulunmadığını saptamak için non-parametrik Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır.

Analiz neticesinde ölçeğin fiziksel, duygusal ve cinsel istismar ve fiziksel ihmal alt boyut puanlarında ve ölçek toplam puanlarında grupların aritmetik ortalamalarında ki fark istatistiki olarak manalı değerlendirilmezken ($\chi^2=1,900$; $\chi^2=,812$; $\chi^2=,873$; $\chi^2=,563$; $\chi^2=5,267$; $p>.05$); duygusal ihmal puanlarında grupların aritmetik ortalamalarında ki fark istatistiki açıdan manalı bulunmuştur ($\chi^2=10,274$; $p<.05$).

Kruskal Wallis-H testi ortaya çıkan anlamlı sonuca yönelik farklılığın hangi alt gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Buna yönelik herhangi bir analiz yöntemi bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U analizi gerçekleştirilmiştir. Grup sayılarının ikili kombinasyonları ile karşılaştırma yapılmaktadır (Eral ve Vehid, 2013), bununla birlikte aynı anda yapılan çoklu kıyaslamalarda 1. tür hata durumunun kontrolünde (Doğan ve Doğan, 2014), istatistiksel manidarlık uç değeri olan 0.05'in, uygulanacak karşılaştırma sayısına bölümünün manidarlık sınır değeri olacak şekilde kullanılması (Eral ve Vehid, 2013) olarak ifade edilen Bonferroni düzeltmesi gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızdaki bağımsız değişken grup miktarı üç olduğu için ikili kıyaslamalardaki Bonferroni düzeltmesi kapsamında manidarlık $0.05/3 = 0.0167$ olarak alınmıştır.

Kruskal Wallis-H testi sonucunda meydana gelen manidar farklılığın var olan hangi gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Var olan bu amaca özgü test metodu olmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U testi gerçekleştirilmiştir. Duygusal ihmal alt boyut puanlarındaki doğduğu yer değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda köy-kasabada doğmuş bireyler ile büyükşehirde doğmuş olan bireyler arasında büyükşehirde doğmuş kişilerin lehine anlamlı sonuç bulunmuştur ($U=275,50$; $p<.05$). Büyükşehirde doğan bireylerin duygusal ihmal alt boyut puanlarının köy-kasabada doğanlara oranla daha fazla bulunduğu ifade edilebilir.

Örneklem grubunun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nden elde edilen puanlarının ve alt boyutlara ait puanlarının yaşanılan yer değişkenine göre değişip değişmediğini saptamak amacıyla uygulanan analizlerde, bağımsız değişkene ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz sonuçları Tablo 4.5'te sunulmuştur.

Tablo 4.5. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının yaşanılan yer değişkenine göre bir farklılaşma durumunu saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Duygusal İstismar	Köy-Kasaba	4	56,13	2,491	2	,288
	İlçe	23	58,87			
	Büyükşehir	74	48,28			
	Toplam	101				
Fiziksel İstismar	Köy-Kasaba	4	36,38	1,097	2	,578
	İlçe	23	52,15			
	Büyükşehir	74	51,43			
	Toplam	101				
Cinsel İstismar	Köy-Kasaba	4	48,50	2,006	2	,367
	İlçe	23	58,37			
	Büyükşehir	74	48,84			
	Toplam	101				
Duygusal İhmal	Köy-Kasaba	4	58,50	,440	2	,803
	İlçe	23	52,83			
	Büyükşehir	74	50,03			
	Toplam	101				
Fiziksel İhmal	Köy-Kasaba	4	53,25	5,434	2	,066
	İlçe	23	63,09			
	Büyükşehir	74	47,12			
	Toplam	101				
Toplam Puan	Köy-Kasaba	4	52,38	1,666	2	,435
	İlçe	23	57,80			
	Büyükşehir	74	48,81			
	Toplam	101				

*p<.05

Tablo 4.5 incelendiğinde, araştırmadaki örneklem grubunu oluşturan kişilerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nden aldıkları toplam genel puanların ve alt boyutlarına ait puanları yaşadığı yer bağımsız değişkenine göre manalı bir farklılığın var olup olmadığını saptamak için non-parametrik Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır.

Analize göre ölçeğin fiziksel ve duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel ihmal ve duygusal ihmal alt boyut puanlarında ve ölçek total genel puanların da grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($\chi^2=2,491$; $\chi^2=1,097$; $\chi^2=2,006$; ; $\chi^2=,440$; $\chi^2=5,434$; $\chi^2=1,666$; $p>.05$).

Örneklem grubunun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nden elde edilen puanlarının ve alt boyutlarına ait puanlarının evlilik yaşına göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla uygulanan analizlerde, bağımsız değişkene ait iki alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle (n<30) non-

parametrik analiz yöntemi olan Mann Whitney U testi uygulanmış çalışma analiz neticeleri Tablo 4.6’da sunulmuştur.

Tablo 4.6. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının evlenme yaşı değişkenine göre bir farklılaşma durumuna yönelik yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>P</i>
Duygusal İstismar	17-25 yaş	80	49,79	3983,50	743,50	-,819	,413
	26 yaş ve üzeri	21	55,60	1167,50			
	Toplam	101					
Fiziksel İstismar	17-25 yaş	80	51,04	4083,50	836,50	-,030	,976
	26 yaş ve üzeri	21	50,83	1067,50			
	Toplam	101					
Cinsel İstismar	17-25 yaş	80	50,11	4009,00	769,00	-,613	,540
	26 yaş ve üzeri	21	54,38	1142,00			
	Toplam	101					
Duygusal İhmal	17-25 yaş	80	50,67	4053,50	813,50	-,223	,823
	26 yaş ve üzeri	21	52,26	1097,50			
	Toplam	101					
Fiziksel İhmal	17-25 yaş	80	52,08	4166,00	754,00	-,733	,463
	26 yaş ve üzeri	21	46,90	985,00			
	Toplam	101					
Toplam Puan	17-25 yaş	80	51,06	4085,00	835,00	-,042	,967
	26 yaş ve üzeri	21	50,76	1066,00			
	Toplam	101					

Tablo 4.6 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği’nden alınan puanların evlenme yaşı değişkeninin de manalı farklar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi amacıyla non-parametrik Mann Whitney U analizi gerçekleştirilmiştir. Analize göre ölçeklerin fiziksel ve duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel ihmal, duygusal ihmal alt boyutları ve toplam genel puanında grupların aritmetik ortalamalarında ki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($U=743,50$; $U=836,50$; $U=769,00$; $U=813,50$; $U=754,00$; $U=835,50$; $p>.05$).

Örneklem grubunun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği toplam genel puanlarının ve alt boyut puanlarının evlilik yılı değişkenine durumuna göre farkın var olup olmadığını saptamak için uygulanan analizlerde, bağımsız değişkene ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz neticeleri Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının evlilik yılı değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Duygusal İstismar	1-9 yıl	30	49,55	2,799	2	,247
	10-19 yıl	42	56,29			
	20 yıl ve üzeri	29	44,84			
	Toplam	101				
Fiziksel İstismar	1-9 yıl	30	43,48	3,465	2	,177
	10-19 yıl	42	56,23			
	20 yıl ve üzeri	29	51,21			
	Toplam	101				
Cinsel İstismar	1-9 yıl	30	43,62	3,058	2	,217
	10-19 yıl	42	52,95			
	20 yıl ve üzeri	29	55,81			
	Toplam	101				
Duygusal İhmal	1-9 yıl	30	54,08	5,331	2	,070
	10-19 yıl	42	56,01			
	20 yıl ve üzeri	29	40,55			
	Toplam	101				
Fiziksel İhmal	1-9 yıl	30	42,23	6,482	2	,039*
	10-19 yıl	42	59,20			
	20 yıl ve üzeri	29	48,19			
	Toplam	101				
Toplam Puan	1-9 yıl	30	48,97	4,560	2	,102
	10-19 yıl	42	57,88			
	20 yıl ve üzeri	29	43,14			
	Toplam	101				

*p<.05

Tablo 4.7 incelendiğinde, örneklem grubunu meydana getiren kişilerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nden aldıkları genel toplam puanların ve alt boyutlarına ait puanların kişilerin evlilik yılına göre manalı bir farklılığın bulunup bulunmadığını anlamak amacıyla non-parametrik Kruskal Wallis H testi gerçekleştirilmiştir.

Analiz neticelerine göre ölçeğin fiziksel ve duygusal istismar, cinsel istismar ve duygusal ihmal alt boyut puanlarında ve ölçek toplam puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmazken ($\chi^2=2,799$; $\chi^2=3,465$; $\chi^2=3,058$; $\chi^2=5,331$; $\chi^2=4,560$; $p>.05$); fiziksel ihmal puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmuştur ($\chi^2=6,482$; $p<.05$).

Kruskal Wallis-H testi ortaya çıkan anlamlı sonuca yönelik farklılığın hangi alt gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Buna yönelik herhangi bir analiz yöntemi bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U analizi gerçekleştirilmiştir. Grup sayılarının ikili kombinasyonları ile karşılaştırma yapılmaktadır (Eral ve Vehid, 2013) bununla birlikte aynı anda yapılan çoklu kıyaslamalarda 1. tür hata durumunun kontrolünde (Doğan ve Doğan, 2014), istatistiksel manidarlık uç değeri olan 0.05'in, uygulanacak karşılaştırma sayısına bölümünün manidarlık sınır değeri olacak şekilde kullanılması (Eral ve Vehid, 2013) olarak ifade edilen Bonferroni düzeltmesi gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızdaki bağımsız değişken grup miktarı üç olduğu için ikili kıyaslamalardaki Bonferroni düzeltmesi kapsamında manidarlık $0.05/3=0.0167$ olarak alınmıştır.

Kruskal Wallis-H testi neticesinde meydana gelen manalı farklılığın var olan hangi gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Var olan bu amaca özgü test metodu olmadığından ikili kıyaslamalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U testi gerçekleştirilmiştir.

Fiziksel ihmal alt boyut puanlarındaki evlilik yılı değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 1-9 yıldır evli olan bireyler ile 10-19 yıldır evli olan bireyler arasında 10-19 yıldır evlilikleri olan kişilerin lehine manalı bir sonuç bulunmuştur ($U=425,00$; $p<.05$). Buna göre, 10-19 yıldır evli olan bireylerin 1-9 yıldır evli olanlara göre fiziksel ihmal alt boyut puanlarının oldukça fazla olduğu söylenebilir.

Örneklem grubunun Çocukluk Çağı Ölçeği genel toplam puanlarının ve alt boyut puanlarının evlilik sayısı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için uygulanan analizlerde, bağımsız değişkene ait alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemleri kullanılmış ve analiz çalışma sonuçları Tablo 4.8'de gösterilmiştir.

Tablo 4.8. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının evlilik sayısı değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını bulmak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
Duygusal İstismar	İlk Evlilik	93	51,27	4768,00	347,00	-,319	,750
	İkinci Evlilik	8	47,88	383,00			
	Toplam	101					
Fiziksel İstismar	İlk Evlilik	93	49,98	4648,00	277,00	-1,222	,222
	İkinci Evlilik	8	62,88	503,00			
	Toplam	101					
Cinsel İstismar	İlk Evlilik	93	51,95	4831,00	284,00	-1,142	,254
	İkinci Evlilik	8	40,00	320,00			
	Toplam	101					
Duygusal İhmal	İlk Evlilik	93	52,34	4867,50	247,50	-1,578	,115
	İkinci Evlilik	8	35,44	283,50			
	Toplam	101					
Fiziksel İhmal	İlk Evlilik	93	52,78	4908,50	206,50	-2,121	,034*
	İkinci Evlilik	8	30,31	242,50			
	Toplam	101					
Toplam Puan	İlk Evlilik	93	52,42	4875,50	239,50	-1,668	,095
	İkinci Evlilik	8	34,44	275,50			
	Toplam	101					

*p<.05

Tablo 4.8 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nden alınan toplam genel puanların evlilik sayısı değişkenine durumuna göre manalı farklar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi için non-parametrik Mann Whitney U analiz yapılmıştır. Analize göre ölçeklerin Analize göre ölçeklerin duygusal ve fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal alt boyutları ve genel toplam puanında grupların aritmetik ortalamalarında ki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($U=347,00$; $U=277,00$; $U=284,00$; $U=247,50$; $U=239,50$; $p>.05$). Buna karşın fiziksel ihmalin alt boyut puanlarının evlenme sayısı değişken durumuna göre birinci evlilik lehine manalı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($U=206,50$; $p<.05$). Buna göre ilk evliliği olanların fiziksel ihmal alt boyut puanlarının ikinci evliliği olanlara göre daha fazla bulunduğu ifade edilebilir.

Örneklem grubunun Çocukluk Çağı Ölçeği genel toplam puanlarının ve alt boyut puanlarının evlenme usulü değişken durumuna göre değişip değişmediğini saptamak amacıyla uygulanan analizlerde, toplam puanlarda verilerin normal dağılım göstermesi ve bağımsız değişkene ait alt gruplarda otuzdan fazla veri olması

nedeniyle ($n>30$) parametrik test olan bağımsız gruplar t testi uygulanmış ve analiz sonucu Tablo 4.9’da sunulmuştur. Ölçeğin alt boyutlarına ait verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle de alt boyutların evlenme usulü değişkenine göre farklılaşmasına yönelik analizlerde non-parametrik analiz yöntemleri kullanılmış ve analiz neticeleri Tablo 4.10’da sunulmuştur.

Tablo 4.9. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının toplam puanlarının evlenme usulü değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Bağımsız Gruplar t Testi analizi sonuçları

Değişken	Gruplar	N	X	SS	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	p
ÇÇTÖ	Görücü Usulü	39	68,64	7,71	1,23	,051	99	,959
	Tanışarak	62	68,55	9,53	1,21			

Tablo 4.9 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği’nden alınan toplam genel puanların evlenme usulü değişkenine göre manalı farklar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi için bağımsız gruplar t testi analizi uygulanmıştır. Analiz sonunda toplam puanlarda grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($t = .051$; $p > .05$).

Tablo 4.10. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının alt boyut puanlarının evlenme usulü değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini saptamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Duygusal İstismar	Görücü Usulü	39	51,05	1991,00	1207,00	-,014	,989
	Tanışarak	62	50,97	3160,00			
	Toplam	101					
Fiziksel İstismar	Görücü Usulü	39	51,38	2004,00	1194,00	-,107	,915
	Tanışarak	62	50,76	3147,00			
	Toplam	101					
Cinsel İstismar	Görücü Usulü	39	55,24	2154,50	1043,50	-1,191	,234
	Tanışarak	62	48,33	2996,50			
	Toplam	101					
Duygusal İhmal	Görücü Usulü	39	48,04	1873,50	1093,50	-,812	,417
	Tanışarak	62	52,86	3277,50			
	Toplam	101					
Fiziksel İhmal	Görücü Usulü	39	53,35	2080,50	1117,50	-,650	,515
	Tanışarak	62	49,52	3070,50			
	Toplam	101					

* $p < .05$

Tablo 4.10 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nden alınan alt boyut puanları evlenme usulü değişkenine göre manalı farklar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi amacıyla non-parametrik Mann Whitney U analiz kullanılmıştır. Analize göre var olan ölçeklerin duygusal ve fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmalin alt boyutlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($U=1207,00$; $U=1194,00$; $U=1043,50$; $U=1093,50$; $U=1117,50$; $p>.05$).

Örneklem grubunun Çocukluk Çağı Ölçeği genel toplam puanlarının ve alt boyut puanları çocuk sayısı değişkenine göre değişip değişmediğini saptamak amacıyla uygulanan analizlerde, bağımsız değişkene ait 4 alt grup bulunması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemleri kullanılmış ve analiz sonuçları Tablo 4.11'de gösterilmiştir.

Tablo 4.11. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının çocuk sayısı değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Duygusal İstismar	Çocuk yok	5	52,00	2,188	3	,534
	1 çocuk	25	54,46			
	2 çocuk	37	53,97			
	3 çocuk ve üzeri	34	45,07			
	Toplam	101				
Fiziksel İstismar	Çocuk yok	5	57,20	4,300	3	,231
	1 çocuk	25	40,76			
	2 çocuk	37	54,31			
	3 çocuk ve üzeri	34	54,01			
	Toplam	101				
Cinsel İstismar	Çocuk yok	5	55,60	,225	3	,974
	1 çocuk	25	49,60			
	2 çocuk	37	50,61			
	3 çocuk ve üzeri	34	51,78			
	Toplam	101				
Duygusal İhmal	Çocuk yok	5	62,70	8,708	3	,033*
	1 çocuk	25	57,66			
	2 çocuk	37	55,76			
	3 çocuk ve üzeri	34	39,21			
	Toplam	101				
Fiziksel İhmal	Çocuk yok	5	52,40	,223	3	,974
	1 çocuk	25	50,16			
	2 çocuk	37	52,61			
	3 çocuk ve üzeri	34	49,66			
	Toplam	101				
Toplam Puan	Çocuk yok	5	56,20	3,549	3	,314
	1 çocuk	25	54,30			
	2 çocuk	37	55,12			
	3 çocuk ve üzeri	34	43,32			
	Toplam	101				

* $p<.05$

Tablo 4.11 incelendiğinde, çalışmadaki örnekleme oluşturan grubun kişilerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nden aldıkları genel toplam puanların ve alt boyutlarına ait puanların çocuk sayısı değişkenine göre manalı bir farkın var olup olmadığını saptamak için non-parametrik Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Analiz sonucunda ölçeğin duygusal ve fiziksel istismar, cinsel istismar ve fiziksel ihmal alt boyut puanları ile ölçek toplam puanlarında grupların aritmetik ortalamalarında ki fark istatistiki açıdan manalı grupların aritmetik ortalamalarında ki fark istatistiki olarak manalı değerlendirilmezken ($\chi^2=2,188$; $\chi^2=4,300$; $\chi^2=,225$; $\chi^2=,223$; $\chi^2=3,549$; $p>.05$); duygusal ihmal puanlarında grupların aritmetik ortalamalarında ki fark istatistiki açıdan manalı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=8,708$; $p<.05$).

Kruskal Wallis-H testi ortaya çıkan anlamlı sonuca yönelik farklılığın hangi alt gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Buna yönelik herhangi bir analiz yöntemi bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U analizi gerçekleştirilmiştir. Grup sayılarının ikili kombinasyonları ile karşılaştırma yapılmaktadır (Eral ve Vehid, 2013) bununla birlikte aynı anda yapılan çoklu kıyaslamalarda 1. tür hata durumunun kontrolünde (Doğan ve Doğan, 2014), istatistiksel manidarlık uç değeri olan 0.05'in, uygulanacak karşılaştırma sayısına bölümünün manidarlık sınır değeri olacak şekilde kullanılması (Eral ve Vehid, 2013) olarak ifade edilen Bonferroni düzeltmesi gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızdaki bağımsız değişken grup miktarı 4 olduğu için ikili kıyaslamalardaki Bonferroni düzeltmesi kapsamında manidarlık $0.05/4= 0.0125$ şeklinde belirlenmiştir.

Duygusal ihmal alt boyut puanlarındaki çocuk sayısı değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 1 çocuklu bireyler ile 3 üstü çocuklu bireyler içerisinde 1 çocuklu bireylerin lehine anlamlı bir sonuç bulunmuştur ($U=264,00$; $p<.05$). Buna göre 1 çocuğu olan bireylerin 3 ve üzeri çocuğu olanlara göre duygusal ihmal alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Örneklem grubunun Çocukluk Çağı Ölçeği genel toplam puanlarının ve alt boyut puanlarının çalışma durumu değişkenine göre değişip değişmediğini saptamak amacıyla uygulanan analizlerde, toplam puanlarda verilerin normal dağılım göstermesi ve bağımsız değişkene ait iki alt grup bulunması ve alt gruplarda otuzdan

fazla veri olması nedeniyle ($n>30$) parametrik testi olan bağımsız gruplar t testi uygulanmış ve analiz sonucu Tablo 4.12’de sunulmuştur. Ölçeğin alt boyutlarına ait çalışma verilerinin normal dağılım sunması etkisiyle non-parametrik analiz yöntemi olan Mann Whitney U analizi kullanılmış ve analiz sonuçları Tablo 4.13’te sunulmuştur.

Tablo 4.12. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının toplam puanlarının çalışma durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Bağımsız Gruplar t Testi analizi sonuçları

Değişken	Gruplar	N	X	SS	Sh _x	t Testi		
						T	Sd	p
ÇÇTÖ	Çalışıyor	57	70,84	8,47	1,21	3,043	99	,003*
	Çalışmıyor	44	65,66	8,51	1,28			

* $p<.05$

Tablo 4.12 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği’nden alınan toplam genel puanların çalışma durumu değişkenine göre manalı farklar sunup sunmadığını değerlendirilmesi için bağımsız gruplar t testi analizi yapılmıştır. Analiz sonunda toplam puanlarda grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmuştur ($t= 3,043$; $p>.05$). Buna göre, örneklem grubunu oluşturan bireylerde çalışanların ölçekten aldıkları toplam puanlarının çalışmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.13. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının alt boyut puanlarının çalışma durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
Duygusal İstismar	Çalışıyor	57	55,48	3162,50	998,50	-1,775	,076
	Çalışmıyor	44	45,19	1988,50			
	Toplam	101					
Fiziksel İstismar	Çalışıyor	57	52,75	3006,50	1154,50	-,697	,486
	Çalışmıyor	44	48,74	2144,50			
	Toplam	101					
Cinsel İstismar	Çalışıyor	57	53,61	3055,50	1105,50	-1,049	,294
	Çalışmıyor	44	47,63	2095,50			
	Toplam	101					
Duygusal İhmal	Çalışıyor	57	60,79	3465,00	696,00	-3,852	,000*
	Çalışmıyor	44	38,32	1686,00			
	Toplam	101					
Fiziksel İhmal	Çalışıyor	57	54,26	3093,00	1068,00	-1,298	,194
	Çalışmıyor	44	46,77	2058,00			
	Toplam	101					

* $p<.05$

Tablo 4.13 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nden alınan alt boyut puanlarının çalışma durumu değişken durumuna göre manalı farklar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi amacıyla non-parametrik Mann Whitney U analiz kullanılmıştır. Analize göre ölçeklerin duygusal ve fiziksel istismar, cinsel istismar, fiziksel ihmal alt boyutlarında grupların aritmetik ortalamalarında ki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($U=998,50$; $U=1154,50$; $U=1105,50$; $U=1068,00$; $p>.05$). Buna karşın duygusal ihmalin alt boyut puanları çalışma durumu değişkenine göre çalışanların lehine manalı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($U=696,00$; $p<.05$). Çalışanların duygusal ihmal puanlarının çalışmayanlara oranla daha fazla olduğu ifade edilebilir.

Örneklem grubunun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği genel toplam puanlarının ve alt boyut puanları gelir değişkenine göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla uygulanan analizlerde, çalışmada ki bağımsız değişkene ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz neticeleri Tablo 4.14'te sunulmuştur.

Tablo 4.14. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının gelir değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Duygusal İstismar	0-3000 TL	64	48,70	1,979	2	,372
	3001-5000 TL	22	58,64			
	5001 TL ve üzeri	15	49,63			
	Toplam	101				
Fiziksel İstismar	0-3000 TL	64	48,95	1,546	2	,462
	3001-5000 TL	22	57,68			
	5001 TL ve üzeri	15	49,97			
	Toplam	101				
Cinsel İstismar	0-3000 TL	64	48,90	,999	2	,607
	3001-5000 TL	22	55,43			
	5001 TL ve üzeri	15	53,47			
	Toplam	101				
Duygusal İhmal	0-3000 TL	64	46,21	4,772	2	,092
	3001-5000 TL	22	58,59			
	5001 TL ve üzeri	15	60,30			
	Toplam	101				
Fiziksel İhmal	0-3000 TL	64	47,99	6,302	2	,043*
	3001-5000 TL	22	48,02			
	5001 TL ve üzeri	15	68,20			
	Toplam	101				
Toplam Puan	0-3000 TL	64	46,30	4,503	2	,105
	3001-5000 TL	22	58,82			
	5001 TL ve üzeri	15	59,57			
	Toplam	101				

* $p<.05$

Tablo 4.14 incelendiğinde, çalışmada ki örneklem grubunu meydana getiren kişilerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nden aldıkları genel toplam puanların ve alt boyutlarına ait puanların gelir değişkenine göre manalı bir farkın var olup olmadığını saptamak için non-parametrik Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Analiz sonucunda ölçeğin duygusal ve fiziksel istismar, cinsel istismar ve duygusal ihmial alt boyutlarındaki puanlarında ve ölçek toplam puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki olarak manalı değerlendirilmezken ($\chi^2=1,979$; $\chi^2=1,546$; $\chi^2=,999$; $\chi^2=4,772$; $\chi^2=4,503$; $p>.05$); fiziksel ihmal puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmuştur ($\chi^2=6,302$; $p<.05$).

Kruskal Wallis-H testi neticesinde meydana gelen manalı farklılığın var olan hangi gruptan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Kruskal Wallis-H testi ortaya çıkan anlamlı sonuca yönelik farklılığın hangi alt gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Buna yönelik herhangi bir analiz yöntemi bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U analizi gerçekleştirilmiştir. Grup sayılarının ikili kombinasyonları ile karşılaştırma yapılmaktadır (Eral ve Vehid, 2013) bununla birlikte aynı anda yapılan çoklu kıyaslamalarda 1. tür hata durumunun kontrolünde (Doğan ve Doğan, 2014), istatistiksel manidarlık uç değeri olan 0.05'in, uygulanacak karşılaştırma sayısına bölümünün manidarlık sınır değeri olacak şekilde kullanılması (Eral ve Vehid, 2013) olarak ifade edilen Bonferroni düzeltmesi gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızdaki bağımsız değişken grup miktarı üç olduğu için ikili kıyaslamalardaki Bonferroni düzeltmesi kapsamında manidarlık $0.05/3=0.0167$ olarak alınmıştır.

Fiziksel ihmal alt boyut puanlarındaki gelir durumu değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda maddi durumu 0-3000 TL arasında ki bireyler ile maddi durumu 5001 TL ve üstündeki bireyler arasında maddi durumu 5001 TL ve üstündeki kişilerin lehine anlamlı sonuç bulunmuştur ($U=291,00$; $p<.05$). Gelir durumu 5001 TL ve üzeri olan bireylerin fiziksel ihmal alt boyut puanlarının 0-3000 TL olanlara oranla fazlalık gösterdiği ifade edilebilir.

Örneklem grubunun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği genel toplam puanlarının ve alt boyut puanlarının çalışma süresi değişkenine durumuna göre

değişip değişmediğini belirlemek amacıyla uygulanan analizlerde, bağımsız değişkene ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n < 30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz neticeleri Tablo 4.15’te sunulmuştur.

Tablo 4.15. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının çalışma süresi değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Duygusal İstismar	0-5 yıl	56	48,43	1,107	2	,575
	6-10 yıl	18	52,44			
	11 yıl ve üzeri	27	55,37			
	Toplam	101				
Fiziksel İstismar	0-5 yıl	56	49,94	,506	2	,777
	6-10 yıl	18	49,31			
	11 yıl ve üzeri	27	54,33			
	Toplam	101				
Cinsel İstismar	0-5 yıl	56	47,52	1,899	2	,387
	6-10 yıl	18	55,83			
	11 yıl ve üzeri	27	55,00			
	Toplam	101				
Duygusal İhmal	0-5 yıl	56	44,01	7,426	2	,024*
	6-10 yıl	18	61,81			
	11 yıl ve üzeri	27	58,30			
	Toplam	101				
Fiziksel İhmal	0-5 yıl	56	51,01	,077	2	,962
	6-10 yıl	18	52,44			
	11 yıl ve üzeri	27	50,02			
	Toplam	101				
Toplam Puan	0-5 yıl	56	45,63	4,290	2	,117
	6-10 yıl	18	59,03			
	11 yıl ve üzeri	27	56,78			
	Toplam	101				

*p<.05

Tablo 4.15 incelendiğinde, çalışmada ki örneklem grubunu meydana getiren kişilerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği’nden aldıkları genel toplam puanların ve alt boyutlarına ait puanların çalışma süresi değişkeninin durumuna göre manalı farklılık sunup sunmadığını saptamak için non-parametrik Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Çalışmadaki analiz sonuçlarında ölçeğin duygusal ve fiziksel istismar, cinsel istismar ve fiziksel ihmalin alt boyutlarında ki puanları ve ölçek toplam puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki olarak manalı değerlendirilmezken ($\chi^2=1,107$; $\chi^2=,506$; $\chi^2=1,899$; $\chi^2=,077$; $\chi^2=4,290$; $p>.05$); fiziksel ihmal puanlarında grupların aritmetik ortalamalarında ki fark istatistiki açıdan manalı bulunmuştur ($\chi^2=7,426$; $p<.05$).

Kruskal Wallis-H testi ortaya çıkan anlamlı sonuca yönelik farklılığın hangi alt gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Buna yönelik herhangi bir analiz yöntemi bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U analizi gerçekleştirilmiştir. Grup sayılarının ikili kombinasyonları ile karşılaştırma yapılmaktadır (Eral ve Vehid, 2013) bununla birlikte aynı anda yapılan çoklu kıyaslamalarda 1. tür hata durumunun kontrolünde (Doğan ve Doğan, 2014), istatistiksel manidarlık uç değeri olan 0.05'in, uygulanacak karşılaştırma sayısına bölümünün manidarlık sınır değeri olacak şekilde kullanılması (Eral ve Vehid, 2013) olarak ifade edilen Bonferroni düzeltmesi gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızdaki bağımsız değişken grup miktarı üç olduğu için ikili kıyaslamalardaki Bonferroni düzeltmesi kapsamında manidarlık $0.05/3=0.0167$ olarak alınmıştır.

Duygusal ihmal alt boyut puanlarındaki eğitim durumu değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmaların Bonferroni düzeltmesi yapılan anlamlılık değeri değerlendirmesine göre grupların ikili karşılaştırmadaki sonuçlar istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır.

Örneklem grubunun Çocukluk Çağı Ölçeği toplam puanlarının ve alt boyutlarının puanlarının eşlerin çalışma durumları değişken durumuna göre değişip değişmediğini saptamak amacıyla uygulanan analizlerde, bağımsız değişkene ait alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi kullanılmış ve analiz sonuçları Tablo 4.16'da sunulmuştur.

Tablo 4.16. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının eş çalışma durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
Duygusal İstismar	Çalışıyor	98	50,74	4972,50	121,50	-,517	,629
	Çalışmıyor	3	59,50	178,50			
	Toplam	101					
Fiziksel İstismar	Çalışıyor	98	50,94	4992,50	141,50	-,113	,918
	Çalışmıyor	3	52,83	158,50			
	Toplam	101					
Cinsel İstismar	Çalışıyor	98	50,99	4997,50	146,50	-,010	,992
	Çalışmıyor	3	51,17	153,50			
	Toplam	101					
Duygusal İhmal	Çalışıyor	98	51,23	5021,00	124,00	-,464	,670
	Çalışmıyor	3	43,33	130,00			
	Toplam	101					
Fiziksel İhmal	Çalışıyor	98	51,33	5030,00	115,00	-,652	,548
	Çalışmıyor	3	40,33	121,00			
	Toplam	101					
Toplam Puan	Çalışıyor	98	51,13	5010,50	134,50	-,250	,814
	Çalışmıyor	3	46,83	140,50			
	Toplam	101					

*p<.05

Tablo 4.16 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nden alınan puanların eşin çalışma durumu değişkenine göre manalı farklar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi amacıyla non-parametrik Mann Whitney U analiz kullanılmıştır. Analize göre araştırmadaki ölçeklerin duygusal ve fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal, fiziksel ihmalin alt boyutları ve genel toplam puanında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($U=121,50$; $U=141,50$; $U=146,50$; $U=124,00$; $U=115,00$; $U=134,50$; $p>.05$).

Örneklem grubunun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği genel toplam puanlarının ve alt boyutlarının puanlarının eş gelir değişken durumuna göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla uygulanan analizlerde, bağımsız değişkene ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış çalışma neticeleri Tablo 4.17'de sunulmuştur.

Tablo 4.17. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının eş gelir değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Duygusal İstismar	0-3000 TL	26	55,25	1,063	2	,588
	3001-5000 TL	36	47,61			
	5001 TL ve üzeri	39	51,29			
	Toplam	101				
Fiziksel İstismar	0-3000 TL	26	39,02	6,152	2	,046*
	3001-5000 TL	36	54,58			
	5001 TL ve üzeri	39	55,58			
	Toplam	101				
Cinsel İstismar	0-3000 TL	26	52,17	,060	2	,970
	3001-5000 TL	36	50,68			
	5001 TL ve üzeri	39	50,51			
	Toplam	101				
Duygusal İhmal	0-3000 TL	26	53,00	1,846	2	,397
	3001-5000 TL	36	45,78			
	5001 TL ve üzeri	39	54,49			
	Toplam	101				
Fiziksel İhmal	0-3000 TL	26	53,37	2,820	2	,244
	3001-5000 TL	36	44,63			
	5001 TL ve üzeri	39	55,31			
	Toplam	101				
Toplam Puan	0-3000 TL	26	52,79	1,711	2	,425
	3001-5000 TL	36	45,96			
	5001 TL ve üzeri	39	54,46			
	Toplam	101				

*p<.05

Tablo 4.17 incelendiğinde, çalışmadaki örneklem grubunu meydana getiren kişilerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nden aldıkları genel toplam puanların ve alt boyutlarına ait puanların eş gelir değişkenine göre manalı bir değişikliğin var olup olmadığını saptamak amacıyla non-parametrik Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Analiz sonucunda ölçeğin duygusal ve cinsel istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmalin alt boyutlarındaki puanlarında ve ölçek genel toplam puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki olarak manalı değerlendirilmezken ($\chi^2=1,063$; $\chi^2=,060$; $\chi^2=1,946$; $\chi^2=2,820$; $\chi^2=1,711$; $p>.05$); fiziksel istismar puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmuştur ($\chi^2=6,152$; $p<.05$).

Kruskal Wallis-H testi ortaya çıkan anlamlı sonuca yönelik farklılığın hangi alt gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları

uygulanmıştır. Buna yönelik herhangi bir analiz yöntemi bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U analizi gerçekleştirilmiştir. Grup sayılarının ikili kombinasyonları ile karşılaştırma yapılmaktadır (Eral ve Vehid, 2013) bununla birlikte aynı anda yapılan çoklu kıyaslamalarda 1. tür hata durumunun kontrolünde (Doğan ve Doğan, 2014), istatistiksel manidarlık uç değeri olan 0.05'in, uygulanacak karşılaştırma sayısına bölümünün manidarlık sınır değeri olacak şekilde kullanılması (Eral ve Vehid, 2013) olarak ifade edilen Bonferroni düzeltmesi gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızdaki bağımsız değişken grup miktarı üç olduğu için ikili kıyaslamalardaki Bonferroni düzeltmesi kapsamında manidarlık $0.05/3=0.0167$ olarak alınmıştır.

Fiziksel istismar alt boyut puanlarındaki eğitim durumu değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmaların Bonferroni düzeltmesi yapılan anlamlılık değeri değerlendirmesine göre grupların ikili karşılaştırmasındaki sonuçlar istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmanın ikinci alt problemi, “*Evlilikte uyum ölçeği puanları sosyodemografik değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?*” olarak belirlenmiştir. Örneklem grubunun evlilikte uyum düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılaşma durumunu belirlemeye yönelik olarak uygulanan Evlilikte Uyum Ölçeği toplam puan ile değerlendirilmekte olup tek boyutludur. Araştırmada kullanılan ölçeğin toplam puanlarına yönelik dağılım normalliğini belirlemeye yönelik gerçekleştirilen Kolmogorov Smirnov testi bulgularına Tablo 4.18’de sunulmuştur.

Tablo 4.18. Örneklem Grubunun Evlilikte Uyum Ölçeği Toplam Puanlarının Dağılımlarının Normalliğini Kontrol Etmek amacıyla Gerçekleştirilen Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları

Değerler	Değerler	Toplam Puan
	N	101
Parametreler	$\bar{x}$	37,51
	ss	10,54
Kolmogorov-Smirnov	Z	,095
	p	,025

Tablo 4.18’de görüldüğü üzere, örneklem grubunun Evlilikte Uyum Ölçeği’nden alınan genel puanların normal dağılım şekli sunup sunmadığını saptamak için uygulanan bir tek örneklem Kolmogorov-Smirnov testi neticesinde puanların dağılımlarının normal dağılımdan farklılaştığı görülmektedir ($z=,025$; $p<.05$).

Bu bilgiden hareketle, örneklem grubunun Evlilikte Uyum Ölçeği toplam genel puanlarının yaş değişken durumuna göre değişip değişmediğini saptamak amacıyla uygulanan analizlerde, yaş bağımsız değişkenine ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması ($n < 30$) ve evlilikte uyum ölçeği verilerinin normal dağılım göstermemesi nedeniyle non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış çalışma sonuçlarına Tablo 4.19’da yer verilmiştir.

Tablo 4.19. Örneklem grubunun evlilikte uyum düzeylerinin yaş değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Evlilikte Uyum	20-34 yaş	30	58,97	7,800	2	,020*
	35-44 yaş	46	53,15			
	45 yaş ve üzeri	25	37,48			
	Toplam	101				

* $p < .05$

Tablo 4.19 incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan bireylerin Evlilik Uyumu Ölçeği’nden aldıkları toplam genel puanların yaş değişken durumuna göre manalı bir farkın bulunup bulunmadığını saptamak için non-parametrik Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda ölçeğin puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmuştur ($\chi^2 = 7,800$; $p < .05$).

Kruskal Wallis-H testi ortaya çıkan anlamlı sonuca yönelik farklılığın hangi alt gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Buna yönelik herhangi bir analiz yöntemi bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U analizi gerçekleştirilmiştir. Grup sayılarının ikili kombinasyonları ile karşılaştırma yapılmaktadır (Eral ve Vehid, 2013) bununla birlikte aynı anda yapılan çoklu kıyaslamalarda 1. tür hata durumunun kontrolünde (Doğan ve Doğan, 2014), istatistiksel manidarlık uç değeri olan 0.05’in, uygulanacak karşılaştırma sayısına bölümünün manidarlık sınır değeri olacak şekilde kullanılması (Eral ve Vehid, 2013) olarak ifade edilen Bonferroni düzeltmesi gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızdaki bağımsız değişken grup miktarı üç olduğu

için ikili kıyaslamalardaki Bonferroni düzeltmesi kapsamında manidarlık $0.05/3=0.0167$ olarak alınmıştır.

Evlilikte uyum puanlarındaki yaş değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 20-34 yaş arasındaki bireyler ile 45 yaş ve üstü olan bireyler içerisinde 20-34 yaş aralığında bulunan kişilerin lehine manalı bir sonuç bulunmuştur ($U=217,000$; $p<.05$). Bu bulgudan hareketle 20-34 yaş aralığındaki bireylerin evlilikte uyum düzeylerinin 45 yaş üstü bireylere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Evlilikte Uyum Ölçeği toplam puanlarının eğitim durumuna göre bir fark oluşturup oluşturmadığını tespit etmek amacıyla yapılan analizlerde, eğitim durumu bağımsız değişkenine ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması ve ölçek toplam puan verilerinin normal dağılım göstermemesi nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskall Wallis H testi uygulanmış çalışma neticelerine Tablo 4.20’de yer verilmiştir.

Tablo 4.20. Örneklem grubunun evlilikte uyum düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Evlilikte Uyum	İlköğretim	20	49,65	2,830	2	,243
	Ortaöğretim	24	42,98			
	Ön lisans ve üstü	57	54,85			
	Toplam	101				

Tablo 4.20 incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan bireylerin Evlilikte Uyum Ölçeği’nden aldıkları toplam puanların eğitim durumları bağımsız değişkenine göre manalı farkın var olup olmadığını tespit etmek için non-parametrik Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Analiz neticesinde ölçeğin toplam puanlarında var olan grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan manalı olduğu saptanmamıştır ($\chi^2=1,793$; $p>.05$).

Evlilikte Uyum Ölçeği toplam puanlarının bireylerin doğduğu yer değişken durumuna göre değişip değişmediğini saptamak için uygulanan analizlerde, doğduğu yer bağımsız değişkenine ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması ve ölçek toplam puanlarının normal dağılım göstermemesi nedeniyle ($n<30$)

non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış çalışma neticelerine Tablo 4.21’de yer verilmiştir.

Tablo 4.21. Örneklem grubunun evlilikte uyum düzeylerinin doğduğu ve yaşadığı yer değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Değişken	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Evlilikte Uyum	Doğduğu yer	Köy-Kasaba	22	43,07	3,439	2	,179
		İlçe	31	48,40			
		Büyükşehir	48	56,31			
		Toplam	101				
	Yaşadığı yer	Köy-Kasaba	4	57,00	,353	2	,838
		İlçe	23	53,00			
		Büyükşehir	74	50,05			
		Toplam	101				

Tablo 4.21 incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan bireylerin Evlilikte Uyum Ölçeği’nden aldıkları toplam puanların doğduğu yer ve yaşadığı yer bağımsız değişken durumuna göre manalı farkın var olup olmadığını saptamak amacıyla non-parametrik Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Analiz neticesinde ölçeğin toplam puanlarında var olan grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan manalı olduğu bulunmamıştır ($\chi^2=3,439$; $\chi^2=353$; $p>.05$).

Örneklem grubunun Evlilikte Uyum Ölçeği toplam genel puanlarının evlenme yaşı değişken durumuna göre değişip değişmediğini saptamak amacıyla uygulanan analizlerde, bağımsız değişkene ait iki alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz metodu olan Mann Whitney U testi uygulanmış çalışma sonuçları Tablo 4.22’de verilmiştir.

Tablo 4.22. Örneklem grubunun evlilik uyumlarının evlenme yaşı değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
Evlilikte Uyum	17-25 yaş	80	51,56	4124,50	795,50	-,373	,709
	26 yaş ve üzeri	21	48,88	1026,50			
	Toplam	101					

*p<.05

Tablo 4.22 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Evlilikte Uyum Ölçeği'nden alınan puanların evlenme yaşı değişkenine göre manalı farklar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi amacıyla non-parametrik Mann Whitney U analiz kullanılmıştır. Çalışma sonucuna göre ölçek toplam puanında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($U=795,50; p>.05$).

Örneklem grubunun Evlilikte Uyum Ölçeği toplam puanlarının evlilik yılına göre bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan analizlerde, bağımsız değişkene ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış çalışma neticeleri Tablo 4.23'te yer verilmiştir.

Tablo 4.23. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının evlilik yılı değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Evlilikte Uyum	1-9 yıl	30	57,30	3,723	2	,155
	10-19 yıl	42	52,15			
	20 yıl ve üzeri	29	42,81			
	Toplam	101				

Tablo 4.23 incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan bireylerin Evlilikte Uyum Ölçeği'nden aldıkları toplam puanların evlilik yılı değişkenine göre manalı farkın var olup olmadığını saptamak için non-parametrik Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda ölçek toplam puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($\chi^2=3,723; p>.05$).

Örneklem grubunun Evlilikte Uyum Ölçeği toplam genel puanlarının evlilik sayısı durum değişkeni içerisinde değişip değişmediğini saptamak için uygulanan analizlerde, bağımsız değişkene ait iki alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Mann Whitney U testi uygulanmış çalışma neticelerine Tablo 4.24'te yer verilmiştir.

Tablo 4.24. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının evlilik sayısı ve evlenme usulü değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları

Puan	Değişke n	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
Evlilikte Uyum	Evlilik Sayısı	İlk Evlilik	93	52,58	4889,50	225,00	-1,844	,065
		İkinci Evlilik	8	32,69	261,50			
		Toplam	101					
	Evlenme Usulü	Görücü Usulü	39	45,31	1767,00	987,00	-1,550	,121
		Tanışarak	62	54,58	3384,00			
		Toplam	101					

Tablo 4.24 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Evlilikte Uyum Ölçeği'nden alınan puanların evlilik sayısı ve evlenme usulü değişkenine göre manidar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi amacıyla non-parametrik bir test olan Mann Whitney U analizi kullanılmıştır. Analize göre var olan ölçekten elde edilen puanlarda grupların ortalamaları içerisindeki farkın istatistiksel açıdan manidar bir sonuç saptanmamıştır ($U=225,50$; $U=987,00$; $p>.05$).

Örneklem grubunun Evlilikte Uyum Ölçeği toplam genel puanlarının çocuk sayısı durum değişkenine şekline göre değişip değişmediğini saptamak için uygulanan analizlerde, verilerin normal dağılım göstermemesi, bağımsız değişkene ait 4 alt grup bulunması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemleri kullanılmış ve analiz sonuçları Tablo 4.25'te yer verilmiştir.

Tablo 4.25. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Evlilikte Uyum	Çocuk yok	5	64,50	4,212	3	,240
	1 çocuk	25	52,74			
	2 çocuk	37	55,07			
	3 çocuk ve üzeri	34	43,31			
	Toplam	101				

Tablo 4.25 incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan kişilerin Evlilikte Uyum Ölçeği'nden aldıkları toplam puanlarına ait puanların çocuk sayısı değişkenine göre manalı farkın var olup olmadığını saptamak için non-parametrik Kruskal Wallis

H testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda ölçeğin toplam puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($\chi^2=4,212$; $p>.05$).

Örneklem grubunun Evlilikte Uyum Ölçeği toplam genel puanlarının araştırma durumu değişkenine göre değişip değişmediğini saptamak için uygulanan analizlerde, bağımsız değişkene ait iki alt grup bulunması ve alt gruplarda otuzdan fazla veri olması ($n>30$) ancak toplam puanlarda verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle non-parametrik test olan Mann Whitney U analizi kullanılmış ve çalışma neticeleri Tablo 4.26’da yer verilmiştir.

Tablo 4.26. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının alt boyut puanlarının çalışma durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için uygulanan Mann Whitney U analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
Evlilikte Uyum	Çalışıyor	57	56,51	3221,00			
	Çalışmıyor	44	43,86	1930,00	940,00	-2,152	,031*
	Toplam	101					

* $p<.05$

Tablo 4.26 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Evlilikte Uyum Ölçeği’nden alınan puanların çalışma durumu değişkenine göre manalı farklar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi amacıyla non-parametrik Mann Whitney U analizi kullanılmıştır. Analiz neticesinde ölçekten alınan puanlarda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark çalışanların lehine istatistiksel anlamda manalı bulunmuştur ($U=940,00$; $p>.05$). Örneklem grubunu oluşturan bireylerde çalışan bireylerin evlilikte uyum düzeylerinin çalışmayan bireylere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Örneklem grubunun Evlilikte Uyum Ölçeği toplam genel puanlarının gelir değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini saptamak maksadıyla yapılan analizlerde, bağımlı değişkene ait verilerin normal dağılım göstermemesi, bağımsız değişkene ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz sonuçları Tablo 4.27’de gösterilmiştir.

Tablo 4.27. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının gelir değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Evlilikte Uyum	0-3000 TL	64	48,97	,844	2	,656
	3001-5000 TL	22	54,75			
	5001 TL ve üzeri	15	54,17			
	Toplam	101				

Tablo 4.27 incelendiğinde, örneklem grubunu meydana getiren kişilerin Evlilikte Uyum Ölçeği'nden elde ettikleri toplam puanların gelir değişkeni açısından manalı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla non-parametrik Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda ölçek toplam puanlarında grupların aritmetik ortalamaları arasındaki çıkan fark istatistiksel açıdan manalı bulunmamıştır ($\chi^2=,844$; $p>.05$).

Örneklem grubunun Evlilikte Uyum Ölçeği toplam puanlarının çalışma süresi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan analizlerde, bağımlı değişkene ait verilerin normal dağılım göstermemesi, bağımsız değişkene ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz sonuçları Tablo 4.28'de sunulmuştur.

Tablo 4.28. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının çalışma süresi değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini saptamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Evlilikte Uyum	0-5 yıl	56	49,50	,402	2	,818
	6-10 yıl	18	54,31			
	11 yıl ve üzeri	27	51,91			
	Toplam	101				

Tablo 4.28 incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan bireylerin Evlilikte Uyum Ölçeği'nden elde ettikleri toplam puanların çalışma süresi değişkenine göre manalı bir fark bulunup bulunmadığını saptamak amacıyla non-parametrik Kruskal

Wallis H testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda ölçek toplam puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($\chi^2=,402$; $p>.05$).

Örneklem grubunun Evlilikte Uyum Ölçeği toplam puanlarının eş çalışma durumu değişkenine göre bir bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan analizlerde, bağımsız değişkene ait iki alt grup bulunması ve alt gruplarda otuzdan fazla veri olması ($n>30$) ancak toplam puanlarda verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle non-parametrik test olan Mann Whitney U analizi kullanılmış ve analiz sonuçları Tablo 4.29’da verilmiştir.

Tablo 4.29. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının eş çalışma durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak maksadıyla yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
Evlilikte Uyum	Çalışıyor	98	52,24	5120,00			
	Çalışmıyor	3	10,33	31,00	25,00	-2,442	,008*
	Toplam	101					

* $p<.05$

Tablo 4.29 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Evlilikte Uyum Ölçeği’nden alınan puanların eşin çalışma durumu değişkenine göre manalı farklar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi maksadıyla parametrik olmayan bir test olan Mann Whitney U analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonunda elde edilen ölçeğin total puanında grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark çalışanların lehine istatistiksel anlamda manidar bulunmuştur ($U=25,00$; $p>.05$). Çalışanların evlilikte uyum puanlarının çalışmayanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Örneklem grubunun Evlilikte Uyum Ölçeği toplam puanlarının eş gelir değişkenine göre bir farkı bulunup bulunmadığını saptamak maksadıyla yapılan analizlerde, bağımlı değişkene ait verilerin normal dağılım göstermemesi, bağımsız değişkene ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz sonuçları Tablo 4.30’da gösterilmiştir.

Tablo 4.30. Örneklem grubunun evlilikte uyum puanlarının eş gelir değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini anlamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Evlilikte Uyum	0-3000 TL	26	46,88	1,288	2	,525
	3001-5000 TL	36	49,71			
	5001 TL ve üzeri	39	54,94			
	Toplam	101				

Tablo 4.30 incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan bireylerin Evlilikte Uyum Ölçeği’nden aldıkları toplam puanların ve alt boyutlarına ait puanların eş gelir değişkenine göre manalı bir fark bulunup bulunmadığını tespit etmek maksadıyla non-parametrik Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Analiz neticesinde ölçeğin total puanlarında grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($\chi^2=1,288$; $p>.05$).

Araştırmanın üçüncü alt problemi, “Bilişsel duygu düzenleme ölçeği puanları sosyodemografik değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?” olarak belirlenmiştir. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme becerilerinin demografik değişkenlere göre farklılaşma durumunu belirlemeye yönelik olarak uygulanan Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği dokuz alt boyutlu olup alt boyutlar ile değerlendirilmektedir. Araştırmada kullanılan ölçeğin alt boyut puanlarına yönelik dağılım normalliğini belirlemeye yönelik gerçekleştirilen Kolmogorov Smirnov testi bulgularına Tablo 4.31’de gösterilmiştir.

Tablo 4.31. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme ölçeği alt boyutlarının dağılımlarının normalliğini kontrol etmek maksadıyla uygulanan Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları

Değerler	Kendini Suçlama	Kabul Etme	Ruminasyon	Plana Tekrar Odaklanma	Pozitif Tekrar Odaklanma	Bakış Açısına Yerleştirme	Pozitif Tekrar Gözden Geçirme	Felaketleştirme	Diğerlerini suçlama
N	101	101	101	101	101	101	101	101	101
Parametreler	$\bar{x}$	11,65	13,24	14,10	12,72	10,24	14,01	12,60	12,05
	ss	2,82	3,02	2,34	3,26	2,54	2,32	3,33	3,13
K-Smirnov Z	,097	,092	,107	,110	,131	,104	,131	,117	,106
p	,021	,029	,006	,004	,000	,000	,000	,002	,007

Tablo 4.31’de görüldüğü üzere, örneklem grubunun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği’ne ait kabul etme, kendini suçlama, ruminasyon, plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, pozitif tekrar gözden geçirme, felaketleştirme ve diğerlerini suçlama alt boyutlarından alınan puanların normal dağılımda bulunup bulunmadığı tespit etmek maksadıyla tek örneklem Kolmogorov-Smirnov testi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda puanların dağılımlarının normal dağılımdan farklılaştığı görülmektedir ($z=,097$; $z=,092$; $z=,107$; $z=,110$; $z=,131$; $z=,104$; $z=,131$; $z=,117$; $z=,106$; $p<.05$). Ölçekten alınan puanların normal dağılım göstermediği söylenebilir.

Bu bilgiden hareketle, örneklem grubunun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği alt boyut puanlarının yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için uygulanan analizlerde, verilerin normal dağılım göstermemesi, yaş bağımsız değişkenine ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz sonuçları Tablo 4.32’de gösterilmiştir.

Tablo 4.32. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin yaş değişkenine göre bir fark olup olmadığını bulmak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Kendini Suçlama	20-34 yaş	30	44,87	7,313	2	,026*
	35-44 yaş	46	47,66			
	45 yaş ve üzeri	25	64,50			
	Toplam	101				
Kabul etme	20-34 yaş	30	45,25	2,476	2	,290
	35-44 yaş	46	51,13			
	45 yaş ve üzeri	25	57,66			
	Toplam	101				
Ruminasyon	20-34 yaş	30	42,32	6,702	2	,035
	35-44 yaş	46	50,36			
	45 yaş ve üzeri	25	62,60			
	Toplam	101				
Plana Tekrar Odaklanma	20-34 yaş	30	54,72	6,216	2	,045
	35-44 yaş	46	55,42			
	45 yaş ve üzeri	25	38,40			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Odaklanma	20-34 yaş	30	53,17	9,955	2	,007*
	35-44 yaş	46	58,00			
	45 yaş ve üzeri	25	35,52			
	Toplam	101				
Bakış Açısına Yerleştirme	20-34 yaş	30	53,85	1,928	2	,381
	35-44 yaş	46	52,92			
	45 yaş ve üzeri	25	44,04			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme	20-34 yaş	30	54,57	5,026	2	,081
	35-44 yaş	46	54,84			
	45 yaş ve üzeri	25	39,66			
	Toplam	101				
Felaketleştirme	20-34 yaş	30	46,13	5,681	2	,058
	35-44 yaş	46	47,66			
	45 yaş ve üzeri	25	62,98			
	Toplam	101				
Diğerlerini Suçlama	20-34 yaş	30	50,35	5,386	2	,068
	35-44 yaş	46	45,38			
	45 yaş ve üzeri	25	62,12			
	Toplam	101				

*p<.05

Tablo 4.32 incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan bireylerin örneklem grubunun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği'ne ait kendini suçlama alt boyutu, kabul etme alt boyutu, ruminasyon alt boyutu, plana tekrar odaklanma alt boyutu, pozitif tekrar odaklanma alt boyutu, bakış açısına yerleştirme alt boyutu, pozitif tekrar

gözden geçirme alt boyutu, felaketleştirme alt boyutu ve diğerlerini suçlama alt boyutlarından elde edilen puanlarda yaş değişkenine göre manidar bir farkın bulunup bulunmadığını saptamak maksadıyla non-parametrik Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır.

Analiz sonucunda, ölçeğin kabul etme, Ruminasyon, plana tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, pozitif tekrar gözden geçirme, felaketleştirme ve diğerlerini suçlama alt boyut puanlarında, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel anlamda manalı çıkmamıştır ($\chi^2=2,476$; $\chi^2=6,702$; $\chi^2=6,216$; $\chi^2=1,928$; $\chi^2=6,681$; $\chi^2=5,386$; $\chi^2=3,837$; $p>.05$). Buna karşın, kendini suçlama ve pozitif tekrar odaklanma puanlarında grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan manalı bulunmuştur ($\chi^2=7,313$; $\chi^2=9,955$; $p<.05$).

Kruskal Wallis-H testi ortaya çıkan anlamlı sonuca yönelik farklılığın hangi alt gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Buna yönelik herhangi bir analiz yöntemi bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U analizi gerçekleştirilmiştir. Grup sayılarının ikili kombinasyonları ile karşılaştırma yapılmaktadır (Eral ve Vehid, 2013) bununla birlikte aynı anda yapılan çoklu kıyaslamalarda 1. tür hata durumunun kontrolünde (Doğan ve Doğan, 2014), istatistiksel manidarlık uç değeri olan 0.05'in, uygulanacak karşılaştırma sayısına bölümünün manidarlık sınır değeri olacak şekilde kullanılması (Eral ve Vehid, 2013) olarak ifade edilen Bonferroni düzeltmesi gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızdaki bağımsız değişken grup miktarı üç olduğu için ikili kıyaslamalardaki Bonferroni düzeltmesi kapsamında manidarlık $0.05/3=0.0167$ olarak alınmıştır.

Kendini suçlama alt boyut puanlarındaki yaş değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 20-34 yaş skalasındaki bireyler ile 45 yaş ve üzerindeki bireyler arasında 45 yaş ve üzeri yaş aralığında olan kişilerin lehine; 35-44 yaş aralığındaki bireyler ile 45 yaş ve üzerinde olan bireyler arasında 45 yaş ve üzerindeki aralıkta olan kişilerin lehine manalı bir sonuç bulunmuştur ($U=243,000$; $p<.05$). Bu bilgidен hareketle örneklem grubundaki bireylerin yaş düzeyleri arttıkça kendini suçlama düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Pozitif tekrar odaklanma alt boyut puanlarındaki yaş değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 20-34 yaş aralığındaki bireyler ile 45 yaş ve

üzerindeki bireyler arasında 20-34 yaş aralığında olan bireylerin lehine; 35-44 yaş aralığındaki bireyler ile 45 yaş ve üzerindeki bireyler arasında 35-44 yaş aralığında bulunan bireylerin lehine anlamlı bir sonuç bulunmuştur ($U=226,500$; $p<.05$). Yaş düzeyi arttıkça pozitif tekrar odaklanma puanlarının düştüğü söylenebilir.

Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği alt boyut puanlarının eğitim durumuna göre bir fark bulunup bulunmadığını saptama maksadıyla yapılan analizlerde, verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz neticeleri Tablo 4.33'te gösterilmiştir.

Tablo 4.33. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini bulmak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Kendini Suçlama	İlköğretim	20	65,75	12,214	2	,002*
	Ortaöğretim	24	59,38			
	Ön lisans ve üstü	57	42,30			
	Toplam	101				
Kabul etme	İlköğretim	20	56,93	4,710	2	,095
	Ortaöğretim	24	59,10			
	Ön lisans ve üstü	57	45,51			
	Toplam	101				
Ruminasyon	İlköğretim	20	66,75	9,530	2	,009*
	Ortaöğretim	24	54,46			
	Ön lisans ve üstü	57	44,02			
	Toplam	101				
Plana tekrar odaklanma	İlköğretim	20	44,08	5,255	2	,072
	Ortaöğretim	24	42,92			
	Ön lisans ve üstü	57	56,83			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Odaklanma	İlköğretim	20	39,43	4,636	2	,098*
	Ortaöğretim	24	49,79			
	Ön lisans ve üstü	57	55,57			
	Toplam	101				
Bakış Açısına Yerleştirme	İlköğretim	20	46,43	,893	2	,640
	Ortaöğretim	24	54,73			
	Ön lisans ve üstü	57	51,04			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme	İlköğretim	20	40,23	9,561	2	,008*
	Ortaöğretim	24	41,27			
	Ön lisans ve üstü	57	58,88			
	Toplam	101				
Felaketleştirme	İlköğretim	20	63,08	10,950	2	,004*
	Ortaöğretim	24	60,88			
	Ön lisans ve üstü	57	42,61			
	Toplam	101				
Diğerlerini Suçlama	İlköğretim	20	52,63	7,007	2	,050
	Ortaöğretim	24	63,71			
	Ön lisans ve üstü	57	45,08			
	Toplam	101				

*p<.05

Tablo 4.33 incelendiğinde, örneklem grubunu meydana getiren kişilerin Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği'nden elde ettikleri total puanların ve alt boyutlarına ait puanların eğitim durumu bağımsız değişkenine göre manalı bir fark bulunup bulunmadığını saptamak amacıyla non-parametrik Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda, ölçeğin kabul etme, plana tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme ve başkalarını suçlama alt boyut puanlarında, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel anlamda manalı çıkmamıştır ($\chi^2=4,710$; $\chi^2=5,255$; $\chi^2=4,636$; $\chi^2=,893$; $\chi^2=7,007$; $p>.05$). Buna karşın, pozitif tekrar odaklanma, kendini suçlama, ruminasyon, pozitif tekrar gözden geçirme, felaketleştirme puanlarında grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel anlamda manalı bulunmuştur ($\chi^2=12,214$; $\chi^2=9,955$; $\chi^2=9,955$; $\chi^2=9,955$; $\chi^2=9,955$; $\chi^2=9,955$; $p<.05$).

Kruskal Wallis-H testi ortaya çıkan anlamlı sonuca yönelik farklılığın hangi alt gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Buna yönelik herhangi bir analiz yöntemi bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U analizi gerçekleştirilmiştir. Grup sayılarının ikili kombinasyonları ile karşılaştırma yapılmaktadır (Eral ve Vehid, 2013) bununla birlikte aynı anda yapılan çoklu kıyaslamalarda 1. tür hata durumunun kontrolünde (Doğan ve Doğan, 2014), istatistiksel manidarlık uç değeri olan 0.05'in, uygulanacak karşılaştırma sayısına bölümünün manidarlık sınır değeri olacak şekilde kullanılması (Eral ve Vehid, 2013) olarak ifade edilen Bonferroni düzeltmesi gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızdaki bağımsız değişken grup miktarı üç olduğu için ikili kıyaslamalardaki Bonferroni düzeltmesi kapsamında manidarlık $0.05/3=0.0167$ olarak alınmıştır.

Kendini suçlama ve ruminasyon alt boyut puanlarındaki eğitim durumu değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda ilköğretim mezunu bireyler ile ön lisans ve üzeri mezunu olan bireyler arasında ilköğretim mezuniyeti olan bireylerin lehine manalı bir sonuç bulunmuştur ($U=296,00$; $U=323,00$; $p<.05$). İlköğretim mezunu olan bireylerin kendini suçlama ve ruminasyon puanlarının ön lisans ve üzeri mezunu olanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Pozitif tekrar gözden geçirme alt boyut puanlarındaki eğitim durumu değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda, ilköğretim mezunu bireyler ile önlisans ve önlisans üzeri mezunu olan bireyler arasında önlisans ve üzeri mezuniyeti olan bireylerin lehine ($U=354,50$; $p<.05$); ortaöğretim mezunu bireyler ile ön lisans ve üzeri mezunu olan bireyler arasında önlisans ve üzeri mezuniyeti olan bireylerin lehine manalı bir sonuç bulunmuştur ($U=450,50$; $p<.05$). Önlisans ve üzeri mezuniyeti olanların pozitif tekrar gözden geçirme puanlarının ortaöğretim ve ilköğretim mezunu olan bireylere oranla daha fazla olduğu ifade edilebilir.

Felaketleştirme alt boyut puanlarındaki eğitim durumu değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda, ilköğretim mezunu bireyler ile ön lisans ve üzeri mezunu olan bireyler arasında ilköğretim mezuniyeti olan bireylerin lehine ($U=334,00$; $p<.05$); ortaöğretim mezunu bireyler ile ön lisans ve üzeri mezunu olan bireyler arasında ortaöğretim olan bireylerin lehine manalı sonuç bulunmuştur ($U=441,50$; $p<.05$). İlköğretim ve ortaöğretim mezunu olan kişilerin felaketleştirme alt boyut puanlarının önlisans ve üzeri mezuniyeti olanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Örneklem grubunun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği toplam puanlarının doğduğu yer değişkeni açısından değişip değişmediğini bulmak amacıyla yapılan analizlerde, verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz sonuçları Tablo 4.34'te verilmiştir.

Tablo 4.34. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin doğduğu yer değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak maksadıyla Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Kendini Suçlama	Köy-Kasaba	22	59,36	6,678	2	,035
	İlçe	31	57,18			
	Büyükşehir	48	43,18			
	Toplam	101				
Kabul etme	Köy-Kasaba	22	60,77	4,960	2	,084
	İlçe	31	53,74			
	Büyükşehir	48	44,75			
	Toplam	101				
Ruminasyon	Köy-Kasaba	22	60,50	8,206	2	,017*
	İlçe	31	57,61			
	Büyükşehir	48	42,38			
	Toplam	101				
Plana tekrar odaklanma	Köy-Kasaba	22	40,57	3,614	2	,164
	İlçe	31	54,37			
	Büyükşehir	48	53,60			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Odaklanma	Köy-Kasaba	22	36,11	9,189	2	,010*
	İlçe	31	49,71			
	Büyükşehir	48	58,66			
	Toplam	101				
Bakış Açısına Yerleştirme	Köy-Kasaba	22	51,48	,012	2	,994
	İlçe	31	51,15			
	Büyükşehir	48	50,69			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme	Köy-Kasaba	22	39,84	4,185	2	,123
	İlçe	31	55,16			
	Büyükşehir	48	53,43			
	Toplam	101				
Felaketleştirme	Köy-Kasaba	22	63,57	5,426	2	,066
	İlçe	31	49,23			
	Büyükşehir	48	46,39			
	Toplam	101				
Diğerlerini Suçlama	Köy-Kasaba	22	61,48	4,532	2	,104
	İlçe	31	44,26			
	Büyükşehir	48	50,55			
	Toplam	101				

*p<.05

Tablo 4.34 incelendiğinde, örneklem grubunu meydana getiren bireylerin Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği'nden aldıkları alt boyutlarına ait puanlarındaki doğduğu yer bağımsız değişkenine göre anlamlı bir fark bulunup

bulunmadığını tespit etmek maksadıyla non-parametrik Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır.

Analiz sonucunda, ölçeğin kendini suçlama, kabul etme, plana tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, pozitif tekrar gözden geçirme, felaketleştirme ve diğerlerini suçlama alt boyut puanlarında, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan manalı bulunmamıştır ($\chi^2=6,678$; $\chi^2=4,960$; $\chi^2=3,614$; $\chi^2=,012$; $\chi^2=4,185$; $\chi^2=5,426$; $\chi^2=4,532$; $p>.05$). Buna karşın, ruminasyon, pozitif tekrar odaklanma puanlarında grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan manalı bulunmuştur ($\chi^2=8,206$; $\chi^2=9,189$; $p<.05$).

Kruskal Wallis-H testi ortaya çıkan anlamlı sonuca yönelik farklılığın hangi alt gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Buna yönelik herhangi bir analiz yöntemi bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U analizi gerçekleştirilmiştir. Grup sayılarının ikili kombinasyonları ile karşılaştırma yapılmaktadır (Eral ve Vehid, 2013) bununla birlikte aynı anda yapılan çoklu kıyaslamalarda 1. tür hata durumunun kontrolünde (Doğan ve Doğan, 2014), istatistiksel manidarlık uç değeri olan 0.05'in, uygulanacak karşılaştırma sayısına bölümünün manidarlık sınır değeri olacak şekilde kullanılması (Eral ve Vehid, 2013) olarak ifade edilen Bonferroni düzeltmesi gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızdaki bağımsız değişken grup miktarı üç olduğu için ikili kıyaslamalardaki Bonferroni düzeltmesi kapsamında manidarlık $0.05/3=0.0167$ olarak alınmıştır.

Ruminasyon alt boyut puanlarındaki doğduğu yer değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda, ilçede doğan bireyler ile büyükşehirde doğan bireyler arasında ilçede doğan bireylerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U=1475,50$; $p<.05$). Ruminasyon puanlarının ilçede doğanlarda büyükşehirde doğanlara oranla fazlaştığı ifade edilebilir.

Pozitif tekrar gözden geçirme alt boyut puanlarındaki doğduğu yer değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda, köy-kasabada doğan bireyler ile büyükşehirde doğan bireyler arasında köy-kasabada doğan bireylerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U=354,50$; $p<.05$). Pozitif tekrar gözden geçirme puanlarının köy-kasabada doğanlarda büyükşehirde doğanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Örneklem grubunun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği alt boyut puanlarının yaşadığı yer değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için yapılan analizlerde, bağımsız değişkene ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n < 30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz sonuçları Tablo 4.35’te verilmiştir.

Tablo 4.35. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin yaşadığı yer değişkenine göre bir fark olup olmadığını anlamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Kendini Suçlama	Köy-Kasaba	4	75,13	8,590	2	,014*
	İlçe	23	62,70			
	Büyükşehir	74	46,06			
	Toplam	101				
Kabul etme	Köy-Kasaba	4	68,63	3,402	2	,182
	İlçe	23	57,54			
	Büyükşehir	74	48,01			
	Toplam	101				
Ruminasyon	Köy-Kasaba	4	68,75	3,591	2	,166
	İlçe	23	57,80			
	Büyükşehir	74	47,93			
	Toplam	101				
Plana tekrar odaklanma	Köy-Kasaba	4	66,25	2,145	2	,342
	İlçe	23	55,70			
	Büyükşehir	74	48,72			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Odaklanma	Köy-Kasaba	4	61,63	1,483	2	,476
	İlçe	23	45,48			
	Büyükşehir	74	52,14			
	Toplam	101				
Bakış Açısına Yerleştirme	Köy-Kasaba	4	70,75	1,934	2	,380
	İlçe	23	50,61			
	Büyükşehir	74	50,05			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme	Köy-Kasaba	4	54,25	2,397	2	,302
	İlçe	23	59,00			
	Büyükşehir	74	48,34			
	Toplam	101				
Felaketleştirme	Köy-Kasaba	4	51,75	,096	2	,953
	İlçe	23	49,35			
	Büyükşehir	74	51,47			
	Toplam	101				
Diğerlerini Suçlama	Köy-Kasaba	4	43,75	2,971	2	,248
	İlçe	23	42,87			
	Büyükşehir	74	53,92			
	Toplam	101				

*p<.05

Tablo 4.35 incelendiğinde, örneklem grubunu meydana getiren bireylerin Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği'nden aldıkları alt boyutlarına ait puanlarındığı yeri bağımsız değişkenine göre manalı bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için non-parametrik Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır.

Analiz neticesinde, ölçeğin pozitif tekrar odaklanma, kabul etme, ruminasyon, plana tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, pozitif tekrar gözden geçirme, felaketleştirme ve diğerlerini suçlama alt boyut puanlarında, grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($\chi^2=3,402$; $\chi^2=3,591$; $\chi^2=2,145$; $\chi^2=1,483$; $\chi^2=1,934$; $\chi^2=2,397$; $\chi^2=,096$; $\chi^2=2,791$; $p>.05$). Buna karşın, kendini suçlama puanlarında grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan manalı çıkmıştır ($\chi^2=8,590$; $p<.05$).

Kruskal Wallis-H testi ortaya çıkan anlamlı sonuca yönelik farklılığın hangi alt gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Buna yönelik herhangi bir analiz yöntemi bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U analizi gerçekleştirilmiştir. Grup sayılarının ikili kombinasyonları ile karşılaştırma yapılmaktadır (Eral ve Vehid, 2013) bununla birlikte aynı anda yapılan çoklu kıyaslamalarda 1. tür hata durumunun kontrolünde (Doğan ve Doğan, 2014), istatistiksel manidarlık uç değeri olan 0.05'in, uygulanacak karşılaştırma sayısına bölümünün manidarlık sınır değeri olacak şekilde kullanılması (Eral ve Vehid, 2013) olarak ifade edilen Bonferroni düzeltmesi gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızdaki bağımsız değişken grup miktarı üç olduğu için ikili kıyaslamalardaki Bonferroni düzeltmesi kapsamında manidarlık $0.05/3=0.0167$ olarak alınmıştır.

Kendini suçlama alt boyut puanlarındaki yaşadığı yer değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda, ilçede doğan bireyler ile büyükşehirde doğan bireyler arasında ilçede doğan bireylerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U=571,50$; $p<.05$). Kendini suçlama puanlarının ilçede doğanlarda büyükşehirde doğanlara oranla fazlalık gösterdiği ifade edilebilir.

Örneklem grubunun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği alt boyut puanlarının yaşadığı yer değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan analizlerde, bağımsız değişkene ait iki alt grup olması ve alt gruplarında

otuzdan az veri olması nedeniyle ($n < 30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Mann Whitney U testi uygulanmış analiz neticeleri Tablo 4.36’da verilmiştir.

Tablo 4.36. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin evlenme yaşı değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini anlamak için Mann Whitney U analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	P
Kendini Suçlama	17-25 yaş	80	51,36	4109,00			
	26 yaş ve üzeri	21	49,62	1042,00	811,00	-,244	,807
	Toplam	101					
Kabul etme	17-25 yaş	80	50,14	4011,50			
	26 yaş ve üzeri	21	54,26	1139,50	771,50	-,577	,564
	Toplam	101					
Ruminasyon	17-25 yaş	80	51,40	4112,00			
	26 yaş ve üzeri	21	49,48	1039,00	808,00	-,270	,787
	Toplam	101					
Plana tekrar odaklanma	17-25 yaş	80	49,33	3946,50			
	26 yaş ve üzeri	21	57,36	1204,50	706,50	1,123	,262
	Toplam	101					
Pozitif Tekrar Odaklanma	17-25 yaş	80	48,28	3862,00			
	26 yaş ve üzeri	21	61,38	1289,00	622,00	1,842	,066
	Toplam	101					
Bakış Açısına Yerleştirme	17-25 yaş	80	49,56	3965,00			
	26 yaş ve üzeri	21	56,48	1186,00	725,00	-,971	,331
	Toplam	101					
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme	17-25 yaş	80	49,96	3996,50			
	26 yaş ve üzeri	21	54,98	1154,50	756,50	-,702	,483
	Toplam	101					
Felaketleştirme	17-25 yaş	80	51,12	4089,50			
	26 yaş ve üzeri	21	50,55	1061,50	830,50	-,080	,936
	Toplam	101					
Diğerlerini Suçlama	17-25 yaş	80	51,81	4144,50			
	26 yaş ve üzeri	21	47,93	1006,50	775,50	-,544	,587
	Toplam	101					

Tablo 4.36 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği’nden alınan puanların evlenme yaşı değişkenine göre manalı farklar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi amacıyla non-parametrik Mann Whitney U analiz uygulanmıştır. Kendini suçlama, kabul etme, Ruminasyon, plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, pozitif tekrar gözden geçirme, felaketleştirme ve başkalarını suçlama alt boyutlarından alınan puanlarda grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($U=811,00$; $U=771,50$; $U=808,00$; $U=706,50$; $U=622,00$;

$U=725,00$; $U=756,50$; $U=830,50$; $U=775,50$; $p>.05$).

Örneklem grubunun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği alt boyut puanlarının evlilik senesi değişkeni yönünden farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için yapılan analizlerde, bağımsız değişkene ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz neticeleri Tablo 4.37’de verilmiştir.

Tablo 4.37. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin evlilik yılı değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini bulmak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Kendini Suçlama	1-9 yıl	30	46,25	5,497	2	,064
	10-19 yıl	42	47,01			
	20 yıl ve üzeri	29	61,69			
	Toplam	101				
Kabul etme	1-9 yıl	30	42,63	3,584	2	,167
	10-19 yıl	42	53,81			
	20 yıl ve üzeri	29	55,59			
	Toplam	101				
Ruminasyon	1-9 yıl	30	40,47	5,970	2	,051
	10-19 yıl	42	53,76			
	20 yıl ve üzeri	29	57,90			
	Toplam	101				
Plana tekrar odaklanma	1-9 yıl	30	54,22	4,456	2	,108
	10-19 yıl	42	55,35			
	20 yıl ve üzeri	29	41,38			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Odaklanma	1-9 yıl	30	56,75	2,102	2	,350
	10-19 yıl	42	50,44			
	20 yıl ve üzeri	29	45,86			
	Toplam	101				
Bakış Açısına Yerleştirme	1-9 yıl	30	53,68	4,709	2	,095
	10-19 yıl	42	55,83			
	20 yıl ve üzeri	29	41,22			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme	1-9 yıl	30	52,90	3,894	2	,143
	10-19 yıl	42	55,74			
	20 yıl ve üzeri	29	42,17			
	Toplam	101				
Felaketleştirme	1-9 yıl	30	48,27	4,475	2	,107
	10-19 yıl	42	46,35			
	20 yıl ve üzeri	29	60,57			
	Toplam	101				
Diğerlerini Suçlama	1-9 yıl	30	52,90	1,258	2	,533
	10-19 yıl	42	55,74			
	20 yıl ve üzeri	29	42,17			
	Toplam	101				

Tablo 4.37 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği'nden alınan puanların evlilik yılı değişkenine göre manalı farklar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi maksadıyla non-parametrik Kruskal Wallis H analizi uygulanmıştır. Analiz neticesinde, kendini suçlama, kabul etme, Ruminasyon, plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, pozitif tekrar gözden geçirme, felaketleştirme ve başkalarını suçlama alt boyutlarından alınan puanlarda grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($x^2=5,497$; $x^2=3,584$; $x^2=5,970$; $x^2=4,456$; $x^2=2,102$; $x^2=4,709$; $x^2=3,894$; $x^2=4,475$; $x^2=1,258$; $p>.05$).

Örneklem grubunun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği alt boyut puanlarının evlilik sayısı değişkeni açısından fark gösterip göstermediğini anlamak amacıyla yapılan analizlerde, bağımsız değişkene ait alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemleri kullanılmış ve analiz sonuçları Tablo 4.38'de verilmiştir.

Tablo 4.38. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin evlilik sayısı değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını anlamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
Kendini Suçlama	İlk Evlilik	93	49,57	4610,00	239,00	-1,683	,092
	İkinci Evlilik	8	67,63	541,00			
	Toplam	101					
Kabul etme	İlk Evlilik	93	49,98	4648,50	277,50	-1,195	,232
	İkinci Evlilik	8	62,81	502,50			
	Toplam	101					
Ruminasyon	İlk Evlilik	93	49,19	4574,50	203,50	-2,139	,032*
	İkinci Evlilik	8	72,06	576,50			
	Toplam	101					
Plana tekrar odaklanma	İlk Evlilik	93	52,59	4891,00	224,00	-1,870	,061
	İkinci Evlilik	8	32,50	260,00			
	Toplam	101					
Pozitif Tekrar Odaklanma	İlk Evlilik	93	51,70	4808,00	307,00	-,825	,409
	İkinci Evlilik	8	42,88	343,00			
	Toplam	101					
Bakış Açısına Yerleştirme	İlk Evlilik	93	50,90	4733,50	362,50	-,121	,904
	İkinci Evlilik	8	52,19	417,50			
	Toplam	101					
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme	İlk Evlilik	93	52,95	4924,00	191,00	-2,287	,022*
	İkinci Evlilik	8	28,38	227,00			
	Toplam	101					
Felaketleştirme	İlk Evlilik	93	49,34	4589,00	218,00	-1,950	,051
	İkinci Evlilik	8	70,25	562,00			
	Toplam	101					
Diğerlerini Suçlama	İlk Evlilik	93	49,40	4594,00	223,00	-1,887	,059
	İkinci Evlilik	8	69,63	557,00			
	Toplam	101					

* $p<.05$

Tablo 4.38 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği'nden alınan puanların evlilik sayısı değişkenine göre manalı farklar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi amacıyla non-parametrik Mann Whitney U analiz uygulanmıştır. Kendini suçlama, kabul etme, plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, felaketleştirme ve diğerlerini suçlama alt boyutlarından alınan puanlarda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel anlamda manalı bulunmamıştır ($U=239,00$; $U=277,50$; $U=224,00$; $U=307,00$; $U=362,50$; $U=218,00$; $U=223,00$; $p>.05$). Buna karşın Ruminasyon alt boyut puanlarında ikinci evlilik, pozitif tekrar gözden geçirme alt boyut puanlarında ilk evlilik lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($U=203,50$; $U=191,00$; $p<.05$). Buna göre ikinci evliliği olanların ilk evliliği olanlara göre ruminasyon puanlarının daha yüksek olduğu, pozitif tekrar gözden geçirme puanlarının ise daha düşük olduğu söylenebilir.

Örnekleme grubunun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği alt boyut puanlarının evlenme usulü değişkeni açısından fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan analizlerde, alt boyutlarına ait verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle de alt boyutların evlenme usulü değişkenine göre farklılaşmasına yönelik analizlerde non-parametrik analiz yöntemleri kullanılmış ve analiz sonuçları Tablo 4.39'da verilmiştir.

Tablo 4.39. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin evlenme usulü değişkenine göre bir fark ortaya koyup koymadığını anlamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	P
Kendini Suçlama	Görücü Usulü	39	55,14	2150,50			
	Tanışarak	62	48,40	3000,50	1047,50	-1,134	,257
	Toplam	101					
Kabul etme	Görücü Usulü	39	55,45	2162,50			
	Tanışarak	62	48,20	2988,50	1035,50	-1,217	,224
	Toplam	101					
Ruminasyon	Görücü Usulü	39	57,51	2243,00			
	Tanışarak	62	46,90	2908,00	955,00	-1,789	,074
	Toplam	101					
Plana tekrar odaklanma	Görücü Usulü	39	45,51	1775,00			
	Tanışarak	62	54,45	3376,00	995,00	-1,500	,134
	Toplam	101					
Pozitif Tekrar Odaklanma	Görücü Usulü	39	47,83	1865,50			
	Tanışarak	62	52,99	3285,50	1085,50	-,870	,384
	Toplam	101					
Bakış Açısına Yerleştirme	Görücü Usulü	39	49,86	1944,50			
	Tanışarak	62	51,72	3206,50	1164,50	-,313	,754
	Toplam	101					
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme	Görücü Usulü	39	44,87	1750,00			
	Tanışarak	62	54,85	3401,00	970,00	-1,675	,094
	Toplam	101					
Felaketleştirme	Görücü Usulü	39	56,63	2208,50			
	Tanışarak	62	47,46	2942,50	989,50	-1,542	,123
	Toplam	101					
Diğerlerini Suçlama	Görücü Usulü	39	55,88	2179,50			
	Tanışarak	62	47,93	2971,50	1018,50	-1,339	,181
	Toplam	101					

Tablo 4.39 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği'nden alınan puanların evlilik usulü değişkenine göre manalı farklar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi amacıyla non-parametrik Mann Whitney U analiz uygulanmıştır. Kendini suçlama, kabul etme, ruminasyon, plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, pozitif tekrar gözden geçirme, felaketleştirme ve başkalarını suçlama alt boyutlarından alınan puanlarda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan manalı bulunmamıştır ($U=1047,50$; $U=1035,50$; $U=955,00$; $U=995,00$; $U=1085,50$; $U=1164,50$; $U=970,00$; $U=989,50$; $U=1018,50$; $p>.05$).

Örneklem grubunun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği toplam puanlarının ve alt boyut puanlarının çocuk mevcudu değişkeni yönünden fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan analizlerde, bağımsız değişkene ait 4 alt grup bulunması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n < 30$) non-parametrik analiz yöntemleri kullanılmış ve analiz sonuçları Tablo 4.40'da gösterilmiştir.

Tablo 4.40. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin çocuk sayısı değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini bulmak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Kendini Suçlama	Çocuk yok	5	57,00	9,117	3	,028*
	1 çocuk	25	41,44			
	2 çocuk	37	46,19			
	3 çocuk ve üzeri	34	62,38			
	Toplam	101				
Kabul etme	Çocuk yok	5	41,90	3,798	3	,284
	1 çocuk	25	47,54			
	2 çocuk	37	47,45			
	3 çocuk ve üzeri	34	58,75			
	Toplam	101				
Ruminasyon	Çocuk yok	5	42,20	6,491	3	,090
	1 çocuk	25	43,64			
	2 çocuk	37	47,99			
	3 çocuk ve üzeri	34	60,99			
	Toplam	101				
Plana tekrar odaklanma	Çocuk yok	5	48,30	7,553	3	,056
	1 çocuk	25	53,10			
	2 çocuk	37	59,45			
	3 çocuk ve üzeri	34	40,66			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Odaklanma	Çocuk yok	5	60,70	3,252	3	,354
	1 çocuk	25	51,22			
	2 çocuk	37	55,61			
	3 çocuk ve üzeri	34	44,40			
	Toplam	101				
Bakış Açısına Yerleştirme	Çocuk yok	5	60,70	1,772	3	,621
	1 çocuk	25	46,30			
	2 çocuk	37	54,26			
	3 çocuk ve üzeri	34	49,49			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme	Çocuk yok	5	42,90	9,102	3	,028*
	1 çocuk	25	54,14			
	2 çocuk	37	60,08			
	3 çocuk ve üzeri	34	40,00			
	Toplam	101				
Felaketleştirme	Çocuk yok	5	54,90	6,907	3	,075
	1 çocuk	25	46,76			
	2 çocuk	37	44,00			
	3 çocuk ve üzeri	34	61,16			
	Toplam	101				
Diğerlerini Suçlama	Çocuk yok	5	59,80	3,549	3	,314
	1 çocuk	25	47,40			
	2 çocuk	37	47,12			
	3 çocuk ve üzeri	34	56,57			
	Toplam	101				

* $p < .05$

Tablo 4.40 incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan bireylerin Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği'nden aldıkları toplam puanların ve alt boyutlarına ait puanların çocuk sayısı değişkenine göre manalı bir fark bulunup bulunmadığını saptamak amacıyla non-parametrik Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır.

Analiz sonucunda ölçeğin kabul etme, Ruminasyon, plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, felaketleştirme ve diğerlerini suçlama alt boyutlarından elde edilen puanlarda grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($\chi^2=3,798$; $\chi^2=6,491$; $\chi^2=7,553$; $\chi^2=3,252$; $\chi^2=1,772$; $\chi^2=6,907$; $\chi^2=2,747$; $p>.05$). Buna karşın kendini suçlama ve pozitif tekrar gözden geçirme puanlarında grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan manalı bulunmuştur ($\chi^2=9,117$; $\chi^2=9,102$; $p<.05$).

Kruskal Wallis-H testi ortaya çıkan anlamlı sonuca yönelik farklılığın hangi alt gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Buna yönelik herhangi bir analiz yöntemi bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U analizi gerçekleştirilmiştir. Grup sayılarının ikili kombinasyonları ile karşılaştırma yapılmaktadır (Eral ve Vehid, 2013) bununla birlikte aynı anda yapılan çoklu kıyaslamalarda 1. tür hata durumunun kontrolünde (Doğan ve Doğan, 2014), istatistiksel manidarlık uç değeri olan 0.05'in, uygulanacak karşılaştırma sayısına bölümünün manidarlık sınır değeri olacak şekilde kullanılması (Eral ve Vehid, 2013) olarak ifade edilen Bonferroni düzeltmesi gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızdaki bağımsız değişken grup miktarı 4 olduğu için ikili kıyaslamalardaki Bonferroni düzeltmesi kapsamında manidarlık $0.05/4= 0.0125$ olarak alınmıştır.

Kendini suçlama alt boyut puanlarındaki çocuk sayısı değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 1 çocuğu olan bireyler ile 3 ve üzeri çocuğu olan bireyler arasında üç ve üzeri çocuğu olan bireylerin lehine manalı bir sonuç çıkmıştır ($U=242,00$; $p<.05$). Bu duruma nazaran, 3 ve üzeri çocuğu olanların 1 çocuğu olanlara göre kendini suçlama puanlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Pozitif tekrar gözden geçirme alt boyut puanlarındaki çocuk sayısı değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 2 çocuğu olan bireyler ile 3 ve üzeri çocuğu olan bireyler arasında 2 çocuğu olan kişilerin lehine manalı bir sonuç

bulunmuştur ($U=393,00$; $p<.05$). 2 çocuğu olan kişilerin pozitif tekrar gözden geçirme puanlarının 3 ve üzeri çocuğu olanlara oranla fazlalaştığı ifade edilebilir.

Örneklem grubunun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği alt boyut puanlarının çalışma durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini saptamak için yapılan analizlerde, ölçeğin alt boyutlarına ait verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle non-parametrik analiz yöntemi olan Mann Whitney U analizi kullanılmış ve analiz sonuçları Tablo 4.41’de verilmiştir.

Tablo 4.41. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin çalışma durumu değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini anlamak için yapılan Mann Whitney U analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
Kendini Suçlama	Çalışıyor	57	41,60	2371,00	718,00	-3,695	,000*
	Çalışmıyor	44	63,18	2780,00			
	Toplam	101					
Kabul etme	Çalışıyor	57	44,51	2537,00	884,00	-2,549	,011*
	Çalışmıyor	44	59,41	2614,00			
	Toplam	101					
Ruminasyon	Çalışıyor	57	44,72	2549,00	896,00	-2,475	,013*
	Çalışmıyor	44	59,14	2602,00			
	Toplam	101					
Plana tekrar odaklanma	Çalışıyor	57	58,05	3309,00	852,00	-2,767	,006*
	Çalışmıyor	44	41,86	1842,00			
	Toplam	101					
Pozitif Tekrar Odaklanma	Çalışıyor	57	56,81	3238,00	923,00	-2,289	,022*
	Çalışmıyor	44	43,48	1913,00			
	Toplam	101					
Bakış Açısına Yerleştirme	Çalışıyor	57	53,51	3050,00	1111,00	-,989	,323
	Çalışmıyor	44	47,75	2101,00			
	Toplam	101					
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme	Çalışıyor	57	59,14	3371,00	790,00	-3,193	,001*
	Çalışmıyor	44	40,45	1780,00			
	Toplam	101					
Felaketleştirme	Çalışıyor	57	44,08	2512,50	859,50	-2,720	,007*
	Çalışmıyor	44	59,97	2638,50			
	Toplam	101					
Diğerlerini Suçlama	Çalışıyor	57	46,91	2674,00	1021,00	-1,608	,108
	Çalışmıyor	44	56,30	2477,00			
	Toplam	101					

*p<.05

Tablo 4.41 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği'nden alınan alt boyut puanların çalışma durumu değişkenine göre manalı farklar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi amacıyla non-parametrik Mann Whitney U analiz uygulanmıştır. Analiz sonucunda, bakış açısına yerleştirme ve diğerlerini suçlama alt boyutlarından alınan grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($U=1111,00$; $U=1021,00$; $p>.05$). Kendini suçlama, kabul etme, Ruminasyon puanlarında çalışmayanların lehine; plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar odaklanma puanlarında çalışanların lehine; pozitif tekrar gözleme puanlarında çalışanların lehine ve felaketleştirme puanlarında çalışmayanların lehine istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($U=718,00$; $U=884,00$; $U=896,00$; $U=852,00$; $U=923,00$; $U=790,00$; $U=859,50$; $p<.05$). Kendini suçlama, kabul etme, ruminasyon, felaketleştirme düzeylerinin çalışmayanların çalışanlara göre daha yüksek olduğu; plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar odaklanma, pozitif tekrar gözden geçirme düzeylerinin çalışanlarda çalışmayanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Örneklem grubunun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği alt boyut puanlarının gelir değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini saptamak için yapılan analizlerde, bağımsız değişkene ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri elde edilmesi ve verilerin normal dağılım göstermemesi sebebiyle non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz sonuçları Tablo 4.42'de sunulmuştur.

Tablo 4.42. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin gelir değişkenine göre bir fark gösterip göstermediğini bulmak için yapılan Kruskall Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Kendini Suçlama	0-3000 TL	64	57,75	9,478	2	,009*
	3001-5000 TL	22	40,48			
	5001 TL ve üzeri	15	37,63			
	Toplam	101				
Kabul etme	0-3000 TL	64	54,63	2,746	2	,253
	3001-5000 TL	22	43,93			
	5001 TL ve üzeri	15	45,90			
	Toplam	101				
Ruminasyon	0-3000 TL	64	56,60	6,764	2	,034*
	3001-5000 TL	22	39,32			
	5001 TL ve üzeri	15	44,23			
	Toplam	101				
Plana tekrar odaklanma	0-3000 TL	64	47,82	4,074	2	,130
	3001-5000 TL	22	50,91			
	5001 TL ve üzeri	15	64,70			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Odaklanma	0-3000 TL	64	48,77	1,446	2	,485
	3001-5000 TL	22	52,34			
	5001 TL ve üzeri	15	58,57			
	Toplam	101				
Bakış Açısına Yerleştirme	0-3000 TL	64	51,47	,054	2	,973
	3001-5000 TL	22	50,55			
	5001 TL ve üzeri	15	49,67			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme	0-3000 TL	64	47,66	2,911	2	,233
	3001-5000 TL	22	53,68			
	5001 TL ve üzeri	15	61,33			
	Toplam	101				
Felaketleştirme	0-3000 TL	64	55,55	5,134	2	,077
	3001-5000 TL	22	46,77			
	5001 TL ve üzeri	15	37,77			
	Toplam	101				
Diğerlerini Suçlama	0-3000 TL	64	54,17	3,180	2	,204
	3001-5000 TL	22	49,66			
	5001 TL ve üzeri	15	39,43			
	Toplam	101				

*p<.05

Tablo 4.42 incelendiğinde, örnekleme oluşturan grubun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği'nden alınan puanların gelir değişkeni açısından manalı farklar gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi maksadıyla non-parametrik Kruskall Wallis H analizi uygulanmıştır. Analiz neticesinde kabul etme, plana tekrar

odaklanma, pozitif tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, pozitif tekrar gözden geçirme, felaketleştirme ve diğerlerini suçlama alt boyutlarından alınan puanlarda, grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($\chi^2=5,497$; $\chi^2=2,746$; $\chi^2=4,074$; $\chi^2=1,446$; $\chi^2=,054$; $\chi^2=5,134$; $\chi^2=3,180$; $p>.05$). Buna karşın kendini suçlama ve ruminasyon alt boyut puanlarında grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark manalıdır ($\chi^2=9,478$; $\chi^2=6,764$; $p<.05$).

Kruskal Wallis-H testi ortaya çıkan anlamlı sonuca yönelik farklılığın hangi alt gruplardan geldiğini anlamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma metodları uygulanmıştır. Buna yönelik herhangi bir analiz yöntemi bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda sıklıkla kullanılan Mann Whitney-U analizi gerçekleştirilmiştir. Grup sayılarının ikili kombinasyonları ile karşılaştırma yapılmaktadır (Eral ve Vehid, 2013) bununla birlikte aynı anda yapılan çoklu kıyaslamalarda 1. tür hata durumunun kontrolünde (Doğan ve Doğan, 2014), istatistiksel manidarlık uç değeri olan 0.05'in, uygulanacak karşılaştırma sayısına bölümünün manidarlık sınır değeri olacak şekilde kullanılması (Eral ve Vehid, 2013) olarak ifade edilen Bonferroni düzeltmesi gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızdaki bağımsız değişken grup miktarı 4 olduğu için ikili kıyaslamalardaki Bonferroni düzeltmesi kapsamında manidarlık $0.05/4= 0.0125$ olarak verilmiştir.

Kendini suçlama alt boyut puanlarındaki gelir değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 0-3000 TL geliri olan bireyler ile 5000 TL ve üzeri geliri olan bireyler arasında 0-3000 TL geliri olan kişilerin lehine manalı bir sonuç bulunmuştur ($U=285,50$; $p<.05$). Ayrıca 0-3000 TL geliri olan kişiler ile 3001-5000 TL arası geliri olan kişiler arasında 0-3000 TL geliri olan kişilerin lehine manalı bir sonuç bulunmuştur ($U=466,00$; $p<.05$). Gelir durumu düştükçe kendini suçlama düzeylerinin arttığını söyleyebiliriz.

Ruminasyon alt boyut puanlarındaki gelir durumu değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 0-3000 TL geliri olan bireyler ile 3001-5000 TL arası geliri olan bireyler arasında 0-3000 TL geliri olan kişilerin lehine manalı bir sonuç bulunmuştur ($U=466,00$; $p<.05$). Gelir durumu 0-3000 TL olan bireylerin ruminasyon puanları 3001-5000 TL olanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Örneklem grubunun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği alt boyut puanlarının çalışma süresi değişkeni açısından farkın bulunup bulunmadığını saptamak amacıyla

yapılan analizlerde, bağımsız değişkene ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n < 30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi uygulanmış analiz sonuçları Tablo 4.43'te gösterilmiştir.

Tablo 4.43. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin çalışma süresi değişkenine göre bir fark olup olmadığını anlamak için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Kendini Suçlama	0-5 yıl	56	56,92	5,210	2	,074
	6-10 yıl	18	44,22			
	11 yıl ve üzeri	27	43,24			
	Toplam	101				
Kabul etme	0-5 yıl	56	54,48	3,045	2	,218
	6-10 yıl	18	40,72			
	11 yıl ve üzeri	27	50,63			
	Toplam	101				
Ruminasyon	0-5 yıl	56	56,12	4,784	2	,091
	6-10 yıl	18	39,67			
	11 yıl ve üzeri	27	47,94			
	Toplam	101				
Plana tekrar odaklanma	0-5 yıl	56	45,72	5,222	2	,073
	6-10 yıl	18	51,97			
	11 yıl ve üzeri	27	61,30			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Odaklanma	0-5 yıl	56	45,65	4,353	2	,113
	6-10 yıl	18	56,11			
	11 yıl ve üzeri	27	58,69			
	Toplam	101				
Bakış Açısına Yerleştirme	0-5 yıl	56	48,84	,923	2	,630
	6-10 yıl	18	51,17			
	11 yıl ve üzeri	27	55,37			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme	0-5 yıl	56	45,10	5,976	2	,050
	6-10 yıl	18	53,50			
	11 yıl ve üzeri	27	61,57			
	Toplam	101				
Felaketleştirme	0-5 yıl	56	54,43	2,197	2	,333
	6-10 yıl	18	50,31			
	11 yıl ve üzeri	27	44,35			
	Toplam	101				
Diğerlerini Suçlama	0-5 yıl	56	52,71	,995	2	,608
	6-10 yıl	18	52,83			
	11 yıl ve üzeri	27	46,22			
	Toplam	101				

Tablo 4.43 incelendiğinde, örneklem grubunu meydana getiren bireylerin Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği alt boyutlarına dair puanların çalışma süresi değişkenine durumuna bakıldığında manalı fark bulunup bulunmadığını saptamak için non-parametrik Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Çalışmadaki analiz neticesinde kendini suçlama, kabul etme, Ruminasyon, plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, pozitif tekrar gözden geçirme, felaketleştirme ve başkalarını suçlama alt boyutlarından alınan puanlarda, grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($\chi^2=5,210$; $\chi^2=3,045$; $\chi^2=4,784$; $\chi^2=5,222$; $\chi^2=4,353$; $\chi^2=,923$; $\chi^2=5,976$; $\chi^2=2,197$; $\chi^2=,995$; $p>.05$).

Örneklem grubunun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği alt boyut puanlarının eş çalışma konusu değişkenine göre değişip değişmediğini saptamak için yapılan analizlerde, bağımsız değişkene ait alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi kullanılmış ve analiz sonuçları Tablo 4.44’de verilmiştir.

Tablo 4.44. Örneklem grubunun çocukluk çağı travmalarının eş çalışma durumu değişkenine göre bir fark bulunup bulunmadığını saptamak amacıyla uygulanan Mann Whitney U analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
Kendini Suçlama	Çalışıyor	98	50,47	4946,50	95,50	-1,037	,318
	Çalışmıyor	3	68,17	204,50			
	Toplam	101					
Kabul etme	Çalışıyor	98	50,71	4970,00	119,00	-,563	,601
	Çalışmıyor	3	60,33	181,00			
	Toplam	101					
Ruminasyon	Çalışıyor	98	50,53	4952,00	101,00	-,929	,380
	Çalışmıyor	3	66,33	199,00			
	Toplam	101					
Plana tekrar odaklanma	Çalışıyor	98	51,04	5002,00	143,00	-,080	,948
	Çalışmıyor	3	49,67	149,00			
	Toplam	101					
Pozitif Tekrar Odaklanma	Çalışıyor	98	51,94	5090,00	55,00	-1,858	,067
	Çalışmıyor	3	20,33	61,00			
	Toplam	101					
Bakış Açısına Yerleştirme	Çalışıyor	98	51,53	5050,00	95,00	-1,050	,318
	Çalışmıyor	3	33,67	101,00			
	Toplam	101					
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme	Çalışıyor	98	50,85	4983,50	132,50	-,291	,785
	Çalışmıyor	3	55,83	167,50			
	Toplam	101					
Felaketleştirme	Çalışıyor	98	50,52	4951,00	100,00	-,947	,369
	Çalışmıyor	3	66,67	200,00			
	Toplam	101					
Diğerlerini Suçlama	Çalışıyor	98	51,37	5034,50	110,50	-,736	,485
	Çalışmıyor	3	38,83	116,50			
	Toplam	101					

Tablo 4.44 incelendiğinde, örneklem grubunu meydana getiren bireylerin Bilişsel Duygu Durum Düzenleme Ölçeği alt boyutlarına dair puanların eş çalışma durumu değişkenine göre manalı bir fark bulunup bulunmadığını incelemek için non-parametrik Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Analiz sonucunda kendini suçlama, kabul etme, Ruminasyon, plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, pozitif tekrar gözden geçirme, felaketleştirme ve başkalarını suçlama alt boyutlarından alınan puanlarda, grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($U=95,50$; $U=119,00$; $U=101,00$; $U=143,00$; $U=55,00$; $U=132,50$; $U=100,00$; $U=110,50$; $p>.05$).

Örneklem grubunun Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği alt boyut puanlarının eş gelir durum değişkenine dair değişikliğin var olup olmadığını saptamak amacıyla uygulanan analizlerde, bağımsız değişkene ait üç alt grup olması ve alt gruplarında otuzdan az veri olması nedeniyle ($n<30$) non-parametrik analiz yöntemi olan Kruskal Wallis H testi kullanılmış analiz neticeleri Tablo 4.45'te gösterilmiştir.

Tablo 4.45. Örneklem grubunun bilişsel duygu düzenleme düzeylerinin eş gelir değişkeninin durumuna dair bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için uygulanan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Kendini Suçlama	0-3000 TL	26	54,54	,996	2	,608
	3001-5000 TL	36	52,19			
	5001 TL ve üzeri	39	47,54			
	Toplam	101				
Kabul etme	0-3000 TL	26	49,81	,180	2	,914
	3001-5000 TL	36	50,19			
	5001 TL ve üzeri	39	52,54			
	Toplam	101				
Ruminasyon	0-3000 TL	26	53,02	,220	2	,896
	3001-5000 TL	36	51,08			
	5001 TL ve üzeri	39	49,58			
	Toplam	101				
Plana tekrar odaklanma	0-3000 TL	26	56,56	4,674	2	,097
	3001-5000 TL	36	42,61			
	5001 TL ve üzeri	39	55,04			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Odaklanma	0-3000 TL	26	53,79	2,270	2	,321
	3001-5000 TL	36	45,17			
	5001 TL ve üzeri	39	54,53			
	Toplam	101				
Bakış Açısına Yerleştirme	0-3000 TL	26	49,33	4,480	2	,106
	3001-5000 TL	36	44,29			
	5001 TL ve üzeri	39	58,31			
	Toplam	101				
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme	0-3000 TL	26	52,52	3,595	2	,166
	3001-5000 TL	36	43,92			
	5001 TL ve üzeri	39	56,53			
	Toplam	101				
Felaketleştirme	0-3000 TL	26	58,06	3,443	2	,179
	3001-5000 TL	36	52,67			
	5001 TL ve üzeri	39	44,76			
	Toplam	101				
Diğerlerini Suçlama	0-3000 TL	26	49,35	3,626	2	,163
	3001-5000 TL	36	58,13			
	5001 TL ve üzeri	39	45,53			
	Toplam	101				

*p<.05

Tablo 4.45 bakıldığında, çalışmadaki örneklem grubunu meydana getiren kişilerin Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği alt boyutlarına ait puanların eş gelir değişkenine dair manalı fark bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan non-parametrik Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Çalışma neticesinde kendini

suçlama, kabul etme, Ruminasyon, plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, pozitif tekrar gözden geçirme, felaketleştirme ve başkalarını suçlama alt boyutlarından alınan puanlarda, grupların aritmetik ortalamalarındaki fark istatistiki açıdan manalı bulunmamıştır ($\chi^2=5,210$; $\chi^2=3,045$; $\chi^2=4,784$; $\chi^2=5,222$; $\chi^2=4,353$; $\chi^2=,923$; $\chi^2=5,976$; $\chi^2=2,197$; $\chi^2=,995$; $p>.05$).

4.2. Araştırmanın Bağımlı Değişkenleri Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Evlilik Uyumu Ölçeği ve Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği Arasında İlişkinin Var Olup Olmadığını Saptamak Amacıyla Uygulanan Çalışma Neticeleri

Araştırmanın ikinci aşamasında, araştırmanın bağımlı değişkenlerinden Çocukluk Dönemi Travmaları Ölçeği puanları ile Evlilik Uyumu Ölçeği puanları arasında, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları ile Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği puanları arasında, Evlilik Uyumu Ölçeği'nden elde edilen puanlar ile Bilişsel Duygu Düzenleme Yöntemleri Ölçeği'nden elde edilen puanlar içerisinde manidar bir korelasyonun bulunup bulunmadığını saptamak için yapılan analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Yapılacak olan analizin seçilmesinde verilerin normal dağılım gösterip göstermediği bulgusuna dikkat edilerek, analize dahil olan örneklem grubundan alınan verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle non-parametrik yöntem olan spearman sıralama korelasyon analizi yapılmıştır.

Araştırmanın dördüncü alt problemi “*Çocukluk çağı travmaları ile evlilik uyumu arasında bir ilişki var mıdır?*” sorusuna yönelik yapılan analiz sonucu Tablo 4.46’da verilmiştir.

Tablo 4.46. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları ile Evlilikte Uyum Ölçeği puanları içerisindeki korelasyon matrisi

Değişken 1	Değişken 2	N	r	P
Çocukluk Çağı Travmaları Toplam Puan	Evlilikte Uyum	101	,778	,000*
Duygusal İstismar		101	,434	,000*
Fiziksel İstismar		101	,535	,000*
Cinsel İstismar		101	,878	,000*
Duygusal İhmal		101	,694	,000*
Fiziksel İhmal		101	,590	,000*

*p<.05

Tablo 4.46'dan anlaşılacağı üzere, Spearman Sıralama Korelasyon Analizi sonucunda çocukluk çağı travmaları toplam puanları, duygusal istismar ve fiziksel istismar alt boyut puanları, cinsel istismar ve duygusal ihmal alt boyut puanları, fiziksel ihmal alt boyut puanları ile evlilikte uyum toplam puanları arasında, p<.05 düzeyinde olumlu yönde manalı durum olduğu saptanmıştır (r =,778; r =,434; r =,535; r =,878; r =,694; r =,590). Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve alt boyutlarından var olan puanlar arttıkça evlilikte uyum puanlarının arttığı söylenebilir.

Araştırmanın beşinci alt problemi “*Bilişsel duygu durum düzenleme yöntemleri ile evlilikte uyum düzeyleri içerisinde bir ilişki var mıdır?*” sorusuna yönelik yapılan analiz sonucu Tablo 4.47’de verilmiştir.

Tablo 4.47. Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği puanları ve Evlilikte Uyum Ölçeği puanları içerisindeki korelasyon matrisi

Değişken 1	Değişken 2	N	r	P
Kendini Suçlama	Evlilikte Uyum	101	-,345	,000*
Kabul Etme		101	-,413	,000*
Ruminasyon		101	-,371	,000*
Pozitif Tekrar Odaklanma		101	,423	,000*
Plana tekrar odaklanma		101	,438	,000*
Bakış Açısına Yerleştirme		101	,184	,066
Felaketleştirme		101	-,568	,000*
Diğerini Suçlama		101	-,357	,000*
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme		101	,419	,000*

*p<.05

Tablo 4.47’den anlaşılacağı üzere, Spearman Sıralama Korelasyon Analizi sonucunda, pozitif tekrar odaklanma, plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar gözden geçirmede ki alt boyut puanları ile evlilikte uyum toplam puanları arasında $p<.05$ düzeyinde olumlu yönde manalı bir ilişki saptanmıştır ($r = ,423$; $r = ,438$; $r = ,419$). Pozitif tekrar odaklanma, plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar gözden geçirme alt boyut puanları arttıkça evlilikte uyum puanlarının arttığı söylenebilir.

Kendini suçlama, kabul etme, ruminasyon, felaketleştirme, diğerini suçlama alt boyut puanlarında evlilikte uyum toplam puanları içerisinde $p<.05$ düzeyinde olumsuz bir durumda manalı bir ilişki saptanmamıştır ($r = -,345$; $r = -,413$; $r = -,371$; $r = -,568$; $r = -,357$). Kendini suçlama, kendini kabul, ruminasyon, felaketleştirme, diğerini suçlama alt boyut puanları azaldıkça evlilikte uyum puanlarının arttığı söylenebilir.

Buna karşın, bakış açısına yerleştirme alt boyut puanları ile evlilikte uyum genel toplam olan puanlar içerisinde istatistiki olarak manalı bir açıdan elde edilmemiştir ($r = ,184$; $p>.05$).

Araştırmanın altıncı alt problemi “*Bilişsel duygu durum düzenleme stratejileri ile çocukluk dönemi travmaları içerisinde bir ilişki var mıdır?*” sorusuna dönük yapılan araştırma sonucu Tablo 4.48’de sunulmuştur.

Tablo 4.48. Bilişsel Duygu Durum Düzenleme Ölçeği puanları ile Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları arasındaki korelasyon matrisi

Değişken 1	Değişken 2	N	r	P
Kendini Suçlama	Çocukluk Çağı Travmaları	101	,282	,004*
Kabul Etme		101	,315	,001*
Ruminasyon		101	,216	,030*
Pozitif Tekrar Odaklanma		101	-,326	,001*
Plana tekrar odaklanma		101	-,447	,000*
Bakış Açısına Yerleştirme		101	,088	,383
Felaketleştirme		101	,511	,000*
Diğerini Suçlama		101	,542	,000*
Pozitif Tekrar Gözden Geçirme		101	-,428	,000*

* $p<.05$

Tablo 4.48'den anlaşılacağı üzere, Spearman Sıralama Korelasyon Analizi sonucunda, pozitif tekrar odaklanma alt boyutu, plana tekrar odaklanma alt boyutu, pozitif tekrar gözden geçirme alt boyutu puanları ile çocukluk çağı travmalarından elde edilen puanlar arasında istatistiki açıdan $p<.05$ düzeyinde istatistiki açıdan negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = -.326$; $r = -.447$; $r = -.428$). Çocukluk dönemi travmaları puanları arttıkça pozitif tekrar odaklanma, plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar gözden geçirme alt boyut puanları azalmaktadır.

Kendini suçlama, kabul etme, ruminasyon, felaketleştirme, diğerini suçlama alt boyut puanları ve çocukluk çağı travmaları total puanları arasında $p<.05$ düzeyinde pozitif bir yönde manalı bir ilişki elde edilmiştir ($r = .282$; $r = .315$; $r = .216$; $r = .511$; $r = .542$). Çocukluk çağı travmaları puanları arttıkça kendini suçlama, kendini kabul, ruminasyon, felaketleştirme, diğerini suçlama alt boyut puanları artmaktadır.

Buna karşın, bakış açısına yerleştirme alt boyut puanları ile çocukluk dönemi travmaları total puanları içerisinde istatistiki olarak manalı bir ilişki saptanmamıştır ($r = .184$; $p>.05$).

5. TARTIŞMA

Yapılan bu araştırmada evli kadınlar örnekleminde çocukluk dönemi travmalarının ve bilişsel duygu durum düzenlemenin evlilik uyumu üzerindeki etkisi incelenmiştir. Veriler katılımcılara araştırmacının kendisi tarafından yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Yaşları 20 ile 60 aralığında değişen minimum 1 yıldır evli 101 kadından oluşan örneklem grubumuzdan %79,2'si 17-25 yaş aralığında, %20,8'inin 26 yaşın üzerinde evlendiği görülmektedir. Katılımcılardan 93 kişi ilk evliliği olduğunu, 8 kişi ise ikinci evliliğini yaptığını ifade etmiştir. Örneklemden evli kadınların 39'u görücü usulü ile evlendiğini, 62'si ise tanışarak evlendiğini belirtmiştir. Evlilik yılı açısından 30 örneklemin 1-9 yıldır evli olduğu, 42 sinin 10-19 yıldır evli olduğu 29'unun 20 yıl ve daha fazla süredir evli olduğu görülmektedir.

5.1. Evlilik Uyumu Çocukluk Çağı Travmaları Bilişsel Duygu Düzenlemenin Demografik Verilerinin Tartışması

Çalışmamızda çocukluk çağı travmaları toplam puanları çalışan örneklem grubundan çalışmayanlara göre daha yüksek olarak bulgulanmış ve çalışanların duygusal ihmal puanlarının çalışmayanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Literatürde çalışmamızla uyumlu olmayan çalışma sonuçları da mevcuttur. Korkmaz (2019), Yunus Tozan (2019), Abalı (2017) yaptıkları çalışmalarda çocukluk dönemi travmaları ve araştırmadaki çalışma durumu içerisinde herhangi bağlantı olmadığını belirtmişlerdir.

Çocukluk çağı travmaları ve alt boyutlarından evlenme şekline dair alınan puanlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Çalışmamızla paralel bulgulara ulaşan Gülgör (2018) 165 birey üzerinde uyguladığı araştırmada çocukluk dönemi travmalarından alınan puanların evlilik biçimleri durumuna göre değişmediği neticesine varılmıştır. Bu çalışmada çocukluk dönemi travmaları ölçeği genel toplam puanları ve duygusal istismar, fiziksel ihmal alt boyutlarından alınan puanların eğitim durumu düzeyindeki artışla paralellik göstermediği ön lisans ve üstü eğitim

mezun bireylerin çocukluk çağı travma düzeylerinin ortaöğretim mezunu olan bireylere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan farklı olarak Abalı (2017), Akyıl (2019), Yunus Tozan (2019) yaptıkları çalışmalarda çocukluk çağı travmaları düzeyinin, eğitim düzeyine göre farklılık göstermediğini belirtmektedirler.

Sevinç (2021) ise yaptığı çalışmada bizim bulgumuzun tam tersi olarak düşük eğitim düzeyinin oldukça fazla travma ile ilgili olduğunu, eğitim düzeyi düştükçe daha fazla çocukluk çağı travma oranı görüldüğünü vurgulamıştır.

Çalışmamızda, çalışan bireylerin evlilikte uyum düzeylerinin çalışmayan bireylere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bunun en büyük sebebi olarak sosyal hayatta yer almanın kadın ve erkeğin daha fazla sorumluluk paylaşması ve anlayış geliştirmeleri ile beraber evlilik uyumunun arttırıldığı olarak değerlendirilebilir. Bireylerin kendilerini ifade etme yeterliliklerinin gelişmesi ile eşlerin uyumuna katkıda bulunulabilir.

Literatürde bulgumuzu destekleyici sonuçlar mevcuttur. Sezer (2005) ve Tüfekçi-Hoşgör (2013) yaptıkları çalışmada bir işte çalışan veya çalışmayan gruplar içerisindeki farklılıklarda evlilik uyumunun çalışanlar arasında daha yüksek olduğunu vurgulamıştır.

Elde ettiğimiz bulgularda bireylerin evlilik uyumu ölçeğinden aldıkları toplam puanları eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Çalışmamızdaki sonuçla paralel olarak Akar (2005), Fidanoğlu, (2006), Kubilay (2013), Tutarel Kışlak ve Çubukça (2000), Demiray (2006) evlilik uyumu ve eğitim durumlarının düzeyinin ilişkisel bağının var olup olmadığını belirtmişlerdir.

Var olan bu veriye karşın Fışiloğlu (1992), Şendil ve Korkut (2008), Şener ve Terzioğlu (2008), Hoşgör (2013) evlilik uyumunun önemli yordayıcılarından biri olarak eğitim düzeyini göstermiştir. Eğitim düzeyi arttıkça çiftlerin birbirini anlama ve kabul etme düzeylerinin artacağı bunda eşler arasındaki bağı kuvvetlendirip evlilik uyumu düzeyine etki edeceğini belirtmişlerdir. Ortaya konulan bulgularda farklı verilerin elde edilmesinin en büyük nedeni örneklem gruplarındaki bireysel farklılıklar, bölgesel kültür farklılıkları, eşler arasındaki eğitim düzeyinin varlığı olarak düşünülebilir.

Çalışmamızda evlilik biçimi olarak görücü usulü ve tanışarak evlenme arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çalışmamızla paralel sonuçlar Ovalı (2010), Çelik (2006), Kubilay ve Oktan (2015) tarafından elde edilmiştir. Her ne kadar tanışarak evlenme, evlilik uyumunu arttırıcı bir etken olarak görülse de kültürel yapı içerisinde değerlendirildiğinde görücü usulü evliliğin hala yaygın olması da bireylerin kabullenici ve uyum gösterici davrandıklarının işaretidir. Aynı şekilde Zeytinoğlu'da (2013) evlenme biçiminin bireylerin evlilik yaşantılarında anlamlı bir fark oluşturmadığını asıl etkili olan faktörlerin bireylerin birbirlerinden beklentileri olduğunu bulgulamıştır. Tutarel Kışlak ve Çabukça (2000) evlilik uyumunda en önemli faktörleri, evlenme biçiminden çok eşlerin birbirlerine karşı memnuniyet düzeyleri ve eşler arasındaki çatışma düzeyi olduğunu belirtmişlerdir.

Çalışmamızda katılımcıların gelir düzeyine göre evlilik uyumu puanları manalı bir fark göstermemektedir.

Literatürde çalışmamızda ki sonuçla benzer sonuçların bulunduğu çalışmalar mevcuttur. Tutarel Kışlak ve Göztepe (2012)'in dışavurum ile empative evlilik ilişkisi uyumu içerisindeki ilişkiyi araştırdıkları çalışmada ve Karpuz-İlericilerin (2015) evlilik uyumu ilişkisini belirtmede erken dönemde uyumu bozucu şemalar, yakın ilişkilerde bağlanma ve ruhsal travmalarında etkisini incelediği araştırma da benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Evlilikte uyum ve yaş değişken arasındaki korelasyonda 20-34 yaş aralığındaki katılımcıların evlilik uyumlarının yaş aralığı 45'ten fazla olan bireylere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani evlenme yaşı arttıkça evlilik uyum puanlarında artış olmaktadır.

Çalışmamızla paralel olmayan bir sonuçta Yalçın (2014) 41 yaş ve üstü kadınların evlilik içerisindeki uyumlarının 21-30 yaş arasındaki kadınlardan oldukça fazla olduğu görülmektedir.

Genç yaşlardaki katılımcıların erken dönemde, evliliğin çocuk problemleri ve gereksinimlerine odaklı olmaları evlilik sorunlarını arttırdığı ancak ileriki yaşlardaki kadınlarda ise artık çocuklara dair problemlerin daha az görüldüğü ve buna orantılı olarak daha uyumlu bir evlilik yaşantısına sahip olduğu ile ilişkilendirilmiştir.

Bu çalışmada evlilik uyumu ve sahip oldukları mevcut çocuk sayıları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır.

Fıfıloğlu (1992) yaptığı çalışmada bizim çalışmamızda ki sonuca benzer olarak evlilik içerisindeki uyumun sahip olunan mevcut çocuk sayısı ile ilişkili olması açısından değişiklik göstermediğini savunmaktadır. Tutarel Kışlak (1997) çalışmasında benzer bulgulara ulaşmıştır. Yalçın (2014) tarafından yapılan ve evlilik uyumu ile sosyodemografik özellikler arasında ki ilişkilerin incelendiği çalışmanın verilerinde çocuk sayısının evlilik uyumuna etkisinin olmadığı ortaya konulmuştur. Benzer sonuç Tutarel Kışlak ve Çabukça (2002) tarafından elde edilmiş, çocuk sayısının evlilik uyumunda, çocuk sayısının ebeveyn rolünde veya eş olmada herhangi bir değişikliğe neden olmadığı kanısına varılmıştır. Bunun sebebi olarak örneklem grubunun bireysel kişilik yapılarının çocuk sahibi olmaktan etkilenmemesi veya duruma eşlik eden farklı yapısal özellikler olarak gösterilebilir.

Ancak literatürdeki verilerde bu konu ile ilgili farklılıklar görülmektedir. Şener ve Terzioğlu (2002), Taşköprü (2013), Tuzcu (2017), Açık (2008), Spanier et al. (1976) çocukların dünyaya gelmesi ile evli çiftlerin evlilik uyumlarının azaldığı ve çocuk sahibi olmayanlara kıyasla daha az uyum gösterdikleri bulgulanmıştır. Çocuk sahibi olmakla birlikte onlara harcanan zaman ve enerji eşlerin arasındaki paylaşımı ve iletişimi azaltacağı bununla bağlantılı olarak da maddi olarak zorlanan çiftlerin uyumunun azalacağı belirtilmektedir. Aktaş (2009), Kubilay (2013) yaptıkları çalışmalarda sahip olunan çocuk sayısı ile orantılı olarak evlilik uyumunun arttığı çocuğun eşleri yakınlaştırarak evliliği tamamladığı sonucuna varmışlardır. Rıza (2016), 4-5 yaş arası çocuğu olan kişilerin başka kişilere kıyasla oldukça çok fazla evlilik uyumu ve doyumuna mevcut olduğunu bulgulanmıştır.

Araştırmamızdaki bulgularda bilişsel duygu düzenlemenin uyumsuz alt boyutlarında kendini suçlama, kabul etme, ruminasyon, felaketleştirme düzeylerinin çalışmayanlarda çalışanlara oranla daha fazla görülmüştür.

Bulgularımızı destekleyen verilerin Rıza (2016), Yalçın (2014) tarafından ortaya konulduğu görülmektedir. Çalışmayan bireylerin daha fazla uyumsuz duygu durumları yaşadıkları daha fazla ruminasyon davranışları gösterdikleri görülürken çalışanların ise işbirliği kurma, yeni durumlarla çabuk yüzleşebilme ve sorun çözme yeteneklerini geliştirmelerinden dolayı evlilik uyumlarının yüksek olduğunu belirtmektedirler. Aynı şekilde Şentürk (2018) bir işte çalışan bireylerin bilişsel duygu düzenleme davranışlarının bir işte çalışmayan bireylere oranla oldukça fazla olduğunu öne sürmüştür.

Bilişsel duygu düzenlemenin felaketleştirme, kendini suçlama, ruminasyon alt boyutları ve eğitim durumu değişkenine ait değerlendirmede ilköğretim ve ortaöğretim mezunu bireylerde ön lisans ve üzeri mezun olan bireylerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Çalışmamızla paralel olarak Rıza (2016) düşük eğitim seviyesi ile orantılı olarak kişilerin kendilerini suçlama, senaryoyu felaketleştirme ve başkalarını suçlama uyumsuz yöntemleri oldukça fazla kullandıkları neticesine varmıştır. Akyunus İnce (2012) yaptığı çalışmada aynı şekilde strese ve zorlantılı deneyimlere karşı eğitim seviyesi düşük bireylerin eğitimleri yüksek olan bireylerden daha fazla diğerlerini suçlama davranışı gösterdikleri bununla bağlantılı olarak da bağımlılık, pasif agresif, narsistik, antisosyal inançlara sahip oldukları görülmüştür. Düşük eğitilmiş bireylerin yüksek eğitilmiş bireylerle kıyaslandığında daha az uyumlu davranışlar gösterdikleri ortaya konulmuştur.

Çalışmamızda onaylanma, ruminasyon, plan üzerine tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirilen olumlu tekrar gözden geçirme, felaketleştirme veya diğerlerini suçlama var olan alt boyutlarıyla grupların aritmetik yaş ortalamaları ilişkisinin fark istatistiksel açıdan manalı olduğu bulunmamıştır. Kendini suçlama alt boyutlarında ise örneklem grubundaki bireylerin yaş düzeyleri arttıkça kendini suçlama düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Pozitif tekrar odaklanmada yaş düzeyi arttıkça pozitif tekrar odaklanma puanları düşmektedir.

Bilişsel duygu düzenleme ve yaş değişken durumuna bakıldığında başka araştırmalarda bulgularımız Şentürk'ün (2018) yaptığı çalışma ile kısmi olarak benzerlik göstermektedir. Çalışmada 21-30 yaş aralığındaki kişilerin bilişsel duygu düzenleme düzeyleri 31-40 yaş aralığındaki kişilerden daha fazla olduğu bulunmuştur. Rıza (2016) çalışmasında, bulgularımıza yakın olarak yaş değişkeninin bilişsel duygu düzenlemeyi yordamladığını bulgulamıştır.

Çalışmamızda kendini suçlama ve ruminasyon alt boyutlarına dair ulaşılan sonuçta gelir durumu düştükçe bireylerin kendini suçlama ve ruminasyon düzeylerinin arttığı bulunmuştur. Gelir seviyesinin düşük olması ile bağlantılı olarak bireylerin stres seviyelerinin yükseldiği yaşanan duruma bu şekilde cevap verildiği görülmektedir.

Çalışmamızla benzer olarak İşler'in (2018) yaptığı çalışmada bilişsel duygu düzenleme yöntemleri ile gelir durumu açısından manalı bir ilişki içinde var olduğu görülmektedir. Çalışmada yüksek gelir seviyesine sahip bireylerin kabul, yeniden plan yapmaya odaklanma ve olumlu yeniden değerlendirme puanlarının orta ve düşük maddi gelir düzeyine sahip bireylere kıyasla daha yüksek olduğunu ve düşük gelir düzeyine sahip bireylerin ise uyumsuz stratejilerden diğerlerini suçlama puanlarının yüksek olduğunu ifade etmiştir. Bizim bulgumuzdan farklı olarak Hoşgör (2013) ekonomik düzeyin artışı ile evlilik uyumunun arttığı, sahip olunan maddi olanaklarla sosyal yaşantının evlilik uyumuna katkıda bulunduğu ve evliliği güçlendirdiği varsayılmaktadır. Kendilerine ekonomik olarak ortanın üstü gelir seviyesinde algılayan katılımcıların evlilik uyum puanlarının gelirlerini, orta seviyede nitelendiren kişilere göre oldukça daha fazla evlilik ilişkisi uyumuna sahip oldukları görülmüştür.

5.2. Çocukluk Çağı Travmaları İle Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin Tartışılması

Çocukluk dönemi travmaları ve evlilik ilişkisi uyumu içerisinde bir ilişki var mıdır?

Araştırmamızda elde edilen sonuçların en önemlilerinden biri evlilik uyumu yüksek bulunan bireylerin çocukluk çağı travmaları toplam genel puanları duygusal ve fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal ve fiziksel alt boyutlarının ile evlilik içerisindeki uyumu toplam puanları içerisinde olumlu yönde manalı bir ilişki bulunmuş olmasıdır. Bu duruma göre çocukluk dönemi travmaları ölçeği ve alt boyutlarından alınan puanlar arttıkça evlilikte uyum puanlarının arttırdığı söylenebilir.

Çalışmamızdaki bulgu ile benzer sonuca ulaşan Yunus Tozan (2019) evlilik uyumu yüksek olanların çocukluk çağı travmalarının da yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Sonuç olarak çocukluk çağında travma yaşayan bireylerin travmalarını evlilik uyumu üzerinde iyileştirmeye çalıştıklarını belirtmiştir.

Bulgularımızdan farklı olarak Whismann (2006) ve Abalı (2007) yaptıkları çalışmalarda çocukluk dönemi travmaları alt boyutları arasında olan fiziksel ve

duygusal istismarın evlilik uyumu üzerinde yordayıcı etkiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir.

Bu bulguların aksine Maneta et al. (2015) yaptıkları araştırmada duygusal istismar mağdurlarının kendilerinin ve eşlerinin evlilik uyumlarının bu durumdan negatif olarak etkilendiklerini bulgulamışlardır. Sevinç (2021) yaptığı araştırmada geçmişlerinde çocukluk çağı travmalarına sahip olan bireylerin evlilik uyumlarının daha düşük olduğunu, evliliklerin ilerleyen dönemlerinde boşanma oranlarının da buna orantılı olarak yüksek olduğunu belirtmiştir.

Aydınova (2019) çocukluk çağı travmaları ve evlilik uyumunu araştırdığı çalışmada evli bireylerin evlilik uyumları ve çocukluk dönemi travmaları olarak tanımlanan duygusal ihmal ve cinsel ihmal, istismar olguları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, istismar ve ihmal oranları arttıkça evlilik uyumunun düştüğünü bulgulamıştır.

5.3. Bilişsel Duygu Düzenleme ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin Tartışılması

Çalışmamızda bilişsel duygu düzenleme alt boyutlarından olumlu tekrar odaklanma, plan üstüne tekrar odaklanma, olumlu gözden geçirme, alt boyut puanları ve evlilik ilişkisinde uyum toplam genel puanları içerisinde pozitif açıdan anlamlı ilişki olduğu kanısı bulunmuştur. Bu alt boyut puanlarının artması ile birlikte evlilik uyumunda artış gözlemlenmiştir. Kendini suçlama, kabul etme, ruminasyon, felaketleştirme, diğerini suçlama alt boyut puanları azaldıkça evlilik uyum puanlarında artış olduğu görülmüştür.

Garnefski et al. (2002) kendini suçlama, felaketleştirme, olumlu yerden odaklanmanın ilişkisel duygu düzenlemede anlamlı ve belirleyici rolü olduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırmada özellikle kadınların felaketleştirme, kendini suçlama ve olumlu yeniden odaklanma davranışlarının daha fazla kullandıkları görülmektedir.

Bloch et al. (2014) duygu düzenleme ve evlilik uyumu üzerine yaptıkları araştırmada duygu durum düzenleme ile evlilik uyumu içerisinde anlamlı ilişkinin var olduğu ve uyumsuz duyguların evlilik uyumuna negatif yönde etki ettiği yönünde sonuçlara ulaşmışlardır.

Bulgularımızla benzer sonuçların ortaya konulduğu Rıza (2016) yaptığı çalışmada felaketleştirme senaryosu, bireyin kendini suçlama, diğerlerini suçlama, ruminasyon vb. uyumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin evlilik uyumu üzerinde negatif etkiye neden olduğunu belirtmiştir. Bireylerin bilişsel duygu düzenleme stratejilerinde farklılıklar bulunabilmektedir. Buna neden olan faktörler olarak insanların bireysel, sosyal, bilişsel ve duygusal açıdan farklılıklar barındırmaları gösterilmektedir (Çelik ve Kocabıyık, 2014). Hamamcı (2005) evli bireylerle yaptığı araştırmada fonksiyonel olmayan ilişki inançları ile evlilik uyumu ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Ortaya çıkan bulgular bizim bulgularımızı destekler nitelikte olup işlevsel olmayan ilişki inançlarına sahip bireylerin evlilik uyumlarının düşük olduğu, evlilik uyumu yüksek olanların ise daha fazla işlevsel inançlara sahip olduğudur.

Erok (2013) yaptığı çalışmalarla evlilikte yaşanan çatışmanın yüksekliği ile orantılı olarak bireylerin bilişsel çarpıtmalarının fazla görüldüğü ilişkide yakın olmaktan uzak durma, inandırıcı olmayan ilişki beklentisi, akıl okuma gibi olumsuz davranışların yaygınlığını bulgulamıştır. Benzer şekilde Taycan ve Kuruoğlu (2014) yaptıkları çalışmada; evlilik sorunları yaşayan çiftlerde kadınların daha fazla kaygı ve kaçınma davranışları gösterdikleri, eşlerini daha az güvenilir bulduklarını, bu davranışların evlilik uyumunu zedeleyici etkiye neden olduğunu belirtmişlerdir.

5.4. Bilişsel Duygu Düzenleme ve Çocukluk Çağı Travmaları Arasındaki İlişkinin Tartışılması

Araştırmamızın alt boyutlarından olan bilişsel duygu düzenleme stratejileri ve çocukluk dönemi travmaları içerisinde bir ilişki mevcut mudur?

Analiz sonuçlarında, çocukluk dönemi travmaları toplam puanları ile bilişsel duygu düzenleme alt boyutları olumlu tekrar odaklanma, plan üzerine tekrar odaklanma, olumlu tekrar gözden geçirme ilişkisi içinde olumlu yönde manalı bir ilişki saptanmıştır. Çocukluk dönemi travmaları puanları arttıkça olumlu tekrar odaklanma, plan üzerine tekrar odaklanma, olumlu tekrarı gözden geçirme alt puanları azalmaktadır. Bununla birlikte çocukluk çağı travmaları toplam puanları arttıkça bilişsel duygu düzenleme, bireyin kendisini suçlama, onaylama, ruminasyon, felaketleştirme, diğerine suçlama alt boyut puanları da artmaktadır. Çalışmamızda

ortaya çıkan bulgular, bireylerin çocukluk çağında uğradıkları travma yaşantılarının duygu düzenleme becerilerini olumsuz olarak etkilediğini göstermektedir.

Bu sonuç Garnefski et al. (2001) duyguların bilişler aracılığıyla değerlendirilip düzenlendiği savıyla aynı paraleldedir. Literatürde bulgularımızı destekleyen çalışmalar mevcuttur. Peters and Range (1996) bir veya daha fazla cinsel istismara uğradığını belirten kadınlarla yapılan çalışmada kendini suçlama ve ruminasyon davranışlarını gösterdikleri bununla bağlantılı olarak intihar davranışlarına meyilli olduklarını ortaya koymuşlardır. Raes and Hermann (2006) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda da ruminasyon ve duygusal istismar açısından manalı ilişkinin mevcut olduğu neticesine varılmıştır.

Kraaij et al. (2008) uğradıkları cinsel istismar sonrası kadınların daha çok kendini suçlama davranışları geliştirdikleri ve bunun sonucunda da depresyon ve travma sonrası stres bozukluğu semptomlarına sahip olduklarını bulgulamışlardır. Burns et al. (2010) yaptıkları çalışmanın bulgularında çocukluk çağında yaşanan cinsel, fiziksel ve duygusal istismar geçmişine sahip bireylerin duygu düzenlemede zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Garnefski et al. (2017) travmatik yaşantılar bireysel duygu düzenleme stratejileri ve somatik şikâyetler üzerine yaptıkları araştırmanın sonucunda bulgularımızla benzer olarak geçmişteki travmanın etkilerinin uyumsuz negatif duygular olan bireyin ve başkalarını suçlama, onaylama, ruminasyon ile felaketleştirme duygularını arttırdığı olumlu yeniden değerlendirme gibi olumlu duyguları da azalttığı sonucuna ulaşmışlardır. Wolfe et al. (2001) çocukluk çağında istismara maruz kalmanın bireylerin ileriki dönemlerde duygu düzenlemede güçlükler yaşadıklarını ve uyum sorunları ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Huh et al. (2017) depresyon hastaları ile yaptıkları çalışmada, çalışmamızda ki bulgular ile benzerlik gösteren çocukluk dönemi travmaları ile adaptif olmayan bilişsel duygu durum düzenleme yöntemleri arasında istatistiki olarak yüksek bir ilişkinin olduğunu; çocukluk dönemi travmaları geçmişine sahip bireylerin kendilerini suçlama ve başkalarını suçlama, ruminasyon, senaryoyu felaketleştirme gibi aktif olmayan bilişsel duygu düzenleme stratejileri kullandıkları bulgularına ulaşmışlardır.

Garnefski and Kraaij (2006) ergen, yetişkin, yaşlı bireyler ve psikiyatri hastalarından oluşan örneklem üzerinde yaptıkları araştırmada en fazla uyumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejilerini kullanan grubun psikiyatri hastaları olduğu görülmüş özellikle felaketleştirme, ruminasyon ve pozitif yeniden değerlendirme alt boyutlarının düşük olmasının depresyonla güçlü bir bağının olduğu belirlenmiştir.

Nolen-Hoeksema (2001) yaptığı çalışmada kadınların duygusal yapıları dolayısıyla duygusal deneyimlere daha fazla odaklandıkları, sıkıntılı durumlarla aktif bir şekilde yüzleşmek yerine olumsuz duygular üzerine odaklandıkları ve daha fazla uyumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejilerini kullandıklarını bildirmişlerdir. Bulgularımızla paralellik gösteren başka bir çalışmada Moore et al. (2008) tarafından geçmiş yaşantılar da travmaya maruz kalan kadınlar üzerinde yapılmıştır. Katılımcı bireylerin kullandıkları duygu düzenleme stratejileri ve stresle ilişki sıklıklarının ölçüldüğü çalışmada karşılaştıkları olayların anlamını yeniden değerlendirip duyguların yeniden düzenleyenlerin daha az psikolojik semptom gösterdikleri, duygularını bastırıp uyumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejileri geliştiren bireylerin ise daha yüksek oranda psikolojik semptoma sahip oldukları görülmektedir.

Alpay ve ark., (2017) çocukluk çağında istismar ve ihmal yaşantısı ile TSSB belirtileri arasında duygu düzenleme güçlüklerinin kısmi aracı rolü olduğunu bulgulamıştır. Duygulardan kaçınma ve kabullenmeme benzeri uygun olmayan duygu düzenleme yöntemlerinin travmatik durum ile ilgili duygunun işlenmesini engellediği bununla bağlantılı olarak uyum problemleri yaşandığını belirtmişlerdir. Zoroğlu ve ark., (2001) travma yaşamış bireylerde kendini suçlama ve yargılama davranışlarının çok görüldüğünü ve bununla bağlantılı olarak Kendine zarar verme ve intihar davranışlarının yaygınlığını vurgulamışlardır.

6. SONUÇLAR

Çocukluk çağı travmaları ve bilişsel duygu düzenlemenin kadınlardaki evlilik uyumuna etkisinin incelendiği çalışmamızda aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

Duygusal istismar alt boyut puanlarındaki yaş değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 35-44 yaş aralığındaki bireylerin duygusal istismar alt boyut puanlarının 45 yaş ve üzeri olanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Fiziksel istismar alt boyut puanlarında 35-44 yaş aralığındaki bireylerin fiziksel istismar alt boyut puanlarının 20-34 yaş aralığında olanlara göre daha yüksek olduğu, duygusal ihmal alt boyut puanlarında 35-44 yaş aralığındaki bireylerin duygusal ihmal alt boyut puanlarının 45 yaş ve üzeri olanlara göre daha yüksek olduğu, çocukluk çağı travmaları ölçeği toplam puanlarındaki yaş değişkeninde 35-44 yaş aralığındaki bireylerin çocukluk çağı travmaları toplam puanlarının 45 yaş ve üzeri olanlara göre daha yüksek olduğu bulgulanmıştır.

Duygusal istismar alt boyut puanlarında ki eğitim durumu değişkeni ikili karşılaştırma sonucunda önlisans ve üzeri eğitim seviyesine sahip bireylerin duygusal istismar alt boyut puanlarının ortaöğretim mezunu olanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Fiziksel ihmal alt boyut puanlarında ise ön lisans ve üstü mezun bireylerin fiziksel istismar ve alt boyut puanların ortaöğretim mezunu olanlara göre daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Çocukluk çağı travmaları ölçeği toplam puanlarında eğitim durumu değişikliğinde ön lisans ve üstü mezunu bireylerin çocukluk çağı travmaları toplam puanlarının ortaöğretim mezunu olanlara oranla daha fazla olduğu elde edilmiştir.

Duygusal ihmalin alt boyutundaki puanlarda doğduğu yer değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmada, büyükşehirde doğan bireylerin duygusal ihmal alt boyut puanlarının köy-kasabada doğanlara oranla daha fazla olduğu söylenebilir. Çocukluk çağı travmaları ölçeğinin total puanlarının alt boyutlarına ait puanların yaşadığı yer, bağımsız değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur. Çocukluk çağı

travmaları ölçeği toplam puanların ve alt boyutların evlenme yaşı değişkenine göre manalı bir fark ortaya çıkarmadığı bulunmuştur.

Fiziksel ihmal alt boyut puanlarındaki evlilik yılı değişkenin ikili grup karşılaştırılması sonucunda 10-19 yıldır evli olan bireylerin 1-9 yıldır evli olanlara göre fiziksel ihmal alt boyut puanları daha yüksek bulunmuştur. Fiziksel ihmal alt boyut puanlarının ilk evliliği olan bireylerde ikinci evliliği yapan bireylere nazaran daha fazla bulunmuştur.

Çocukluk çağı travmaları ve alt boyutlarından alınan puanlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Duygusal ihmal alt boyut puanlarında 1 çocuğu olan bireylerin 3 ve üzeri çocuğu olanlara göre duygusal ihmal alt boyut puanlarının daha fazla olduğu ifade edilebilir.

Çocukluk çağı travmaları total puanın da örneklem grubu oluşturan bireyler de çalışanların ölçekten aldıkları toplam puanlarının çalışmayanlara oranla daha fazla olduğu, çalışanların duygusal ihmal puanlarının çalışmayanlara oranla daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Gelir durumu 5001 TL ve üzerinde olan bireylerin fiziksel ihmal alt boyut puanlarının 0-3000 TL olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Evlilikte uyum puanlarındaki yaş değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırmalarda 20-34 yaş aralığındaki bireylerin evlilikte uyum düzeylerinin 45 yaş üzerindeki bireylere nazaran daha fazla olduğu bulunmuştur.

Bireylerin evlilikte uyum ölçeğinden aldıkları toplam puanların eğitim durumu bağımsız değişkene göre aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan manalı bulunmamıştır.

Örneklem grubunun evlilikte uyum düzeylerinin ölçek toplam puanı ile doğduğu ve yaşadığı yer, evlenme yaşı, evlilik yılı, evlilik sayısı, evlilik usulü, çocuk sayısı, çalışma süresi, eş gelir değişkeni bağımsız değişkenleri ile arasındaki aritmetik fark anlamlı bulunmamıştır.

Örneklem grubunu oluşturan bireylerde çalışan bireylerin evlilikte uyum düzeylerinin çalışmayan bireylere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Evlilikte uyum ölçeğinden alınan puanların eşin çalışma durumuna göre çalışanların evlilikte uyum puanlarının çalışmayanlara oranla daha yüksek olduğu elde edilmiştir.

Evlenme yaşı ve evlilik yılının tüm alt boyutlarında anlamlı fark bulunmamıştır. Evlilik sayısı değişkeninde kendini suçlama, kabul etme,, bakış açısına yerleştirme, plana tekrar odaklanma, facialaştırma ve diğerlerini suçlama alt boyutlarında elde edilen puanlarda da istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Buna karşın ruminasyon alt boyutunda ikinci evliliği olanların, ilk evliliği olanlara göre ruminasyon puanlarının daha yüksek olduğu pozitif tekrar gözden geçirme puanlarının ise daha düşük olduğu bulunmuştur. Evlenme usulü değişkeninde tüm alt boyutlarında farklılık bulunmamıştır.

Çocuk sayısı değişkeninde ruminasyon, plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, felaketleştirme ve başkalarını suçlama alt boyutlarından elde edilen puanlarda grupların aritmetik ortalamalar arasındaki fark manalı çıkmamıştır. Kendini suçlama alt boyutunda 3 ve üzeri çocuğu olanların 1 çocuğu olanlara göre kendini suçlama puanları daha yüksek olduğu pozitif tekrar gözden geçirme alt boyutunda 2 çocuğu olan bireylerin pozitif tekrar gözden geçirme puanlarının 3 ve üzeri çocuğu olanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Çalışma durumu değişkeninde bakış açısına yerleştirme ve diğerlerini suçlama alt boyutlarında anlamlı sonuç bulunmamıştır. Kendini suçlama, kabul etme, ruminasyon, felaketleştirme düzeylerinin çalışmayanlarda, çalışanlara oranla daha yüksek olduğu plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar gözden geçirme, pozitif tekrar odaklanma düzeylerinin çalışanlarda çalışmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Gelir seviyesi değişkeni kendini suçlama ve ruminasyon alt boyutundaki sonuçta gelir durumu değiştiğinde kendini suçlama ve ruminasyon düzeylerinin arttığı görülmektedir. Çalışma yılı, eş çalışma durumu, eş gelir durumu tüm alt boyutlarda anlamlı fark bulunmamıştır.

Bilişsel duygu düzenleme alt boyutları ve demografik verilerin analiz sonucunda ölçeğin kabul etme, ruminasyon, plana tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, pozitif tekrar gözden geçirme, felaketleştirme ve diğerlerini suçlama alt boyutları ile grupların yaş ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan manidar bulunmamıştır.

Kendini suçlama, alt boyut puanlarındaki yaş değişkenine göre yapılan ikili karşılaştırma sonucunda örneklem grubundaki bireylerin yaş düzeyleri arttıkça kendini suçlama düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Pozitif tekrar odaklanma alt boyutunda yaş düzeyi arttıkça pozitif tekrar odaklanma puanlarının düştüğü görülmüştür.

Eğitim düzeyi örneklem grubundaki bireylerin bilişsel duygu düzenleme ölçeğinden aldıkları toplam puanları ve alt boyutlarına ait puanların eğitim durumu, bağımsız değişkenine göre analiz sonucunda ölçeğin kabul etme, tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme ve diğerlerini suçlama alt boyut puanları ve eğitim düzeyi arasındaki farkı anlamlı bulunmamıştır.

Kendini suçlama ve ruminasyon alt boyutları ve eğitim durumu değişkenine dair yapılan değerlendirmede ilköğretim mezunu olan bireylerin kendini suçlama ve ruminasyon puanlarının önlisans ve üzeri mezun olanlara göre daha yüksek olduğu, pozitif tekrar gözden geçirme alt boyutunda önlisans ve üzeri mezun olanların pozitif tekrar gözden geçirme puanlarının ortaöğretim ve ilköğretim mezunu olanlara göre daha yüksek olduğu, felaketleştirme alt boyutunda da ilköğretim ve ortaöğretim mezunu olan bireylerin felaketleştirme alt boyut puanlarının, önlisans ve üzeri mezuniyeti olanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Doğduğu yer bağımsız değişkenine göre ölçeğin kendini suçlama, plana tekrar odaklanma, kabul etme, bakış açısına yerleştirme, pozitif tekrar gözden geçirme, felaketleştirme ve diğerlerini suçlama alt boyutları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Bununla birlikte ruminasyon alt boyut puanlarının ilçede doğanlarda, büyükşehir de doğanlara göre daha yüksek olduğu pozitif tekrar gözden geçirme puanlarının köy ve kasabada doğanlarda büyükşehirde doğanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kabul etme, ruminasyon, plana tekrar odaklanma, pozitif tekrar gözden geçirme, pozitif tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, felaketleştirme ve diğerlerini suçlama alt boyut puanları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır.

Kendini suçlamada anlamlı fark bulunmuştur. Kendini suçlama alt boyut puanlarını ilçede yaşayanlarda, büyükşehirde yaşayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çocukluk çağı travmaları ile evlilik uyumu arasında bir ilişki var mıdır?

Çocukluk çağı travmalarına ait elde edilen toplam puanlar ile duygusal, fiziksel, cinsel istismar ve duygusal ve fiziksel ihmal alt boyutları ile evlilikte uyum total puanları arasında pozitif yönde manalı bir ilişki saptanmıştır. Sonuç olarak çocukluk çağı travmaları ölçeği ve alt boyutlarından alınan puanlar arttıkça evlilikte uyum puanların arttığı bulunmuştur.

Bilişsel duygu düzenleme stratejileri ile evlilikte uyum düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

Analiz sonucunda pozitif tekrar gözden geçirme, pozitif tekrar odaklanma, plana tekrar odaklanma alt boyut puanları ile evlilikte uyum toplam puanları arasında pozitif yönde manalı bir ilişki saptanmıştır. Bu alt boyut puanları arttıkça evlilikte uyum puanları da artmaktadır. Kendini suçlama, kabul etme, ruminasyon, felaketleştirme, diğerini suçlama alt boyut puanları azaldıkça evlilikte uyum puanlarının arttığı söylenebilir. Buna karşın bakış açısına yerleştirme alt boyut puanları ile evlilikte uyum toplam puanları arasında istatistiksel olarak manalı bir ilişki bulunmamıştır.

Bilişsel duygu düzenleme stratejileri ile çocukluk çağı travmaları arasında bir ilişki var mıdır?

Analiz sonucunda pozitif tekrar gözden geçirme, pozitif tekrar odaklanma, plana tekrar odaklanma alt boyut puanları ile çocukluk çağı travmaları total puanları arasında negatif yönde manalı bir ilişki saptanmıştır. Çocukluk çağı travmaları puanları arttıkça pozitif tekrar gözden geçirme, pozitif tekrar odaklanma, plana tekrar odaklanma alt boyut puanları azalmaktadır. Kendini suçlama, kabul etme, ruminasyon, felaketleştirme, diğerini suçlama alt boyut puanları ile çocukluk çağı travmaları total puanlar arasında pozitif yönde manalı bir ilişki saptanmıştır. Çocukluk çağı travmaları puanları arttıkça kendini suçlama, kabul etme, ruminasyon, felaketleştirme, diğerini suçlama alt boyut puanları artmaktadır. Buna karşın bakış açısına yerleştirme alt boy puanları ile çocukluk çağı travmaları total puanları arasında istatistiksel açıdan manalı bir ilişki saptanmamıştır.

7. ÖNERİLER

Bu çalışmanın sonuçlarına dayanarak çocukluk döneminde yaşantılanan travmatik deneyimlerin psikolojik ve sosyal uyum açısından tartışılan bağlamlarda değerlendirilip risk altındaki kişilere yönelik önleyici ve destekleyici uygulamaların hedeflenmesi uygun görülmektedir.

Çocukluk çağı travmatik yaşantılarla ilişkili ruhsal belirtileri olan çocuk ve yetişkinlere yönelik tedavinin planlanmasında duygu düzenleme eğitiminin odak olması sağlanabilir.

Türkiye’de evliliğe hazırlık, anne-baba okulu tarzında isteyen bütün bireylerin katılım sağlayabileceği ve kendilerini geliştirebilecekleri kurslar kurularak evliliğe veyahut çocuk sahibi olmaya hazırlanan eşlere yol göstermesi yaygınlaştırılarak uygulanması katkı sağlayacaktır.

Çocukluk çağı travmalarının sebep olduğu travmatik deneyim ve psikopatolojilerin iyi anlaşılıp bireylerin terapi süreçlerinde bireylerin içsel savunma mekanizmaları ve sağlamlıklarının aktif hale getirilmesi sağlanarak iyi oluş hallerinin desteklenmesi sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Abalı, C.** (2017). *Çocukluk Çağı Travmalarının Evlilik Uyumu ve Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ACE; Adverse Childhood Experiences Study** (2010). *Prevalence of Individual Adverse Childhood Experiences Report*. <http://www.cdc.gov/ace/prevalence.htm>.
- Açık, Ö.** (2008). *Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Akbaş, S., Turla, A., Karabekiroğlu, K., Şenses, A., Karakurt, M. N., Taşdemir, G. N. ve ark.,** (2009). Cinsel İstismara Uğramış Çocuklar. *Adli Bilimler Dergisi*, 8: 24-32.
- Akduman, G. G., Ruban, C., Akduman, B., Korkusuz, İ.** (2005). Çocuk ve Cinsel İstismar, *Adli Psikiyatri Dergisi*, 3: 18-19.
- Akpınar, B. ve Kırhoğlu, M.** (2020). Bazı Değişkenler Açısından Evlilik Uyumunun İncelenmesi ve Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutumunun Evlilik Uyumuna Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 23(2) 736-746.
- Aktaş, S.** (2009). *Eşlerden Birinin Kaygı Düzeyi ile Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Aktepe, E.** (2009). Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı. *Psikiyatriye Güncel Yaklaşımlar*: 1,95-119.
- Aktepe, E., Işık, A., Kocaman, O., Eroğlu, F.Ö.** (2013). Bir Üniversite Hastanesinde Değerlendirilen Cinsel İstismar Mağduru Çocuk ve Ergenlerin Demografik ve Klinik Özellikleri. *New Symposium Journal*: 51(2), 115-120.
- Akyıl, A.** (2019). *Çocukluk Çağı Travmaları, Bilişsel Duygu Düzenleme ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Diyarbakır ve Mardin Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Akyüz, G., Şar, V., Kurgu, N., Doğan, O.** (2005). Reported Childhood Trauma, Attempted Suicide And Self-Mutilative Behavior Among Woman in The General Population. *Eur Psychiatry* 20: 268-273.
- Akyüz, A.** (2000). *Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Alpay, E. H., Aydın, A., Bellur, Z.** (2017). Çocukluk Çağı Travmalarının Depresyon ve Travma Sonrası Stres Belirtileri İle İlişkisinde Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Aracı Rolü, *Klinik Psikiyatri Dergisi* 20(3) 218-226.
- Amerikan Psychiatric Association, DSM-5 Task Force** (2013). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: DSM-5. *American Psychiatric Publishing*.
- Amstadter, A. B. and Vernon, L. L.** (2008). Emotional Reaction During and After Trauma: A Comparison of Trauma Types. *Journal of Agretion Maltreatment and Trauma*, 16(4) 391-408.
- Aral, G.** (2001). Çocuk Hakları Çerçevesinde Çocuk İhmal ve İstismarı, *Milli Eğitim Dergisi*, Temmuz-Ağustos-Eylül Sayısı.
- Aral, N., Gürsoy, F.** (2001). Çocuk Hakları Çerçevesinde Çocuk İhmal ve İstismarı, *Milli Eğitim Dergisi*; 151, 36-39.
- Aydınova, H.** (2019). Çocukluk Çağı Travmaları İle Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkide Başa Çıkma Tutumlarının Aracı Rolü, Yakın Doğu Üniversitesi Lefkoşa.
- Bakır, Z. Z.** (2018). Dünyanın Çocuk Karnesi, *Araştırma 63, İnsamer*, Ramazan 2018.
- Bakır, E., Kapucu, S.** (2017). Çocuk İhmali İstismarının Türkiye’de Yapılan Araştırmalara Yansıması: Bir Literatür İncelemesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*: 4(2), 13-24.
- Bal, F., Gülgör, F.** (2019). Evli Bireylerde Çocukluk Çağı Travmanın İncelenmesi, *Social Mentality and Resorcher Hindes Journal*, 5 (16) 304-313.
- Baş, E.** (2019). *Modernleşme Sürecinde Evliliğin Kuşaklar Arası Dönüşümü İzmir Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bayraktar, S.** (2016). *Psikolojik Travma*, İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Bedirhanbeyoğlu, H.** (2018). *Çocukluk Çağı Travmaları Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri ve Riskli Davranışlar Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Altepe Üniversitesi Klinik Psikoloji Programı, İstanbul.
- Beşpınar, F. B.** (2014). *Türkiye’de Evlilik. Türkiye’de Aile Yapısı Araştırmaları, Tespitler ve Öneriler* (s.112-169) İçinde T.C Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Beyazıt, Ç., Ayhan, A. B.** (2015). Türkiye’de Yapılmış, Çocuğun Mağdur Olduğu Cinsel İstismar Olgularını Konu Alan Bilimsel Çalışmaların İncelenmesi, *International Journal of Social Science*, 31: 443-453.
- Beyazova, U. ve Şahin, F.** (2001). Çocuğun Şiddetten Korunma Hakkı, *Milli Eğitim Dergisi*, 151.
- Beyhan, E.** (2002). Çocuk İstismarı. *Hacettepe Halk Sağlığı Bülteni*, Ekim Sayısı:4.
- Bilgi, İ.** (2014). *Reklamların Çocuk İstismarına Etkisi ve 7-9 Yaş Grubu Çocukların Reklamları Değerlendirme Düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Bilginer, Ç., Hesapçıoğlu, ST., Kandil, S.** (2013). Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı: Mağdur ve Sanık Açısından Çok Yönlü Bakış. *Düşünen Adam*, 26: 55-64.
- Bloch, L., Haase, M., Levenson, R. W.** (2014). Emotion Regulation Predicts Marital Satisfaction More Than A Wives Tale, *Emotion*, 14:130-144.
- Boden, J. S., Fischer, J. L. ve Niehuis, S.** (2009). Preticting Marital Adjustment from Young Adults İnitial Levels and Changes in Emotional İntimacy Over Time: a 25 Year Longitudinal Study. *Journal of Adult Development Review*, 3, 269-307.
- Briere, J., Henschel, D. & Smiljanich, K.** (1992). Attitudes Toward Sexual Abuse: Sex Differences and Construct Validity. *Journal of Research in Personality*.
- Browne, A., Finkelhor, B.** (1996). Impact of Child Sexual Abuse. *Psychol Bull*; 99, 66-77.
- Bulut, İ.** (1996). *Genç Anne ve Çocuk İstismarı*, Ankara.
- Burns, E.E., Jackson, J. L. and Harding, H. G.** (2010). Child Maltreatment Emotion Regulation and Posttraumatik Stress: The İmpact of Emotional Abuse. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma* 19(8) 801-819.
- Buttler, E. A. and Gross, J. J.** (2009). Emotion and emotion regulation;İntegreting and social levels off analyses. *Emotion Review*, 1:86-87.
- Büyüksahin, A.** (2004). Türkiye’de Uyarlama Çalışmaları Yapılmış yada Türk Kültüründe Geliştirilmiş İlişkiler Kapsamındaki Ölçeklerin Kısa Tanıtımı, *Türk Psikoloji Dergisi*, Sayı 19(53).
- Cankur, S., Kırımsoy, E., Şekercioğlu, G., Özkul, H., Yıldırım, E., Erdoğan, N. ve ark.,** (2012). *Çocukların Ev İçinde Yaşadıkları Şiddet Araştırması*. İstanbul: Genç Hayta Yayınları.
- Colman, R. A., Widom, C. S.** (2004). Childhood Abuse and Neglect and Adult Intimate Relationships: A Prospective Study. *Child Abuse and Negl* 28, 1133-1151.
- Crowther, J. H.** (1985). The Relationships Between Depression and Marital Adjustment: A Descriptive Study. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 173, 227-231.
- Çalışkan, Z., Sağlam, M.** (2015). Cinsel İstismar Mağduru Çocuklarla, Çalışan Uzmanların Gözünden Mağdur Çocukların Özellikleri, *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*; 2(4), 6-11.
- Çavlin – Bozbeyoğlu, A.** (2009). Türkiye’de Ensest Sorununu Anlamak, *Özet Rapor*, Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu.
- Çavlin – Bozbeyoğlu, A., Koyuncu, E., Kardam, F., Sungur, A.** (2010). Ailelerin Karanlık Yüzü. *Türkiye’de Ensest Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*: 13(1).
- Çelik, H. , Kocabıyık-Onat, O.** (2014). Genç Yetişkinlerin Saldırganlık İfade Biçimlerinin Cinsiyet ve Bilişsel Duygu Düzenleme Bağlamında İncelenmesi. *Trakya University Journal of Education*, 4(1),139-155.

- Çelik, M.** (2006). *Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çelik, H. F., Hoccoğlu, Ç.** (2018). Çocukluk Çağı Travmaları: Bir Gözden Geçirme, *Sakarya Tıp Dergisi*, 8(4), 695-711.
- Çelik, S. N.** (2020). *Çocukluk Çağı Travmaları, Duygu Düzenleme Becerileri ve Bilinçli Farkındalık Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çimen, Ş. E.** (2007). *Görücü Usulü ve Anlaşarak Evlenen Bireylerin Çeşitli Sosyal Psikolojik Faktörler Yönünden Karşılaştırılması*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Dano, D.** (2010). World Perspectives on Child Abuse. *International Society For Prevention of Child Abuse and Neglect*, 8(242).
- Dedeler, M., Öpöz, T., Öztürk, C.** (2016). Çocukluk Çağı Cinsel İstismara Yönelik Tedavi ve Önleme Yaklaşımları: Bir Gözden Geçirme. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 3(1), 28-43.
- Dehle, C. ve Weiss, R. L.** (2002). Associations Between Anxiety and Marital Adjustment. *The Journal of Psychology, Interdisciplinary and Applied*, 136(3) 328-338.
- Demiray, Ö.** (2006). *Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Demirtürk Selçuk, E.** (2020). Çocuk İstismarına Yol Açan Ailesel Nedenler ve Çocuğu Korumasına Yönelik Önlemler, *Sağlık ve Toplum*, 30(1), 30-35.
- Demirtürk Selçuk, E., Karadeniz, H.** (2020). Çocuk İstismarına Yol Açan Ailesel Nedenler ve Çocuğun Korunmasına Yönelik Önlemler: *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 1.
- Deveci, A., Taşkın, O., Erbay Dünder, P. ve ark.,** (2005). Manisa ili kent merkezinde intihar düşüncesi ve girişimi yaygınlığı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16, 170-178.
- Doğan, N. ve Doğan, İ.** (2014). Birinci Tür Hata'nın Kontrolü ve Adımsal (stepwise) Çoklu Karşılaştırma Testleri. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4 (1): 28-333 ISSN:2146-443
- DSÖ,** (2006). International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect Preventing Child Maltreatment. *A Guide to Taking Action and Generating Evidence*, 7-10.
- Düzgün, G.** (2009). *Evli Kişilerde Depresyon, İlişkiye İlişkin İnanç, Bedeni Ayarlama Düzeyinin Evlilik Uyumu ile İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eral, G. ve Vehid, H. E.** (2013). Nicel Verilerin Yer Aldığı Bağımsız ve Bağımlı Gruplarda Uygulanan İstatistiksel Yöntemler. *Çocuk Dergisi*, 13(4): 138-140.
- Erberk, E., Beştepe, E., Aker, H., Eradamlar, N. & Alpman, R.L.** (2005). Evlilik Uyumu, *Düşünen Adam*, 18(1), 39-47.

- Erkmen, F.** (1999). *Çocukların Duygusal Ezimi, Çocuk İstismarı ve İhmali*. Ankara: Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği.
- Erok, M.** (2013). *İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar İlişkiye Dair İnançlar Kişilerarası Öfke Kişilerarası İlişkiler Problem Çözme ve Evlilik Çatışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Klinik Psikoloji Programı, İstanbul.
- Ersanlı, K.** (1990). Aile İçi İlişkilerin Dayandığı Psikolojik Temeller. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1) 51-54.
- Ersanlı, K. ve Kalkan, M.** (2008). *Evlilik İlişkilerini Geliştirme: Kuram ve Uygulama*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ertur, E. ve Yayıcı, N.** (2011). Erkek Mağdur Açısından Ensest, *Adli Tıp Dergisi*, 25(1): 199-213.
- Fergusson, D. M., Horwood, L. J., Lynskey, M. T.** (1997). *Childhood sexual abuse, adolescent sexual behaviours and sexual revictimization*. Child abuse negl 15:5-18.
- Fırat, B.** (2021). Evli Bireylerin Duygu Düzenleme Becerileri ve Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri ile Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Akademik Platform Journal of Education and Change* 4(1) 111-130.
- Fışıloğlu, H.** (1992). Lisansüstü Öğrencilerinin Evlilik Uyumu. *Psikoloji Dergisi* 7(28), 16-23.
- Fidanoğlu, O.** (2006). *Evlilik Uyumu, Mizah Tarzı ve Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Norveç Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gallo, L.C. and Smith, T.W.** (2001). Attachment Style in Marriage Adjustment and Responses to Interaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 18(2) 263-289.
- Garnefski, N., Kraaij, V.** (2006). Relationships Between Cognitive Emotion Regulation Strategies and Depressive Symptoms: A Comparative Study of Five Specific Samples. *Personality and Individual Differences*, 40(8) 1659-1669.
- Garnefski, N., Kraaij, V. & Spanhoven, P.** (2001). Negative Life Events, Cognitive Emotion Regulation and Emotional Problems. *Personality and Individual Differences*; 30, 1311-1327.
- Garnefski, N., Rood, Y., Roos, C. and Kraaij, V.** (2017). Relationships Between Traumatic Life Events, Cognitive Emotion Regulation Strategies and Somatic Complaints. *J Clin Psychol Med Settings*, 24:144-151.
- Glaser, D.** (2002). Emotional Abuse and Neglect (Psychological Maltreatment) : A Conceptual Framework. *Child Abuse and Negl*, 26, 697-714.
- Godbout, W., Dutton, D. G., Lussier ve Sabourin, S.** (2009). Early Exposure to Violence, Domestic Violence, Attachment Representations and Marital Adjustment. *Personel Relationships* 16(3), 365-384.

- Goldman, J. D. ve Grimbeek, P.** (2015). Preservice Teacher's Sources of Information on Mandatory Reporting of Child Sexual Abuse. *Journal of Sex Abuse*, 24(3), 238-258.
- Goleman, D.** (1999). *Duygusal Zeka Neden IQ'dan Önemlidir?* Banu Seçkin Yüksel (çev.), İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gökler, R.** (2006). Eğitimde Çocuk İstismarı ve İhmaline Genel Bir Bakış. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, 47-76.
- Gratz, K. L., Roomer, L.** (2004). Multi Dimensional Assessment Emotion Regulation and Dysregulation: Development, Factor Structure and Initial Validation of The Difficulties in Emotion Regulation Scale. *J Psychopathol Behav Assess*; 26, 41-54.
- Gross, J. J.** (1998). The Emerging Field of Emotion Regulation: An Integrative Review, *Review of General Psychology*; 2(3), 271.
- Gross, J. J.** (2001). Emotion Regulation in Adulthood. Timing is Everything. *Curr Dir Psychol Sci*. 10, 214-219.
- Gross, J. J.** (2002). Emotion Regulation: Affective, Cognitive and Social Consequences *Psychophysiology*, 39(3), 281-291.
- Gross, J. J.** (2014). *Emotion Regulation: Conceptual and Empirical Foundations*. J.J. Gross (Ed.). Handbook of Emotion Regulation (2. Basım) İçinde (3.20). New York Guilford Press.
- Gross, J. J., Thompson, R. A.** (2007). Emotion Regulation: Conceptual Foundations J.J. Gross (Ed.) *Handbook of Emotion Regulation* (Pp.3-24), New York: The Guilford Press.
- Gross, J. J., John, O. P.** (2003). Individual Differences in Two Emotion Regulation Processes: Implications for Affect, Relationships and Well Being, *Journal of Personality and Social Psychology*. 85(2), 348-362.
- Gross, J. J., Jozaieri, H.** (2014). Emotion, Emotion Regulation and Psychopathology: An Affective Science Perspective. *Clinical Psychological Science*, 2(4), 387-401.
- Gross, J. J., Munoz, R. F.** (1995). Emotion Regulation and Mental Health. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 2(2), 151-164.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z. ve Aydoğan, S.** (2002). Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal ve Fiziksel İstismar / İhmal Davranışı ve Bunu Etkileyen Faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 10(9), 326-327.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., Aydoğan S.** (2002). Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal ve Fiziksel İstismar, İhmal Davranışı ve Bunu Etkileyen Faktörler. *C.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- Gülgör, F.** (2018). *Evli Bireylerin Çocukluk Çağı Travmaları ile Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Hacı, Y.** (2011). *Evlilik Uyumunun Empatik Eğilim, Algılanan Aile İçi İletişim ve Çatışma Çözme Stillerine Göre Yordanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Hamamcı, Z.** (2005). Dysfunctional Relationship Belief in Marital Satisfaction and Adjustment. *Social Behavior and Personality*, 33(4) 313-328.
- Harmancı, T. S., Aytar, G. A.** (2021). Duygu düzenleme ile ilgili Türkiye'de geliştirilen veya uyarlanan ölçek çalışmalarının incelenmesi. *Person Journal of Social Sciences and Humanities*, 6(13)171-185.
- Herman, J.** (2016). *Travma ve İyileşme*. İstanbul: Litaratür Yayınları.
- Holman, K.** (2005). Treatment of Young Perpetrators of Sexual Abuse, International Save The Children. *Alliance Europe Group Project*.
- Howe, David** (2005). *Child Abuse and Neglect*. Newyork: Palgrave Macmillan.
- Huh, H. J., Kim, K. H. & Chae, J. H.** (2017). The Relationship Between Childhood Trauma and The Saverity of Adulthood Depression of Cognitive Emotion Regulation Strategies. *Journal of Affective Disorders*, 213, 44-50.
- Irmak Yılmaz, T.** (2008). *Çocuk İstismarı ve İhmalinin Yaygınlığı ve Dayanıklılıkla İlişkili Faktörler*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnce, A. M.** (2012). *Cognitive Aspects of Personality Disorders Influences of Basic Personality Traits Cognitive Emotional Regulation and Interpersonal Problems*. A Thesis Submitted To The Graduate School of Social Science of Middle East Technical University, Ankara.
- İşeri, E.** (2008). Cinsel İstismar. *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği s: 470-477.
- İşler, D. S.** (2018). *Uyumlu ve Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Özellikleri ve Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri İle Depresyon Arasındaki İlişkiler*, Yüksek Lisans Tezi Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İwaniac, D.** (2006). *The Emotionally Abused and Neglected Child*. John Wiley & Sons LTD. England.
- İzmirli, M., Sur, H., Polat, N.** (2000). Çocuğa Karşı Dayak Olgusu ve Çocuk İstismarı. *Çocuk Forumu Dergisi*, 3:37-49.
- Jain, AM.** (1999). Emergency Department Evaluation of Child Abuse. *Emerg Med Clin North AM*: 17, 575-593.
- Jakuboczyk, A., Klimkiewicz, A., Krasowska, A., Kopera, M., Slawinska Ceran, A., Brower, K. C., Wonar, M.** (2014). History of Sexual Abuse and Suicude Attempts in Alcohol-Dependent Patients. *Child Abuse and Negl*, 10: 1015-1016.
- James, B.** (1994). *Handbook For Treatment of Attacment*. Traume Problems İn Children. Newyork: Lexington.
- Jose, O. & Alfons, V.** (2007). Do Demographics Affect Marital Satisfaction? *Journal of Sex and Marital Therapy*, 33.73-85

- Kahveci, G. A.** (2016). *Evli Çiftlerin Evlilik Uyumu, Evlilik Çatışma Biçimi ve Depresyon Düzeylerinin Değerlendirilmesi*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kalkan, M.** (2002). *Evlilik İlişkisini Geliştirme Programının Progama Katılan Eşlerin Evlilik Uyumu Üzerindeki Etkisi*. Doktora Tezi Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Kaplan, S., Pelcovitz, D., Labruna, V.** (1999). Child and Adolescent Abuse and Neglect Research: A Review of The Past Ten Years. Part 1: Physical And Emotional Abuse And Neglect. *J Am Acad Child Adolescent Psychiatry*, 38: 1214-22.
- Kara, B., Biçer, Ü., Gökalp, A. S.** (2004). Çocuk İstismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47, 140-151.
- Karasar, N.** (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Karataş, U.** (2020). *Affetmenin Yordayıcıları Olarak Çocukluk Çağı Travmaları ve Bilişsel Duygu Düzenlemenin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karpuz İlericiler, N.** (2015). *Evlilik Uyumunu Açıklamada Yakın İlişkilerde Bğlanma, Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Psikolojik Travmanın Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kocabıyık, O. O., Çelik, H., DüNDAR, Ş.** (2017). Genç Yetişkinlerin Bilişsel Duygu Düzenleme Tarzlarının İlişkisel Bağımlı Benlik Kurgusu ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 45(45) 79-92.
- Koole, S. L.** (2009). The Psychology of Emotion Regulation an Integrative Review. *Cognition and Emotion* 23(1), 4-41.
- Korkmaz, Ö.** (2019). Muhtaç Aile Çocuklarının Teknoloji Kullanımı, İnternet Bağımlılığı ve Medya Televizyon Okuryazarlığının İncelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2) 137-153.
- Kraaij, V., Garnefski, N., Vlietstra, A.** (2008). Cognitive Coping and Depressive Symptoms in Definitive Infertility: A Prospective Study Cornel of Psychosomatic, *Obstetrics & Gyn Ecology* 29(1) 9-16.
- Krawczyk, R.** (2008). *The Relationship Between Childhood and Adolescent Family Environment and Adult Psychological Functioning in Females Who Experienced Childhood Sexual Abuse*, Graduate School Theses Dissertations University of South Florida.
- Kubilay, D., Oktan V.** (2015). Evlilik Uyumu: Değer Tercihleri ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi. *Türk Psikoloji Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi* 5(44), 25-35.
- Kubilay, D.** (2013). *Evlilik Uyumu Değer Tercihleri ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

- Kutlu, L., Batmaz, M., Bozkurt, G., Gençtürk, N. ve Gül, A.** (2007). Annelere Çocukluklarında Uygulanan Ceza Yöntemleri İle Çocuklarına Uyguladıkları Ceza Yöntemleri Arasındaki İlişki, *Anatolian Journal of Psychiatry*, 8:22-29.
- Küçük, S.** (2016). Analyses of Child Sex Abuse Cases in Turkey: A Provincial Case. *Journal of Child Sexual Abuse*, 25(3), 262-275.
- Levensan, R. W., Carstensen, L. L. ve Gottman, J. M.** (1993). *Long Term Marriage: Age, Cender and Satisfaction Psychology and Aging*, 8-301-313.
- Lundahl, B. D., Nimer, J. Parson, B.** (2006). Preventin Child Abuse: A Meta-Analysis of Parent Training Programs. *Research on Social Work Practise*, 16(3), 251-262.
- Luterck, J. A., Orsillo, S. M. ve Marx, B. P.** (2005). An Experimental Examination of Emotional Experience Expression and Disclosure in Women Reporting A History of Childhood Sexual Abuse. *Journal of Traumatic Stress*, 18(3), 237-244.
- Maneta, E. K., Cohen, S., Schulz, M. S. and Waldinger, R. J.** (2015). Linkages Between Childhood Emotional Abuse and Marital Saticfaction The Mediating Role of Empature Accuracy for Hostile Emotion. *Child Abuse and Negl*, 44, 8-17.
- Martin, R. C. and Dahlen, E. R.** (2005). Cognitive Emotion Regulation in The Prediction of Depression, Anxiety, Stress and Anger. *Personality and Individual Differences*, 39(7) 1249-1260.
- McGovern, J. M. ve Meyers S. A.** (2002). Relationships Between Sex-Role Attitudes Division of Household Tasks, and Marital Adjustment. *Contemporary Family Therapy*. 24(4) 601-618.
- Miller, B. C., Manson, B. H., Nurton, M. C.** (1995). The Effects of Forced Sexual Intercourse on White Female Adolescents. *Child Abuse and Negl*, 19: 1289-1301.
- Moore, S. A., Zoellner, L. A. and Mollenholt, N.** (2008). Are Expressive Suppression And Cognitive Reappraisal Associated With Stress Related Syntoms? *Behaviour Researh And Tharapy*, 46(9)993-1000.
- Mullen, P.E., Martin, J. L., Anderson, J. C., Romans, S. E., Harbison, G. P.** (1993). Childhood Sexual Abuse and Mental Health in Adult Life, *Brit Jpsychial*, 163: 721-732.
- Nolen Heoksema, S.** (2001). *Gender Differences In Depression Current Directions In Psychologycal Science* 10(5)173-176.
- Nurcombe, B.** (2000). Child Sexual Abuse I : Psycopatology, *Aust NZJ Psychiatry*, 34: 85-91.
- Onat, O. ve Otrar, M.** (2010). Bilişsel duygu düzenleme ölçeğinin Türkçeye uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, sayı:31, 123-143.
- Ovalı, H.** (2010). *Farklı Coğrafi Bölgelerde Yaşayan Bireylerin Evlilik Çatışmalarının Çeşitli Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Ovayolu, N., Uçan, Ö., Serindağ, S.** (2007). Çocuklarda Cinsel İstismar ve Etkileri, *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*; 2(4), 13-22.
- Öner, U.** (1996). *Farklı Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Çocuk İstismarı Potansiyellerinin İncelenmesi*, Ankara: 72 Tasarım Dizgisi.
- Özgentürk, İ.** (2014). Çocuk İstismarı ve İhmal. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 265-278.
- Özgüven, İ. E.** (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*, Ankara: PDREN Yayınları.
- Özgüven, İ. E.** (2014). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Öztürk, H.** (2019). *Üniversite Öğrencilerinde Duygu Düzenleme Stratejileri ile Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı, Gaziantep.
- Öztürk, M. O.** (2004). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, Ankara: Nobel Tıp Kitap Evleri.
- Öztürk, M., Güzelhan, Y., Ortaköylü, L.** (2000). Ensest Öyküsü Olan Adli Olguların İncelenmesi, *Yeni Symposium* 38(1): 15-18.
- Öztürk, Ş., Akar, H.** (2014). Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişkiler, *Literatür Sempozyum*, 1(3), 16-24.
- Özügurlu, K.** (2013). *Evlilik Raporu*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Pelendecioğlu, B., Bulut, S.** (2009). Çocuğa Yönelik Aile İçi Fiziksel İstismar, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 9: 49-62.
- Peters, D.K. and Range, L.M.** (1996). Self Blame and Self Destruction in Woman Sexually Abused As Children. *Journal of Child Sexual Abuse*, 5(4)19-33.
- Polat, O.** (2001). *Çocuk ve Şiddet*, İstanbul: Der Yayınları.
- Polat, O.** (2007). *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı: Tanımlar*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polat, O.** (2002). *Çocuk Hakları Nedir?* İstanbul: Analiz Yayınları.
- Pressel, D. M.** (2000). Evaluation of Physical Abuse in Children. *Am Fam Physician*, 61, 3057-3064.
- Putnam, F. W.** (2003). Ten Year Research Update Review: Child Sexual Abuse, *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 42, 269-278.
- Raes, F. and Hermans, D.** (2008). On The Medrating Role of Subtypes of Rumination in The Relationship Between Childhood Emotional Abuse and Depressed Mood. Brooding Versus Reflection. *Depression and Anxiety*, 25, 1067-1070.
- Rhoden, J. L.** (2003). Marital Cohesion, Flexibility and Communication in the Marriages of Nontroditional and Traditional Women. *The Family Journal*, 11(3) 248-256.
- Rıza-Özen, S.** (2016). *Evli bireylerin bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin psikolojik iyi oluşları ve evlilik doyumları ile ilişkisinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı, İstanbul.

- Rodriguez, C.** (2010). Personal Contextual Characteristics and Cognitions Predicting Child Abuse Potential and Disciplinary Style. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(2), 315-335.
- Runyan, D., Corrine, W., İked, R. et al.** (2002). *Child Abuse and Neglect B Parents and Other Caregivers in World Report on Violence and Health*,. Krug EG, Dahlberg H, Mercy JA (Eds) World Health Organization Geneva, 2002; 57-86.
- Ruppert, F.** (2008). *Travma, Bağlanma ve Aile Konstellasyonları Ruhun Yaralarını Anlamak ve İyileştirmek*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Saygılı, S., Gönenli, S.** (2008). Aynı Ailede Görülen Çoklu Enstet. *Düşünen Adam*, 21(1-4): 32-33.
- Scott, R. L. and Cordova, J. V.** (2002). The Influence of Adult Attachment Styles on the Association Between Marital Adjustment and Depressive Symtoms. *Journal of Family Psycology*, 16(2) 199-208.
- Sevinç, P.** (2020). *Çocukluk Çağı Travmaları ve Affetmenin Evlilik Uyumu İle İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı.
- Sezen, L.** (2005). Türkiye’de Evlenme Biçimleri. *A.Ü. Türkiye Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Prof. Dr. Şinasi Tekin Özel Sayısı, 185-195.
- Sezer, Ö.** (2005). *Kadınların Uyum Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sezer, Ö.** (2005). Kadınların Uyum Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23), 87-98.
- Sezgin, Ayşen, U.** (1993). *Enstetin Psikososyal ve Adli Yönden İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.
- Silverman, AB., Reinherz, HZ., Giaconia, RM.** (1996). The Long Term Sequelae of Child and Adolescent Abuse: A Longitudinal Community Study, *Child Abuse Negl*, 20, 709-723.
- Spanier, G. B.** (1976). Measuring Dyadic Adjustment: New Scales for Assessing the Quality of Marriage and Similar Dyads. *Journal of Marriage and The Family*. 38, 15-28.
- Stoltenberg, M., Bakermans, Kranenberg, M. J., Ijzender, M. H. N., Alink, L. R. A.** (2013). Culturel, Geographical Differences in The Occurence of Child Physical Abuse? A Meta-Analysis of Global Prevalence. *International Journal of Psychology*, 48: 81-94.
- Stuewig, J. ve McCloskey, L.A.** (2005). The Relation of Child Maltreatment to Shame and Guilt Among Adolescents. Psychological Routes to Depression and Delinquency. *Child Maltreatment*, 10(4), 324-336.
- Şar, V.** (1998). *Kötüye Kullanım ve İhmale Bağlı Sorunlar*. Psikiyatri Temel Kitabı, Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

- Şar, V., Öztürk, E., İkikardeş, E.** (2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlik ve Güvenirliği. *Türkiye Klinikleri Jmed Acı* 32, (4): 1054-63.
- Sendil, G. ve Korkut, Y.** (2008). Evlilik çatışması ve uyumunun bazı değişkenler yönünden incelenmesi. *İ.Ü. Psikoloji Çalışmaları*, 28, 15-34.
- Şener, A. ve Terzioğlu, R. S.** (2002). *Ailede Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması*, Doktora Tezi: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şener, A. ve Terzioğlu, G.** (2008). Bazı Sosyo-Ekonomik ve Demografik Değişkenler İle İletişimin Eşler Arası Uyuma Etkisinin Araştırılması, *Aile ve Toplum Dergisi*, 13(4).
- Şentürk, E.** (2018). *Evlilikte Özyetkinlik, Ebeveyn Özyetkinliği Bilişsel Duygu Düzenleme ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Tackett, K. K.** (2002). The Health Effects of Child Abuse: Four Pathways By Which Abuse Can Influence Health. *Child Abuse Negl*, 26, 715-729.
- Taner, Y. ve Gökler, B.** (2004). *Çocuk İstismar ve İhmali*, Psikiyatrik Yönleri, Hacettepe Tıp Dergisi: 35, 82-86.
- Tanner, K. and Turney, D.** (2003). What About Child Neglect. A Critical Review of The Literature and Its Application to Social Work Practice, *Child and Family Social Work*, 8, 25-34.
- Taşköprü, M.** (2013). *Evlilik Doyumu ile Problem Çözme Becerileri Stresle Başa Çıkma ve Evlilik Süresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi, İstanbul.
- Thompson, R. A.** (1991). Emotional Regulation And Emotional Development, *Educational Psychology Review*, 3(4), 269-307.
- Thompson, R. A.** (1994). Emotional Regulation: A There in Search of Definition. *Manographs of The Society for Research in Child Development*, 59(2-3), 25-52.
- Thompson, R. A. and Calkins, S. D.** (1996). The Double-Edged Sword: Emotional Regulation for Children at Risk. *Development and Psychopathology*, 8(1) 163-182.
- Tıraşçı, Y. ve Gören, S.** (2007). Çocuk İstismarı ve İhmali, *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.
- Topbaş, M.** (2004). İnsanlığın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk İstismarı. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*: 3 (4), 76-80.
- Taycan, S. E. ve Kuruoğlu, A. Ç.** (2013). Evlilik Uyumu İle Bağlanma Stilleri ve Mizaç ve Karakter Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 25(1), 9-18.
- Tuncay, E.** (2006). *Mükemmelliyetçiliğin Evlilik Uyumu Üzerindeki Yordayıcı Rolü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ.

- Tutarel Kışlak, Ş.** (1999). Evlilikte Uyum Ölçeğinin, Güvenirlilik ve Geçerlilik Çalışması. 3P Psikoloji, *Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 7(1), 50-57.
- Tutarel Kışlak, Ş., Çabukça, F.** (2002). Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumuna İle İlişkisi. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2(5), 35-42.
- Tutarel Kışlak, Ş., ve Çavuşoğlu, Ş.** (2006). Evlilik Uyumuna Bağlanma Biçimleri Yüklemeler ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. *Aile ve Toplum, Eğitim, Kültür ve Araştırma Dergisi* 3(9) 61-68.
- Tutarel Kışlak, Ş.** (1997). Evlilik Uyumuna ile Nedensellik ve Sorumluluk Yüklemeleri Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 12(40), 55-65.
- Tutarel Kışlak, Ş., Göztepe, İ.** (2012). Duygu Dışavurumu, Empati, Depresyon ve Evlilik Uyumuna Arasındaki İlişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2) 27-46.
- Tutkun, H.** (1998). Ruhsal Travma ve Dissosiyatif Bozukluklar. *Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları*, 3(4) 579-598.
- Tuzcu, A.** (2017). *Evli Bireylerde Kişilik Özelliklerinin Evlilik Uyumuna ve Evlilik Doyumuna Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Türkiyenin Çocuk Karnesi, Çocuk Vakfı** (2006). <http://www.cocukvakti.org.tr.resource/pdf>.
- Tüfekçi-Hoşgör, E.** (2013). *Evli Çiftlerin Öfke İfade Tarzları İle Evlilik Uyumunun İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Uçar, İ.** (2019). *Yetişkinlerde Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri ile Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Çocukluk Çağı Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Arel Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Uluer, G.** (2021). *Çocukluk Çağı Travma Yaşantısı Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Öz Şefkatin Duygusal Yeme Davranışı ile İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- UNİCEF Türkiye Temsilciliği,** (2002). *Sokak Çocukları ve Çalışan Çocuklar*, Ankara. UNICEF.
- Unicef,** (2010). Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması, <http://www.unicef.org/turkey/raporlar>. Erişim Tarihi: 18.08.2021.
- Werner, K. and Gross,** (2010). *Emotion Regulation and Psychopathology A Conceptual Framework* Newyork NY, Guilford Press.
- Whisman, M. A.** (2006). Childhood Trauma and Marital Outcomes in Adulthood. *Personal Relationships*, 13(4)375-388.
- Wolfe, D. A., Scott, K., Wekerle, C. and Pittman, A. L.** (2001). Child Maltreatment Risk of Adjustment Problems and Dating Violence in Adolescence. *Journal of The American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*; 40(3), 282-289.

- World Health Organization.** International Society For The Prevention of Child Abuse and Neglect, (2006). Preventing Child Maltreatment A Guide to Taking Action and Genarating Evidence, Genova: WHO; 2006.
- Yalçın, H.** (2014). Evlilik Uyumu ile Sosyo-Demografik Özellikler Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırma Dergisi* 3(1), 250-261.
- Yalçın, H.** (2014). Evlilik Uyumu ile Sosyo-Demografik Özellikler Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 12(40)50-57.
- Yalom, I. D.** (2014). *Evlilik Terapisi*, İstanbul: Prestij Yayınları.
- Yavuzer, H.** (2001). *Ana-Baba, Çocuk* (14. Basım), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldız, Y.** (2012). *İlişkiye İlişkin İnançların Evlilik Uyumunu Yordaması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, A.** (2001). Eşler Arasındaki Uyum, Anne Baba Tutumu ve Benlik Algısı Arasındaki İlişkilerin Gelişimsel Olarak İncelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 16(47) 1-24.
- Yılmaz, A. ve Avcı, İ. A.** (2015). 15-49 Yaş Grubu Evli Kadınların Bazı Toplumsal Cinsiyet Özellikleri ile Evlilik Uyumları Arasındaki İlişki, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 4(2), 180-193.
- Yunus Tozan, S.** (2019). *Çocukluk Çağı Tavmalarının Evlilik Uyumu ve Evlilik Duyumuna Etkisi*. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yurdakök, K., İnce, O.** (2010). Duygusal İstismar ve İhmal Tanımı ve Risk Faktörleri. *Katkı Pediatri Dergisi*: 32, 423-433.
- Yüksel, Ö., ve Dağ, İ.** (2015). Kadınlarda Evlilik Uyumu ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Stresle Baş Etme Biçimleri ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumlarının Aracı Roller. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(3), 181-188.
- Zara Page, A.** (2004). Çocuk Cinsel İstismarı: Cinsel İstismara Neden Olan Etkenler ve Cinsel İstismarın Çocuklar Üzerindeki Etkileri, *Türk Psikoloji Yazıları* 7, 103-113.
- Zeeshan, M., Rahile, A. And Humaria, L.** (2019). *Psychology and Behavioral Science International Journal*, 11(4).
- Zeytinoglu, S. ve Kozcu, Ş.** (1990). Fiziksel Çocuk İstismarı Konusunda Bir Araştırma, *Seminer Psikoloji*: 6(7), 77-84.
- Zoroğlu, S. S., Tüzün, Ü., Şar, V., Öztürk, M., Kora, M. E. ve Alyanak, B.** (2001). Çocukluk Dönemi İstismar ve İhmalinin Olası Sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69-78.

EKLER

EK A: Gönüllü Bilgilendirme ve Onay Formu

EK B: Sosyo-Demografik Bilgi Formu

EK C: Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği

EK D: Evlilikte Uyum Ölçeği

EK E: Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri Ölçeği

EK F: Etik kurulu kararı

EK A: Gönüllü Bilgilendirme ve Onay Formu

Değerli katılımcı,

Bu tez araştırmasında çocukluk çağı travmalarının kadınlardaki evlilik uyumu etkisinde bilişsel Duygu düzenlemenin aracı rolü incelenecektir bu amaçla ilişikteki 4 ayrı ankette verilen soruları cevaplamanız istenmektedir. Araştırmada grup sonuçları üzerinde durulacak için anketleri adınızı yazmanıza gerek yoktur.

Araştırmaya gönüllü olarak katılıp katılmama kararı size aittir. Katılmayı kabul etmekle, isminiz istenmeden sizden bu anketlerle alınan bilgilerin Grup verileri olarak kullanılmasına izin verdiğiniz anlaşılabacaktır.

Araştırmadan sağlıklı sonuçlar elde edilebilmesi için;

- Soruların dikkatlice okunarak hiçbirinin boş bırakmadan cevaplandırılması
- Yanıtlarınızın gerçek duygu ve düşüncelerinizi yansıtması önemlidir

Yardımlarınız ve soruları samimiyetle cevaplayacağınız için şimdiden teşekkür ederim.

Katılımcının beyanı

Yukarıda okuduğum çalışma ile ilgili bilgiler bana sözlü olarak da iletildi. Bu çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

İmza:.....

Araştırmacı:

Hatice ÜSTÜNER

Haliç Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji

Tezli Yüksek Lisans Programı

E-posta:

Tel :

İmza:

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Gül ÇÖRÜŞ

EK B: Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Aşağıdaki maddeler sizinle ilgili özellikleri elde edebilmek amacıyla sorulmuştur. Lütfen tüm sorulara doğru ve eksiksiz cevap veriniz.

1. 'Yaşınız:
2. Eğitim Durumunuz :
 - a. İlkokul b. Ortaokul c. Lise d. İki yıllık Yüksekokul
 - e. Dört Yıllık Üniversite f. Yüksek Lisans g. Doktora
3. Doğduğunuz yer:
 - a. Köy b. Kasaba c. İlçe d. Büyükşehir
4. Hayatınızın büyük bölümünü geçirdiğiniz yer:
 - a. Köy b. Kasaba c. İlçe d. Büyükşehir
5. Şuan ki eşinizle evliliğinizi kaç yaşında yaptınız?
6. Şuan ki eşinizle kaç yıldır evlisiniz?
7. Bu kaçmı evliliğiniz?
8. Eşinizle nasıl evlendiniz?
 - a. Görücü usulü b. Tanışarak

Diğer:.....
9. Çocuğunuz var mı?
 - a. Var b. Yok

Var ise kaç tane:
10. Şuan ki çalışma durumunuz:
 - a. Çalışıyorum b. Çalışmıyorum

-Çalışıyorsanız mesleğiniz:

- Çalışıyorsanız aylık geliriniz:.....

- Kaç yıldır aktif çalışıyorsunuz:
11. Eşinizin çalışma durumu:
 - a. Çalışıyor b. Çalışmıyor

- Eşiniz çalışıyorsa mesleği:

- Eşiniz çalışıyorsa aylık geliri:

EK C: Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği

Bu sorular çocukluğunuzda ve gençliğinizde (20 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uygun rakamı daire içerisine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

Çocukluğum ya da ilk gençliğimde ...

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Kimi Zaman	Sık Olarak	Çok Sık
1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.	1	2	3	4	5
2. Benim bakımı ve güvenliğini üstlenen biri olduğumu biliyordum.	1	2	3	4	5
3. Ailedekiler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi.	1	2	3	4	5
4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.	1	2	3	4	5
5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardır.	1	2	3	4	5
6. Yırtık, sökükle ya da kirli giysiler içerisinde dolaşmak zorunda kalırdım.	1	2	3	4	5
7. Sevdiğimi hissediyordum.	1	2	3	4	5
8. Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.	1	2	3	4	5
9. Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.	1	2	3	4	5
10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.	1	2	3	4	5
11. Ailedekiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.	1	2	3	4	5
12. Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.	1	2	3	4	5
13. Ailedekiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.	1	2	3	4	5
14. Ailedekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.	1	2	3	4	5
15. Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.	1	2	3	4	5
16. Çocukluğum mükemmeldi.	1	2	3	4	5
17. Bana o kadar kötü vuruyorlar ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.	1	2	3	4	5

18. Ailemde birisi benden nefret ederdi.	1	2	3	4	5
19. Ailemdekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.	1	2	3	4	5
20. Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.	1	2	3	4	5
21. Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beniyaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.	1	2	3	4	5
22. Benim ailem dünyanın en iyisiydi.	1	2	3	4	5
23. Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinselşeylere bakmaya zorladı.	1	2	3	4	5
24. Birisi bana cinsel tacizde bulundu.	1	2	3	4	5
25. Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.	1	2	3	4	5
26. İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisivardı.	1	2	3	4	5
27. Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.	1	2	3	4	5
28. Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.	1	2	3	4	5

EK D: Evlilikte Uyum Ölçeği

EVLİLİKTE UYUM ÖLÇEĞİ

1. Bu maddede yer alan ölçeği kullanarak, bütün yönleri ile evliliğinizdeki mutluluk düzeyini en iyi temsil ettiğine inandığınız noktayı **daire** içine alınız. Ortadaki 'mutlu' sözcüğü üzerindeki nokta, çoğu kişinin evlilikten duyduğu mutluluk derecesini temsil eder ve ölçek kademeli olarak sol ucunda evliliği çok mutsuz olan küçük bir azınlığı, sağ ucunda ise evliliği çok mutlu küçük bir azınlığı temsil etmektedir.

* * * * *

Çok
Mutsuz Mutlu Çok Mutlu

Aşağıdaki maddelerde verilen konulara ilişkin olarak, siz ve eşiniz arasındaki **anlaşma ya da anlaşmazlık** derecesini yaklaşık olarak (X) şeklinde belirtiniz. Lütfen her maddeyi değerlendiriniz.

	Her zaman anlaşırız	Hemen her zaman anlaşırız	Ara sıra anlaşamadığımız olur	Sıklıkla anlaşamayız	Hemen her zaman anlaşamayız	Her zaman anlaşamayız
2. Aile bütçesini idare etme	()	()	()	()	()	()
3. Boş zaman etkinlikleri	()	()	()	()	()	()
4. Duyguların ifadesi	()	()	()	()	()	()
5. Arkadaşlar	()	()	()	()	()	()
6. Cinsel ilişkiler	()	()	()	()	()	()
7. Toplumsal kurallara uyma(doğru, iyi veya uygun davranış)	()	()	()	()	()	()
8. Yaşam felsefesi	()	()	()	()	()	()
9. Eşin akrabalarıyla anlaşma	()	()	()	()	()	()

Lütfen evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığınız bir cevabın yanındaki kutucuğu (X) şeklinde işaretleyiniz.

10. Ortaya çıkan uyumsuzluklar genellikle:

- () Erkeğin susması ile
- () Kadının susması ile
- () Karşılıklı anlaşmaya varılarak

sonuçlanır.

11. Ev dışı etkinliklerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?

- ☐ Hepsini
- ☐ Bazılarını
- ☐ Çok azını
- ☐ Hiç birini

12. Boş zamanlarınızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

- ☐ Dışarıda bir şeyler yapmayı
- ☐ Evde oturmayı

Eşiniz genellikle aşağıdakilerden hangisini yapmayı tercih eder?

- ☐ Dışarıda bir şeyler yapmayı
- ☐ Evde oturmayı

13. Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

- ☐ Sık sık
- ☐ Arada sırada
- ☐ Çok seyrek
- ☐ Hiçbir zaman

14. Hayatınızı yeniden yaşayabilseydiniz;

- ☐ Aynı kişiyle evlenirdiniz
- ☐ Farklı bir kişiyle evlenirdiniz
- ☐ Hiç evlenmediniz

15. Eşinize güvenir, sırlarınızı ona açar mısınız?

- ☐ Hemen hemen hiçbir zaman
- ☐ Nadiren
- ☐ Çoğu konularda
- ☐ Her konuda

EK E: Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri Ölçeği

OLAYLARLA NASIL BAŞA ÇIKARSINIZ? Herkes zaman zaman tatlı acı olaylarla karşılaşmakta ve kendine özgü tepkiler vermektedir. Aşağıdaki sorular, olumsuz durumlarla karşılaştığınızda genelde neler düşündüğünüzü belirlemeyi amaçlamaktadır.	Hemen Hemen Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık Sık	Hemen Hemen Her Zaman
1. Genelde kendimi suçlu hissedirim.	1	2	3	4	5
2. Olanları kabul etmek zorunda olduğumu düşünürüm.	1	2	3	4	5
3. Yaşadıklarım hakkında neler hissettiğimi sık sık düşünürüm.	1	2	3	4	5
4. Yaşadıklarımı düşünmekten ziyade daha iyi şeyler düşünmeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
5. Elimden gelenin en iyisinin ne olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
6. İçinde bulunduğum durumdan bir şeyler öğrenebileceğimi düşünürüm.	1	2	3	4	5
7. Herşey daha da kötü olabilirdi diye düşünürüm.	1	2	3	4	5
8. Yaşadıklarımın, diğerlerinin yaşadıklarından çok daha kötü olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
9. Olaylarda diğerlerinin suçlu olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
10. Olaylardan sorumlu olan kişinin ben olduğum düşünürüm.	1	2	3	4	5
11. Durumu (olanları) kabullenmek zorunda olduğum düşünürüm.	1	2	3	4	5
12. Yaşadıklarım hakkında ne düşündüğüme ve ne hissettiğime takılırım.	1	2	3	4	5
13. Yaşadığım olumlu olaylarla ilgili yapacak birşeyimin olmadığını düşünürüm.	1	2	3	4	5
14. Durumla en iyi şekilde nasıl başa çıkabileceğimi düşünürüm.	1	2	3	4	5
15. Olaylardan sonra daha güçlü bir kişi haline geldiğimi düşünürüm.	1	2	3	4	5
16. Diğerlerinin daha kötü olaylarla karşılaştıklarını düşünürüm.	1	2	3	4	5
17. Sürekli olarak, yaşadıklarımın ne denli kötü şeyler olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
18. Olanlardan diğerlerinin sorumlu olduğunu hissedirim.	1	2	3	4	5
19. Bu olayda yaptığım hataları düşünürüm.	1	2	3	4	5
20. Olayla ilgili olarak birşeyleri değiştiremeyeceğimi düşünürüm.	1	2	3	4	5
21. Yaşadıklarımın dolaylı hissettiklerimin sebebin anlamaya çalışırım.	1	2	3	4	5
22. Olanlardan ziyade iyi şeyler düşünmeyi yeğlerim.	1	2	3	4	5
23. Durumu nasıl değiştirebileceğimi düşünürüm.	1	2	3	4	5
24. Kötü olayların iyi yönlerinin de olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
25. Son yaşadığımın, diğer yaşadıklarım kadar kötü olmadığını düşünürüm.	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5

26. Başıma gelenlerin, bir kişinin başına gelebilecek en kötü şeyler olduğunu düşünürüm.					
27. Bu sorunda, diğerlerinin yaptıkları hataları düşünürüm.	1	2	3	4	5
28. Asıl sorunun benden kaynaklandığını düşünürüm.	1	2	3	4	5
29. Olumsuz durumlarla yaşamayı öğrenmek zorunda olduğumu düşünürüm.	1	2	3	4	5
30. Olayın bende uyandırdığı hisleri derinlemesine irdelerim.	1	2	3	4	5
31. Yaşadığım güzel olayları düşünürüm.	1	2	3	4	5
32. Yapabileceğim en iyi planın ne olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
33. Sorunun olumlu yanlarını bulmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
34. Hayatta daha kötü şeylerin de olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
35. Devamlı olarak, sorunun ne denli kötü olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
36. Sebebin, temelde diğerlerinden kaynaklandığını düşünürüm.	1	2	3	4	5

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU**

Tarih: 25.02.2021

Sayı: 23

Konu: Etik Kurulu İzni

Sayın Hatice Üstüner,

Yapmış olduğunuz başvuru Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından incelenmiş olup Dr. Öğr. Üyesi Gül Çörüş'ün danışmanlığında planladığınız **“Çocukluk Çağı Travmalarının Kadınlardaki Evlilik Uyumuna Etkisinde Bilişsel Duygu Düzenlemenin Aracı Rolü”** başlıklı araştırmanız kurulumuzun 25.02.2021 tarihli toplantısında etik yönden uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Melek Güneş Yavuzer
Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan
Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanı

Ek: Etik Kurulu Kararı

Örnektepe Mah. İmrahor Cad. No: 82 Beyoğlu – İSTANBUL
Tel: 0 212 924 2444 /2704 Faks: 0 212 343 0878
e-mail: etikkurul@halic.edu.tr www.halic.edu.tr

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Hatice ÜSTÜNER

ÖĞRENİM DURUMU:

- 2007-2010 yılları arasında Selçuk Üniversitesi Turizm Rehberliği bölümünü bitirerek Turist rehberi olarak çalışmaya başladı.
- 2014 ve 2019 yıllarında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu.
- 2020-2021 yılları arasında Haliç Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji Tezli Yüksek Lisans eğitimini tamamladı.